

255

MURIEL SPARK

Domnişoara

BRODIE

ÎN FLOAREA VÎRSTEI

Familia de scriitori din care face parte Muriel Spark şi-a impus ca normă de conduită literară practicarea unei naraţiuni de factură simbolică, bazată pe o programată şi organizată deformare a realităţii, de unde rezultă o teză al cărei sens este incifrat sau ambiguu. Complicaţia acestui tip de roman, putînd fi numit fără conotaţii peiorative «livresc», nu se află în viziunea deformatoare şi în notele metafizice, ci în construcţia epică rafinată, avînd aparenţa unui joc — formă de meditaţie experimentală asupra artei literare.

Mihai Pop: *„Muriel Spark şi transfigurarea locului comun"*
Prefaţă la romanul *„Memento Mori"* de Muriel Spark

Colecţia GLOBUS

Lei 4,25

EDITURA UNIVERS

5

MURIEL SPARK **Domnişoara BRODIE, în floarea vîrstei**

1975

MURIEL SPARK

Domnişoara BRODIE în floarea vîrstei

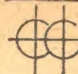
Colecţia GLOBUS / Editura Univers

Coperta colecției de *ION STATE*
Ilustrația de *ION BĂNULESCU*

Traducerea versurilor de
RADU BOUREANU

MURIEL SPARK
THE PRIME OF MISS JEAN BRODIE,
Penguin Books Ltd, Harmondsworth, England

GLOBUS

Muriel Spark

Domnișoara BRODIE, în floarea vîrstei

Traducere de
Livia Deac

EDITURA UNIVERS
București
1975

Capitolul I

Băieţii, care vorbeau cu fetele de la şcoala Marcia Blaine, stăteau pe după biciclete ţinîndu-le de ghidoane ca pe un gard protector între sexe, dînd totodată impresia că se puteau îndepărta în orice clipă.

Fetele nu-şi puteau scoate pălăriile de panama deoarece, la distanţa asta mică de poarta şcolii, capul descoperit însemna o abatere de la reguli. Atunci cînd era vorba de fetele de la a patra în sus erau trecute cu vederea anumite schimbări faţă de modalitatea corectă în aşezarea pălăriilor, de vreme ce nimeni nu mai purta pălăria aşa cum o cerea regulamentul. Existau variante subtile de abatere de la regula obişnuită în a purta borul ridicat la spate şi lăsat în faţă. Cele cinci fete, care din cauza băieţilor stăteau înghesuite una lîngă cealaltă, purtau fiecare pălăria în alt fel.

Acestea erau fetele care formau grupul Brodie. Li se spusese astfel încă înainte ca directoarea să le fi dat acest nume aşa, în zeflemea, atunci cînd la doisprezece ani ele trecuseră de la cursul inferior la cel superior. Pe vremea aceea ele erau uşor de recunoscut ca eleve ale domnişoarei Brodie, cunoştiinţele

lor depășind cu mult, după cum spunea directoarea, subiectele incluse în programa școlară, și care de fapt erau inutile în cadrul școlii. Se descoperise că fetele auziseră de pictorii Renașterii italiene și de avantajele cremei de față și a laptelui de migdale în comparație cu simpla și cinstita folosire a apei și săpunului. Auziseră de cuvîntul „menarche“, li se descrisese decorațiunea interioară a casei din Londra a autorului cărții „Winnie the Pooh“ [1], cît și viața amoroasă a Charlotei Brontë, și a domnișoarei Brodie însăși. Erau la curent cu existența lui Einstein și cu argumentațiile celor care considerau Biblia ca neadevărată : aveau cunoștințe rudimentare de astrologie, dar nici un fel de cunoștințe legate de data bătăliei de la Flodden sau de capitala Finlandei. Toate fetele din grupul Brodie, în afară de una, știau să numere numai pe degete, după cum numărase și domnișoara Brodie, cu rezultate mai mult sau mai puțin fericite.

Pînă la șaisprezece ani, cînd au ajuns în clasa patra de liceu și hoinăreau după ore dincolo de porțile școlii, cînd se adaptaseră deja acelui prea ortodox regim, ele au rămas, fără doar și poate, fetele Brodie, celebre în școală, ceea ce însemna că erau suspectate și nu prea îndrăgite. Nu aveau spirit de echipă și le uneau prea puține trăsături comune în afara prieteniei lor neîntrerupte cu Jean Brodie. Ea continua să predea la cursul inferior și era de asemenea suspectată.

[1] A. A. Milne (1882—1956).

Școala de fete Marcia Blaine avea cursuri de zi și fusese în parte înzestrată pe la mijlocul secolului XIX de văduva bogată a unui legător de cărți din Edinburgh. Înainte de a muri se arătase a fi o mare admiratoare a lui Garibaldi. Portretul ei, cu înfățișare bărbătească, era agățat în holul cel mare al școlii și în fiecare an, de Ziua Fondatoarei, i se aduceau onoruri sub forma unui buchet de flori durabile, precum crizanteme sau dălii. Erau puse sub portret într-un vas așezat pe un pupitru, lîngă o Biblie deschisă, cu un text subliniat cu cerneală roșie :

„Cine poate găsi o femeie virtuoasă. Prețul ei întrece mărgeanul“ [2].

Fetele, care din cauza băieților zăboveau sub copac umăr la umăr, foarte aproape una de cealaltă era, fiecare celebră pentru cîte ceva. Acum, la șaisprezece ani, Monica Douglas era perfectă la exercițiile de matematică, pe care le rezolva în minte, dar mai era celebră și pentru accesele de furie care, odată ajunse la apogeu, o făceau să lovească în dreapta și în stînga. Vara și iarna avea tot timpul nasul foarte roșu. Avea cozi negre, lungi, și picioare groase și strîmbe. De cînd împlinise șaisprezece ani, Monica își purta pălăria de panama cocoțată pe cap mai sus decît normal, ca și cum ar fi fost prea mică și parcă știind că, oricum, tot era caraghioasă.

[2] Pilde, 31, 10.

Rose Stanley era celebră pentru farmecul ei. Pălăria îi stătea așezată modest pe părul blond, scurt, dar cu calota turtită în părți.

Eunice Gardiner, micuță, îngrijită, celebră pentru grația cu care făcea gimnastică și eleganța cu care înota, purta pălăria cu borul ridicat sus, în față și jos, în spate.

Sandy Stranger purta pălăria cu borurile în sus, de jur împrejur, și cît se poate mai pe spate, lucru pentru care adăugase un elastic ce se prindea sub bărbie. Cîteodată, Sandy mestecа elasticul și după ce-l mesteca de tot, cosea altul. O știau toți după ochii mici, aproape inexistenți, dar era celebră pentru sunetele vocalice care cu ani în urmă, în trecutul îndepărtat al cursului inferior, o încîntaseră pe domnișoara Brodie.

— Hai vino să ne reciți, te rog, pentru că a fost o zi obositoare.

Lăsă războiul de țesut,
trei pași prin cameră-a făcut
nufăru-n floare-i alb, tăcut
și coiful cu penaj zbătut ;
privi spre Camelot

— Este înălțător, obișnuia să spună domnișoara Brodie, desprinzîndu-și mîna de pe piept și întinzînd-o către clasa plină cu fetițe de zece ani care așteptau clopoțelul eliberator. Cînd oamenii nu mai au fantezie, le asigura ea în continuare, pier. Eunice fă tu o tumbă să ne relaxăm cu ceva amuzant.

Dar acum, băieții cu bicicletele rîdeau de Jenny Gray, de felul în care învățase să vorbească la orele de dicție. Voia să devină actriță. Era cea mai bună prietenă a lui Sandy și purta pălăria cu borul foarte lăsat în față. Era cea mai drăguță și mai grațioasă din grup și pentru acest lucru era celebră.

— Nu fi caraghios Andrew, spuse Jenny cu tonul ei încrezut.

Printre cei cinci băieți, se aflau trei cu numele Andrew și toți trei începură să o imite pe Jenny : „Nu fi caraghios Andrew !“ în timp ce fetele rîdeau pe sub pălăriile cocoțate în vîrful capului.

Veni și Mary Macgregor, ultima membră a grupului. Celebritatea ei se datora faptului că era o bleagă tăcută, o nulitate căreia i se putea pune orice vină în cîrcă. Cu ea era o fată din afara grupului, „delincventa“, care fusese trimisă la școala Blaine ca la o ultimă speranță, pentru că nici o altă școală sau vreo guvernantă, nu o putuseră disciplina. Fata mai purta încă uniforma verde a fostei școli. Toate celelalte purtau uniforme violet închis. Pînă acum tot ceea ce făcuse mai grav era că aruncase cocoloașe de hîrtie în profesorul de muzică. Ținea să fie chemată pe amîndouă numele, Joyce Emily. Această Joyce Emily făcea eforturi imense să intre în celebrul grup și deși credea că cele două nume îi puteau da o șansă, nu avea nici una și nu înțelegea de ce.

— Vine o profesoară, spuse Joyce Emily făcînd un semn cu capul spre poartă.

Doi dintre cei trei Andrew își întoarseră bicicletele spre șosea și plecară. Ceilalți băieți rămaseră sfidători, dar cu privirile în direcție opusă parcă admirînd norii de deasupra colinelor Pentland. Fetele se îngrămădiră în cerc dînd impresia că stau de vorbă între ele.

— Bună ziua, li se adresă domnișoara Brodie, apropiindu-se de grup, nu v-am văzut de cîteva zile. Dar să nu-i mai reținem pe tinerii domni și bicicletele lor. La revedere băieți.

Celebrul grup se depărtă împreună cu Joyce, fata cea nouă, „delincventa“, care îl urma îndeaproape.

— Nu cred să o fi cunoscut pe această fată, spuse domnișoara Brodie, privind-o pe Joyce cu atenție. Și după ce au fost prezentate, adăugă : Știi, draga mea, noi trebuie să plecăm.

Sandy aruncă o privire înapoi și o văzu pe Joyce Emily mergînd și apoi țopăind în direcție opusă, ciolănoasă și cam necontrolată pentru vîrsta ei. Grupul Brodie rămase la existența sa secretă ca în copilărie, cu șase ani în urmă.

— Eu așez pe umerii voștri tineri, minți mature, le spusese domnișoara Brodie la vremea aceea. Toate elevele mele sînt „la crème de la crème“.

Sandy își îndreptă sfredelul ochilor către nasul foarte roșu al Monicăi și-și aminti aceste cuvinte pe cînd mergea în grup după domnișoara Brodie.

— Aș vrea să veniți la mine, mîine seară, la cină, le invită domnișoara, aranjați să fiți libere.

— Cercul de teatru... murmură Jenny.

— Scuzați-vă într-un fel, spuse domnișoara. Vreau să vă consult în legătură cu un complot ce s-a organizat împotriva mea ca să mă oblige să demisionez.

Inutil să vă spun că nu voi demisiona. În ciuda sensului categoric, vorbea ca de obicei calm.

Domnișoara Brodie nu discuta despre propriile probleme cu ceilalți membri ai corpului profesoral, ci numai cu fostele ei eleve pe care le educase în așa fel încît să poată avea încredere în ele. Comploturile anterioare intenționaseră s-o scoată de la școala Blaine, dar fuseseră zădărnicite.

— Din nou mi s-a sugerat să cer un post la una din școlile cu vederi progresiste, căci metodele mele se potrivesc mai bine cu sistemul lor decît cu cel de la Blaine. Dar nu fac eu cerere să mă mut la o școală prăpădită. Eu rămîn aici, la această fabrică de educație. E nevoie și de sare în bucate. Dați-mi o fată la vîrsta sensibilă și a mea rămîne pe toată viața.

Zîmbetul fetelor din grupul Brodie reflecta o înțelegere diferită a celor spuse de ea.

Domnișoara Brodie întări sensul cuvintelor rostite cu glas calm printr-o privire semnificativă a ochilor bruni. Profilul ei roman, întunecat în lumina soarelui, îi dădea înfățișarea unei femei puternice. Fetele nu se îndoiau nici

o clipă de faptul că ea va fi cea care va cîștiga. Mai curînd l-ai putea crede pe Iuliu Cezar capabil să ceară un post la o școală prăpădită decît pe domnișoara Brodie. Ea nu va demisiona niciodată. Dacă autoritățile voiau să scape de ea singurul lucru de făcut era s-o asasineze.

— Și cine face, de astă dată, parte din complot ? întrebă Rose cea celebră pentru farmecul ei.

— Vom discuta mîine seară despre cei care mi se opun, răspunse domnișoara, dar vă asigur că nu vor reuși.

— Nu, spuseră toate, nu, sigur că nu.

— Nu, atîta timp cît sînt în floarea vîrstei, spuse ea. În anii aceștia mă simt încă în floarea vîrstei. Este foarte important să știi cînd ești în floarea vîrstei, să nu uitați asta niciodată. Asta-i tramvaiul meu. Cînd mă gîndesc că n-o să găsesc nici un loc ! Sîntem în 1936 și era cavalerismului s-a dus.

În urmă cu șase ani domnișoara Brodie își dusese clasa cea nouă în grădină, sub ulmul cel mare, pentru lecția de istorie. Pe drum, de-a lungul coridoarelor școlii, trecură pe lîngă biroul directoarei. Ușa era larg deschisă, iar încăperea era goală.

— Fetițelor, le chemă domnișoara. Veniți să vă uitați aici.

Fetele se îngrămădiră în ușa deschisă și ea le arătă un afiș mare prins în pioneze pe peretele din fața lor. Reprezenta capul mare al

unui bărbat. Dedesubt stătea scris : „Prudența mai presus de orice“.

— Acesta este Stanley Baldwin, care a urcat pînă la postul de prim-ministru ca după puțin timp să-l piardă, le povesti domnișoara. Domnișoara Mackay îl ține acolo pentru că ea crede în lozinca „Prudența mai presus de orice“. Dar nu Prudența stă pe primul loc. Bunătatea, Adevărul și Frumosul stau înaintea ei. Hai, veniți cu mine !

Acesta a fost primul indiciu pentru fete asupra unor oarecari neînțelegeri între domnișoara Brodie și restul corpului didactic. Ele realizau pentru prima oară că era posibil ca unele persoane, unite prin autoritatea ce le-o conferea maturitatea, puteau fi în total dezacord. Faptul fu înregistrat în mintea lor și atunci cînd o urmaseră pe primejdioasa domnișoară Brodie la umbra proteguitoare a ulmului avură sentimentul entuziasmant de a se afla în preajma unui scandal fără a risca însă nimic. Adesea, în răstimpul acelei toamne însorite, atunci cînd vremea o permitea, fetițele învățau așezate pe trei bănci, acolo în jurul ulmului.

— Țineți cărțile în sus, spusese domnișoara Brodie în toamna aceea. Sprijiniți-le în mîini în caz că apar intruși la orizont. Să știți că pentru ei noi facem lecția de istorie... de poezie... gramatică engleză...

Fetițele țineau cărțile în sus, dar cu privirile îndreptate nu înspre ele, ci către domnișoara Brodie.

— ...Şi între timp, eu vă povestesc cum mi-am petrecut vacanţa trecută în Egipt... cum se îngrijesc faţa şi mîinile... despre francezul pe care l-am întîlnit în trenul de Biarritz... şi trebuie să vă mai vorbesc de picturile italiene pe care le-am văzut. Cine este cel mai mare pictor italian ?

— Leonardo da Vinci, domnişoară.

— Incorect. Răspunsul este Giotto, el e preferatul meu.

Erau zile în care lui Sandy i se părea că pieptul domnişoarei Brodie e plat, fără nici o rotunjime. Drept ca şi spatele. În alte zile însă, linia pieptului ei urma forma sînilor proeminenţi, evidenţi, motiv pentru Sandy să-i contemple cu ochii ei micuţi, atunci cînd în timpul unei lecţii, înăuntru în clasă, domnişoara Brodie stătea dreaptă, semeţindu-şi capul cu păr castaniu, privind pe fereastră ca o Jeanne d'Arc şi vorbind :

— V-am spus adesea, şi în vacanţa asta m-am convins, că floarea vîrstei mele se află la începutul ei. Această epocă este foarte înşelătoare. Voi fetiţelor, cînd o să vă faceţi mari trebuie să pîndiţi momentul cînd viaţa voastră va intra în floarea vîrstei. Atunci trebuie s-o trăiţi din plin. Mary, ce ai în bancă, la ce te uiţi ?

Mary rămase încremenită, prea proastă ca să inventeze ceva sau să mintă. Nu ştia cum să se ascundă.

— Ceva comic, domnişoară, spuse ea.

— Adică un comedian, un măscărici ?

Fetele chicoteau.

— O revistă comică, explică Mary.

— O revistă comică, nu zău ! Cîţi ani ai ?

— Zece, doamnă.

— Eşti prea mare pentru reviste comice, dă-mi-o mie.

Domnişoara Brodie se uită la copertele colorate — „Tiger Tim's" — nu zău ! şi o aruncă la coş. Văzînd toţi ochii aţintiţi asupra ei, scoase revista din coş, o rupse ca să nu mai poată fi recompusă şi o aruncă la loc.

— Fiţi atente, fetelor. Floarea vîrstei este scopul pentru care ne-am născut. Acum că floarea vîrstei mele se află la început... Sandy îţi zboară mintea. Despre ce vorbeam ?

— De floarea vîrstei dumneavoastră, domnişoară.

*
* *

— Dacă vine careva, spuse domnişoara Brodie în timpul lecţiei următoare, ţineţi minte că este ora de gramatică, iar eu o să vă povestesc între timp ceva despre mine cînd eram mai tînără, dar mai mare decît el cu şase ani.

Se sprijini de ulm. Era una din ultimele zile de toamnă, cînd frunzele cădeau în rafale scurte. Cădeau peste copiii recunoscători acestui pretext pentru că se puteau mişca şi pentru momentele de libertate ca să-şi dea jos frunzele din păr şi din poală.

— Anotimp de ceţuri şi fructe coapte. La începutul războiului am fost logodită cu un tînăr, dar el a căzut pe cîmpul de luptă din Flandra, povestea domnişoara. Sandy, ai de gînd să speli rufe ?

— Nu, domnişoară.

— Pentru că văd că ai mînecile suflecate. Nu vreau să am de-a face cu fete care poartă mînecile suflecate, oricît de frumoasă ar fi vremea. Trage-le în jos, sîntem fiinţe civilizate. A căzut cu o săptămînă înainte de a se fi încheiat Armistiţiul. A căzut ca o frunză de toamnă, deşi avea numai douăzeci şi doi de ani. Cînd intrăm în şcoală o să ne uităm la harta Flandrei şi la locul unde iubitul meu a fost ucis, înainte ca voi să vă fi născut. Era sărac. Venea din Ayrshire, de la ţară. Dar era un adevărat învăţat, inteligent şi muncitor. Cînd m-a cerut în căsătorie spunea : „Va trebui să bem apă şi să înaintăm încet". Era modul lui Hugh, ţărănesc, de a spune că vom duce o viaţă liniştită. Vom bea apă şi vom înainta încet. Ce înseamnă asta Rose ?

— Că urma să duceţi o viaţă liniştită, domnişoară, explică Rose Stanley, cea care, şase ani mai tîrziu, avea să fie celebră pentru farmecul ei.

Povestea despre logodnicul căzut în război tocmai se depăna cînd o văzură pe domnişoara Mackay apropiindu-se pe pajişte. În ochii de purceluş ai lui Sandy se iviseră primele lacrimi care o emoţionară şi pe Jenny, celebră mai tîrziu în şcoală pentru frumuseţea ei, care

suspină, ridicîndu-şi un colţ al pantalonaşilor cu volănaşe în căutarea unei batiste.

— Hugh a fost omorît, continuă domnişoara Brodie, cu o săptămînă înainte de Armistiţiu. După asta au urmat alegeri generale, în timpul cărora toată lumea striga „Spînzuraţi-l pe Kaizer". Dar Hugh era o floare de pădure care zăcea în mormînt.

Rose Stanley începuse să plîngă. Sandy îşi îndreptă privirea umedă într-o parte, urmărind-o pe domnişoara Mackay, care păşea ţinînd capul şi umerii înainte, în timp ce traversa pajiştea.

— Am venit să vă văd şi plec imediat, spuse ea. Dar de ce plîngeţi fetiţelor ?

— Sînt impresionate de o poveste pe care le-am spus-o. Avem oră de istorie, mai spuse domnişoara, ţinînd cu grijă în mîini o frunză căzută.

— Să plîngi de o poveste la zece ani ! se adresă domnişoara Mackay fetiţelor, care se ridicaseră în dezordine de pe bănci încă uluite de Hugh, războinicul. Am venit numai să vă văd şi trebuie să şi plec. Ei, fetelor, a început trimestrul, sper că v-aţi distrat bine în vacanţă şi de abia aştept să văd frumoasele voastre lucrări despre cum aţi petrecut vacanţa. La zece ani nu trebuie să mai plîngeţi din cauza istoriei. Zău aşa !

— Aţi făcut foarte bine, se adresă domnişoara Brodie clasei, după plecarea domnişoarei Mackay, că nu aţi răspuns la întrebarea care vi s-a pus. E bine ca atunci cînd sînteţi la anan-

ghie să nu spuneţi nimic, nici albă, nici neagră. Tăcerea e de aur. Mary, mă asculţi ? Ce spuneam ?

Mary Macgregor, greoaie, cu ochi, nas şi gură de om de zăpadă, cea care mai tîrziu va deveni celebră pentru prostia ei şi va fi veşnic vinovată de cîte ceva, şi care la douăzeci şi trei de ani îşi va pierde viaţa într-un incendiu la un hotel, se aventură :

— De aur.

— Ce am spus că este de aur ?

Mary îşi aruncă privirea în sus şi în jos. Sandy îi şopti :

— Frunzele care cad.

— Frunzele care cad, repetă Mary.

— E clar că nu mă ascultai ! Dacă voi, fetiţelor, aţi asculta, aş face din voi „la crème de la crème".

Capitolul II

Deşi Mary Macgregor ajunsese să intre în al douăzeci şi patrulea an de viaţă, nu-şi dăduse niciodată bine seama de faptul că Jean Brodie nu făcuse mărturisiri celorlalţi membri ai colectivului profesoral şi că povestea dragostei sale nu fusese împărtăşită decît elevelor ei. Mary nu se gîndise prea mult la Jean Brodie, deşi nu-i fusese niciodată antipatică. Dar atunci cînd, după începutul celui de al doilea război mondial, intrase la familia Wren unde, din cauza neîndemînării şi incapacităţii ei era mereu certată, şi mai ales cu ocazia unei reale amărăciuni, cînd primul şi ultimul ei prieten, un caporal pe care-l cunoscuse cu două săptămîni în urmă, a părăsit-o nevenind la întîlnire şi nemaicăutînd-o niciodată, s-a gîndit la trecutul ei încercînd să descopere dacă a fost vreodată cu adevărat fericită ; şi abia atunci a înţeles că acei primi ani de viaţă, stînd alături de domnişoara Brodie şi ascultînd poveşti şi păreri care nu aveau nimic de-a face cu lumea obişnuită, au fost de fapt cei mai fericiţi ani ai vieţii ei. Gîndurile acestea i-au preocupat mintea un răstimp foarte scurt ca după aceea să nu se mai gîndească la domni-

șoara Brodie și să revină la obișnuita stare de năuceală lentă care a durat pînă la moartea ei în timpul unui incendiu la Cumberland. Mary Macgregor fugea pe coridoare, înainte și înapoi, în fumul care se îngroșa. O lua la fugă într-o direcție pentru a se întoarce în direcția opusă, deoarece la cele două capete ale culoarului o întîmpina același cuptor de foc. Nu auzea strigăte pentru că șuieratul focului le înăbușea. Nu putea striga din cauza fumului care o îneca. Cînd se întoarse în fugă a treia oară, se lovi de cineva, se împiedică și muri. Dar la începutul anilor treizeci Mary Macgregor avea zece ani și stătea privind în gol, așezată printre elevele domnișoarei Brodie.

— Cine a vărsat cerneală pe jos — tu Mary ?

— Nu știu, domnișoară.

— Tu trebuie să fi fost. Nu am mai văzut o fată așa de neîndemînatică. Și dacă nu te interesează ce spun, te rog încearcă să arăți ca și cum te-ar interesa.

Acestea erau zilele pe care Mary Macgregor, privind în urmă, le descoperi a fi fost cele mai fericite din viața ei.

Sandy Stranger avea, la vremea aceea, sentimentul că aceste zile trebuiau să fie cele mai fericite momente din viața ei și cînd împlini zece ani mărturisi acest lucru celei mai bune prietene, lui Jenny Gray, care fusese invitată la Sandy la ceai. Specialitatea ospățului a fost cuburi de ananas cu frișcă, iar evenimentul zilei faptul că au fost lăsate singure.

Ananasul, cu gustul său neobișnuit, îi dădea lui Sandy sentimentul autentic al fericirii. Ea își concentră ochii mici asupra cuburilor palid-aurii și, înainte de a le prinde în căușul linguriței se gîndi că acel gust pătrunzător de pe limbă era cel al unei fericiri deosebite, care nu avea nici o legătură cu mîncarea sau cu fericirea jocului, de care te bucuri cu inconștiență. Cele două fetițe păstrară frișca pentru a o mînca la urmă.

— Fetițelor, voi veți fi la crème de la crème, spuse Sandy, iar Jenny împroșcă frișca în batistă. Știi că acestea ar trebui să fie cele mai fericite zile ale vieții noastre ?

— Da, tot timpul ni se repetă asta, răspunse prietena ei. Ni se spune : profitați de zilele de școală pentru că nu se știe ce vă așteaptă mai tîrziu.

— Domnișoara Brodie spune că în floarea vîrstei este cel mai bine, continuă Sandy.

— Da, dar ea nu s-a măritat niciodată, ca mamele și tații noștri.

— Ei nu mai sînt în floarea vîrstei, filozofă Sandy.

— Ei au relații sexuale, spuse Jenny.

Fetițele se opriră pentru că aceasta era totuși o idee suprinzătoare, de care aflaseră de puțină vreme. Atît cuvîntul, cît și sensul lui erau noi, erau de necrezut. Sandy continuă :

— Domnul Lloyd are un copil de o săptămînă. Trebuie să fi avut relații sexuale cu soția lui.

Aceasta era o idee cu care se împăcaseră mai ușor și chicotiră în șervețelele de hîrtie roz. Domnul Lloyd era profesorul de desen al fetelor din cursul superior.

— Tu *poți* să-ți închipui cum se întîmplă ? întrebă Jenny în șoaptă.

Sandy strînse ochii și mai mult, făcînd un efort să-și închipuie.

— El, probabil, are pijamaua pe el, răspunse ea tot în șoaptă.

Cele două fete se scuturau de rîs cînd se gîndeau la domnul Lloyd, care avea un singur braț, cum intra în școală solemn și cu pași mari. Jenny mai adăugă :

— O fac sub impulsul momentului, așa se întîmplă.

Jenny era o sursă de informații demnă de încredere, pentru că, de curînd, se descoperise că o fată, care lucra la băcănia tatălui ei, era însărcinată. Jenny culesese tot felul de informații sporadice în timpul agitației care a urmat. După ce Jenny împărtăși descoperirile lui Sandy, au pornit amîndouă pe o pistă de cercetări pe care ele le numeau „investigații" punînd cap la cap amănunte pe care și le aminteau din discuții la care trăseseră cu urechea sau fragmente din marile dicționare.

— Totul se petrece într-o străfulgerare, spuse Jenny, așa i s-a întîmplat lui Teemie cînd s-a dus la plimbare la Puddocky cu prietenul ei și apoi au trebuit să se căsătorească.

— Și ai crede că impulsul ar fi putut să treacă în timp ce ea își scotea hainele, spuse

Sandy, înțelegînd prin „haine" pantalonașii cu volănașe, dar acesta era un cuvînt prea vulgar în context științific.

— Da, asta e ceva ce nu înțeleg, spuse Jenny.

Mama lui Sandy le privea din ușă.

— Vă distrați, drăguțele mele.

Pe după umărul ei apăru și mama lui Jenny și cu ochii pe măsuța de servit, spuse :

— Zău că s-au ospătat fetele.

Sandy se simți ofensată și subestimată, ca și cum scopul esențial al petrecerii ar fi fost mîncarea.

— Și acum ce v-ar place să faceți ? întrebă mama lui Sandy.

Sandy îi aruncă mamei o privire care voia să spună cu ascunsă cruzime : mi-ai promis că ne lași de capul nostru și ce promiți, promiți ; știi că e rău să nu-ți ții cuvîntul dat unui copil. S-ar putea să-mi ratezi toată viața dacă nu te ții de cuvînt. E ziua mea de naștere.

Mama lui Sandy dădu înapoi, luînd-o și pe mama lui Jenny.

— Hai să le lăsăm singure. Distrați-vă, drăguțele mele.

Sandy era uneori jenată de faptul că mama ei, care era englezoaică, spunea drăguță și nu dragă ca mamele din Edinburgh. Mama lui Sandy avea și un palton țipător, garnisit cu o blană zbîrlită de vulpe, asemănătoare hainei de blană a ducesei de York, pe cînd celelalte mame purtau paltoane din tweed, sau cel mult

o haină din blană de bizam. Aceste paltoane aveau să le ţină toată viaţa.

În ziua aceea plouase şi pămîntul era prea ud pentru ca fetele să meargă să termine de săpat groapa ce ducea în Australia, aşa că luară masa cu toate resturile festinului şi o duseră într-un colţ al camerei. Sandy scoase capacul taburetului de la pian şi scoase un caiet dintre două teancuri de note de muzică. Pe prima pagină a caietului se afla scris :

„Cuibul din munte“
de
SANDY STRANGER şi JENNY GRAY

Aceasta era o poveste încă neterminată despre iubitul domnişoarei Brodie, Hugh Carruthers. Nu fusese ucis, aceasta era o greşeală datorată unei telegrame. Se întorsese de pe cîmpul de luptă şi se dusese direct la şcoală ca să se intereseze de domnişoara Brodie, dar prima persoană pe care o întîlni a fost domnişoara Mackay, directoarea. Aceasta îl informase că domnişoara Brodie nu voia să-l vadă deoarece iubea pe un altul. Hugh se îndepărtă cu un rîs amar şi aspru totodată şi se duse să-şi caute adăpost într-un cuib de munte, unde într-o bună zi a fost găsit de Sandy şi Jenny, înfăşurat într-o haină de piele. În acest moment al povestirii, Hugh o ţinea pe Sandy în captivitate. Jenny evadase în timpul nopţii şi încerca în întuneric să găsească drumul spre poalele muntelui. Hugh se pregătea s-o urmărească.

Sandy scoase un creion dintr-un sertar al bufetului şi continuă povestirea :

„— Hugh ! îl imploră Sandy, jur pe tot ce am mai sfînt că domnişoara Brodie nu a iubit niciodată pe un altul şi te aşteaptă acum, în floarea vîrstei, în oraş, rugîndu-se şi sperînd. Dacă o laşi pe Jenny să plece ea ţi-o va aduce pe Jean Brodie, iubita ta şi o vei vedea cu ochii tăi şi o vei ţine în braţele tale, după aceşti îndelungaţi doisprezece ani şi o zi.

Ochiul lui negru străfulgera în lumina lămpii din colibă.

— Înapoi, strigă el la Sandy, nu-mi sta în cale ! Ştiu prea bine că fata aceea, Jenny, va da de ştire batjocoritoarei mele logodnice de odinioară unde mă aflu. Ştiu prea bine că voi sînteţi iscoade trimise de ea ca să-şi bată joc de mine. Dă-te la o parte din uşă !

— Niciodată, spuse Sandy, punîndu-se cu trupul ei tînăr şi suplu drept în faţa uşii, cu braţul în dreptul zăvorului. Ochii ei mari implorau învăluiţi într-o lumină azurie.“

Sandy îi dădu creionul lui Jenny.

— E rîndul tău.

Jenny scrise :

„Cu o singură mişcare o zvîrli în celălalt capăt al colibei şi ieşi afară în lumina lunii, paşii lui mari croindu-şi drum prin zăpada vînturată“.

— Scrie şi de cizme, interveni Sandy.

Jenny scrise :

„Cizmele sale luceau în lumina lunii.“

— Lumina lunii apare cam de multe ori, dar putem să mai eliminăm mai tîrziu, cînd o fi s-o publicăm.

— Da, dar acesta este un secret, Sandy!

— Asta o știu, nu avea grijă, n-o s-o publicăm înainte de a fi ajuns în floarea vîrstei.

— Crezi că domnișoara Brodie a avut cumva relații sexuale cu Hugh? întrebă Jenny

— Păi ar fi avut un copil, nu?

— Nu știu.

— Nu cred că au făcut așa ceva, spuse Sandy. Dragostea lor a fost mai presus de aceste lucruri.

— Domnișoara Brodie povestea că la ultima lui plecare, s-au agățat cu pasiune unul de celălalt.

— Totuși nu cred că și-au scos hainele, tu ce zici?

— Nu, nu pot să-mi imaginez, răspunse Jenny.

— Eu n-aș vrea să am relații sexuale.

— Nici eu. O să mă mărit cu un bărbat pur.

— Ia o pralină.

Mîncară dulciurile stînd jos pe covor. Sandy mai puse cărbuni pe foc și lumina învie, reflectîndu-se în zulufii lui Jenny.

— Hai să ne jucăm de-a vrăjitoarele în jurul focului, ca atunci la Hallowen'en.

Stăteau așezate în dreptul focului mîncînd praline și descîntînd vrăji.

— Există la muzeu un zeu grec, în picioare, și nu are nimic pe el. L-am văzut duminica trecută, după-amiază, dar eram cu mătușa Kate și nu am putut să mă uit cum trebuie.

— Hai să mergem la muzeu duminica viitoare, spuse Sandy, trebuie să cercetăm.

— Crezi că-ți dă voie cu mine? Sandy, despre care toată lumea știa că nu are voie să circule fără a fi însoțită de o persoană vîrstnică, spuse:

— Nu cred. Poate că vom găsi pe cineva să ne ducă.

— Am putea-o ruga pe domnișoara Brodie.

Domnișoara Brodie le ducea adesea pe fete la Galeriile de Artă și la muzee, așa încît ideea părea posibilă.

— Dar dacă n-o să ne lase să ne uităm la statuie, pentru că este nud?

— Nu cred că o să ne interzică, pentru că ea nu se uită la asemenea lucruri, spuse Jenny.

— Da, sigur, domnișoara Brodie este mai presus de așa ceva.

Era timpul ca Jenny să plece cu mama ei acasă, cu tramvaiul, și să traverseze, prin lumina stranie a amurgului de noiembrie, podul Dean. Sandy îi făcea semn cu mîna de la geam și se întreba dacă și Jenny avea sentimentul că duce o viață dublă încărcată de probleme mai complicate decît cele ale unui milionar. Se știe că milionarii duc o viață dublă. Fîșîitul brusc al ziarului de seară, strecurat în cutia poștală, dădu celor din casă senzația că este ora șase.

Înainte de a merge acasă, la patru fără un sfert, domnișoara Brodie recita versuri în clasă

pentru a înălța gîndurile fetelor. Ochii domnișoarei Brodie erau pe jumătate închiși, și își dăduse capul pe spate.

Spre Est gemeau furtuni cumplite
piereau păduri îngălbenite,
apele-n vad plîngeau gonite
ploua din ceruri prăbușite ;
pe-ntregul Camelot.

Sandy o privea pe domnișoara Brodie prin deschizătura ochilor ei micuți și fără culoare, făcîndu-i și mai mici, și strîngînd tare din buze.

Rose Stanley trăgea fire din cingătoarea tunicii de gimnastică. Jenny era vrăjită de poezie și stătea cu gura ușor deschisă ; ei nu se plictisea niciodată. Nici Sandy nu se plictisea, dar pentru asta trebuia să ducă o viață dublă.

Ea coborî, găsi o barcă
plutind uitată sub o salcă
și-n lemnul provei scrise parcă :
„The Lady of Shalott."

— Și oare cum a scris înălțimea voastră cuvintele acestea, întrebă Sandy în mintea ei, ținînd buzele strîns.

— Pe malul înverzit se găseau, întîmplător, o cutie cu vopsea albă și o pensulă, răspunse cu grație Doamna din Shalott, sigur că a lăsat-o din neatenție unul din șomeri.

— Doamne, în ploaia aceea ! spuse Sandy, neavînd ceva mai bun de zis, în timp ce vocea

domnișoarei Brodie se înălța spre tavan și se rostogolea pe sub picioarele fetelor din cursul superior.

Doamna din Shalott puse o mînă albă pe umărul lui Sandy și o privi un răstimp.

— O ființă atît de tînără și de frumoasă să fie atît de nefericită în dragoste ! i se adresă ea cu glas scăzut.

— Ce o fi vrînd să spună, strigă speriată Sandy, cu ochii ațintiți spre domnișoara Brodie și cu buzele strîns lipite.

Domnișoara Brodie se opri.

— Sandy, te doare ceva ?

Sandy o privi încremenită.

— Fetelor, trebuie să învățați să cultivați o expresie calmă. Calitatea cea mai de preț a femeii trebuie să fie aceea de a-și păstra, la bine sau la rău, o expresie calmă. Iată, priviți-o pe Mona Lisa !

Toate privirile se îndreptară spre reproducerea pe care domnișoara Brodie o adusese din călătoriile ei și o agățase pe perete. Mona Lisa, în floarea vîrstei, zîmbea calmă și înțepenită, deși tocmai se întorsese de la dentist și avea maxilarul inferior umflat.

— E mai bătrînă decît stîncile pe care stă. Să fi fost voi pe seama mea cînd erați de șapte ani ; uneori mă tem că acum e prea tîrziu. Dacă ați fi fost ale mele, la șapte ani ați fi devenit la crème de la crème. Sandy vino să ne citești cîteva versuri, să auzim sunetul vocalelor tale.

Sandy, fiind pe jumătate englezoaică, stăpînea de minune sunetele vocalice, singurul

motiv pentru care era celebră. Rose Stanley nu era încă celebră pentru nurii ei și nu ea ci Eunice Gardiner se apropie de Sandy și Jenny cu o biblie în care le arătă cuvintele „Copilul se mișca în pîntecul ei". Sandy și Jenny spuseră că era o scîrboasă și o amenințară că o vor spune domnișoarei. Jenny era deja celebră pentru drăgălășenia ei și avea o voce dulce, care-l făcea pe domnul Lowther, profesorul de muzică, să o privească cu admirație atunci cînd ea cînta : „Vino să vezi primăvara de aur..." și să răsucească buclele fetiței cu destulă cutezanță, avînd în vedere că domnișoara Brodie stătea întotdeauna cu elevele ei la ora de muzică. Răsucea buclele lui Jenny, uitîndu-se la domnișoara Brodie ca un copil care arată ce poate, aproape punînd-o la încercare să vadă dacă era dispusă să accepte, conspirativ comportarea lui ce nu se încadra moravurilor din Edinburgh. Domnul Lowther era mărunt, cu trupul lung dar cu picioare scurte. Părul și mustața erau roșii-aurii. De cîte ori verifica vocea cîte unei fete își ducea palma pe după ureche și-și lăsa capul în jos spre ea.

— Cîntă. Așa.

— Aaa ! cînta Jenny cu o voce înaltă și pură, ca și vocea fecioarei din Hebride, despre care vorbise Sandy. Ochii îi ținea îndreptați spre Sandy ca să-i întîlnească privirea.

Domnișoara Brodie le scoase pe fete din sala de muzică și le adună în jurul ei :

— Voi sînteți vocația mea. Dacă m-ar cere în căsătorie Lordul Lyon King-of-Arms, l-aș respinge. Acum, în floarea vîrstei m-am dedicat vouă și vă rog să treceți în rînd una cîte una și să umblați cu capul sus, sus, ca Sybil Thorndike, o persoană cu ținută nobilă.

Mergînd în rînd, Sandy își înălță capul cu mîndrie, nasul pistruiat în sus și ochișorii de purceluș în tavan.

— Ce faci, Sandy ?

— Umblu ca Sybil Thorndike, doamnă.

— Sandy, într-o bună zi ai să întinzi coarda prea tare.

Sandy făcu o mină mîhnită și nedumerită.

— Da, să știi că țin ochii ațintiți asupra ta. Constat că ai o natură frivolă. Mă tem că n-o să aparții niciodată elitei sau a ceea ce eu numesc la crème de la crème.

În clasă, Rose Stanley spuse :

— Am cerneală pe bluză.

— Du-te în laborator și roagă să-ți scoată pata, dar nu uita că se strică mătasea.

Uneori fetele își picurau o mică pată de cerneală pe mîneca de mătase a bluzei pentru ca să fie trimise la laborator, la cursul superior. Acolo, o profesoară impresionantă, o oarecare domnișoară Lockhart, care purta un halat alb, cu părul cărunt și ondulat, dat pe spate, și cu fața bronzată ca a unui jucător de golf, turna o picătură de lichid alb dintr-un borcan mare pe o bucată de vată. Cu aceasta tampona pata de cerneală de pe mînecă ținînd tăcută brațul fetiței absorbită de această activitate. Rose Stanley

se ducea în laborator de plictiseală, iar Sandy și Jenny își picurau cîte o pată de cerneală pe mînecă la intervale discrete de cîte patru săptămîni, pentru ca domnișoara Lockhart să le țină brațul și ca să respire acel aer pur de care era veșnic înconjurată oriunde s-ar fi deplasat în camera cu miros ciudat. Camera aceea lungă era mediul natural al profesoarei, care-și pierdu întrucîtva calitățile ei anterioare atunci cînd Sandy o văzu îmbrăcată cu fusta de tweed în cute duble ieșind, ca oricare alt profesor, din școală, și îndreptîndu-se spre mașina ei sport. În laborator, domnișoara Lockhart îi părea lui Sandy deosebită, înconjurată fiind de trei rînduri de bănci utilate cu borcane pe jumătate pline, cu cristale, cu prafuri și lichide colorate în ocru, bronz, cenușiu metalic, albastru de cobalt, cu containere de sticlă de forme diferite, unele bulbucate iar altele cu gîtul ca de pipă. O singură dată cînd Sandy s-a dus la laborator, tocmai se ținea o lecție. Fetele mai mari, destul de mari, unele cu sînii deja formați, stăteau cîte două în bănci, în fața unor jeturi de gaz arzînd. Țineau în mîini niște eprubete în care se afla ceva verde și pe care le făceau să danseze în flăcări. Zeci de eprubete verzi dansau de-a lungul băncilor. Ramurile dezgolite de iarnă ale copacilor măturau ferestrele acestei camere lungi, profilate pe cerul rece de iarnă cu un soare roșu, imens. Sandy a avut atunci prezența de spirit de a-și aminti că, de fapt, acești ani de școală ar fi trebuit să fie cei mai frumoși ani și-i duse lui Jenny vestea,

entuziasmată că în cursul superior o să fie extraordinar și că domnișoara Lockhart este frumoasă.

— Toate fetele din laborator făceau ce le plăcea, relata Sandy și chiar asta trebuiau să facă.

— Și noi facem multe lucruri care ne plac la ora domnișoarei Brodie, spuse Jenny. Mămica spune că domnișoara ne dă prea multă libertate.

— Ea nu libertate trebuie să ne dea, ea trebuie să ne dea învățătură, spuse Sandy, dar ora de laborator trebuie să fie o oră de libertate, acolo e voie.

— Mie-mi place la domnișoara, spuse Jenny.

— Și mie, mama spune că se ocupă de cunoștințele noastre generale.

Oricum, vizitele în laborator erau plăcerea ascunsă a lui Sandy și ea își calcula cu grijă distanțele dintre o pată de cerneală și cealaltă, pentru ca domnișoara să nu bănuiască cumva că petele nu ar fi întîmplătoare. Domnișoara Lockhart îi ținea brațul și îi tampona cu grijă pata, în timp ce Sandy admira vrăjită camera lungă, locul de drept al profesoarei de chimie ca și strălucirea cuvenită fiecărui obiect. Atunci, cînd, după lecția de muzică, Rose Stanley a trebuit să meargă sus în laborator ca să-și scoată cerneala de pe bluză, domnișoara se adresă întregii clase :

— Mai multă grijă cu cerneala. Nu se poate ca fetele mele să tot urce și să coboare la labo-

rator. Trebuie să ne păstrăm bunul renume. Şi adăugă : Arta este mai presus decît Ştiinţa. Mai întîi vine Arta şi apoi Ştiinţa.

Harta cea mare fusese întinsă în dreptul tablei, căci începuse lecţia de geografie. Domnişoara Brodie se întoarse cu vergeaua spre hartă ca să le arate unde se află Alaska, dar reveni din nou spre clasă şi spuse :

— Mai întîi Arta şi Religia, apoi Filozofia şi abia la urmă Ştiinţa. Aceasta este ordinea marilor sfere ale vieţii, asta este ordinea importanţei lor.

Era prima iarnă din cei doi ani pe care clasa i-a petrecut cu domnişoara Brodie. Era în 1931. Domnişoara îşi alesese deja preferatele sau, mai curînd, fetele în care putea avea încredere, ori cele pe ai căror părinţi se putea bizui că nu vor înainta plîngeri împotriva aspectelor ceva mai evoluate sau subversive ale metodelor ei educative. Aceşti părinţi erau sau prea luminaţi sau prea neluminaţi ca să se plîngă, prea speriaţi de şansa pe care o aveau dîndu-şi fetele să fie educate în rate fixe, ori prea încrezători pentru a pune întrebări referitoare la valoarea celor învăţate de fiicele lor la această şcoală de reputaţie sănătoasă. Fetele preferate de domnişoara Brodie erau invitate la ea acasă la ceai şi rugate să nu le spună celorlalte fete. Ea le acorda toată încrederea iar ele îi înţelegeau diferendele cu directoarea şi aliaţii acesteia. Astfel aflau ce necazuri a întîmpinat domnişoara pentru ele.

— De dragul vostru, fetelor, îmi irosesc influenţa, acum în floarea vîrstei mele.

Acesta fu începutul grupului Brodie. Eunice Gardiner era atît de tăcută la început, încît era greu de bănuit de ce domnişoara o atrăsese în grup. Uneori făcea giumbuşlucuri ca să distreze adunarea adăugînd apoi şi sărituri în roată pe covor.

— Ariel, asta eşti, spunea domnişoara Brodie. Şi după asta Eunice începu să flecărească.

Duminicile nu avea voie să facă roata căci, din multe puncte de vedere, domnişoara Brodie era o adevărată celibatară de mare clasă din Edinburgh. Eunice executa tumbe numai sîmbetele, înainte sau după ceai, pe linoleumul din bucătăria domnişoarei în timp ce fetele spălau vasele şi-şi lingeau degetele de mierea care se scursese din fagurele aproape golit, trecîndu-l din mînă în mînă înapoi în bufet.

Douăzeci şi opt de ani mai tîrziu după ce Eunice făcuse tumbe în apartamentul domnişoarei Brodie, ea devenind între timp infirmieră şi măritîndu-se cu un doctor, îi spunea într-o seară soţului ei :

— La anul cînd mergem la Festival...

— Da ?

Eunice făcea un covoraş de lînă şi tocmai schimba cusătura.

— Da ? întrebă el încă o dată.

— Adu-mi aminte, cînd mergem la Edinburgh, să mă duc la mormîntul domnişoarei Brodie.

— Cine a fost domnişoara Brodie ?

— O profesoară. Era foarte cultă. Ea însăşi era ca o zi de sărbătoare. Ne invita la ceai şi ne povestea despre floarea vîrstei ei.

— Floarea care ?

— Floarea vîrstei ei. O dată s-a îndrăgostit, în călătoriile ei, de un translator egiptean. Cînd s-a întors ne-a povestit totul. Știi, eu executam spagatul și o făceam să rîdă.

— Întotdeauna mi s-a părut că educația ta e un pic cam ciudată.

— Dar nu era țicnită. Era perfect sănătoasă, și știa perfect ce face. Ne povestea totul despre viața ei amoroasă.

— Hai, povestește-mi și mie.

— O, este o poveste lungă. Era celibatară. Trebuie să-i pun flori pe mormînt. Mă întreb dacă o să-l găsesc.

— Cînd a murit ?

— Imediat după război. Se pensionase. Pensionarea ei a fost o tragedie, a fost obligată să se pensioneze înainte de vreme. Directoarea n-a ținut niciodată la ea. Pensionarea domnișoarei Brodie este o poveste lungă. A fost trădată de una din fetele ei. Ne numeam grupul Brodie. N-am putut descoperi niciodată cine a trădat-o.

Acum e momentul să vorbim de plimbarea lungă pe care a făcut-o domnișoara Brodie cu grupul ei prin cartierele vechi ale Edinburghului — fetele îmbrăcate în pelerine violet închis, cu pălării de velur negru și pene albe și verzi. Era într-o vineri, în martie, cînd se stricase încălzirea centrală a școlii și toate celelalte eleve au fost făcute pachet și trimise acasă. Vîntul sufla dinspre rîul Forth, deja înghețat, și cerul era încărcat cu zăpada care se anunța. Mary Macgregor mergea cu Sandy pentru că

Jenny se dusese acasă. Monica Douglas, celebră mai tîrziu pentru problemele de aritmetică pe care le rezolva în minte și pentru furiile ei, mergea după ele cu fața roșie, nasul lat și cozile lungi ce atîrnau de sub pălăria neagră și cu picioarele, deja conturînd un o, în ciorapii negri de lînă. Lîngă ea, Rose Stanley, înaltă, blondă, cu fața galben-palidă, care încă nu-și cîștigase celebritatea pentru farmecul ei, nu vorbea decît de macarale, trenuri, automobile, mecanisme și alte pasiuni băiețești. N-o interesa cum lucra o mașinărie și nici aplicabilitatea constructivă a mecanismelor, dar cunoștea numele, varietatea culorilor în care se făceau, mărcile mașinilor și caii putere, cît și prețurile jocurilor mecanice. Se cățăra cu forță pe garduri și în copaci. Și deși aceste preocupări de la unsprezece ani au definit-o pe Rose Stanley ca fiind băiețoi, feminitatea ei nu a fost afectată în profunzime, ci din contră, cunoștințele superficiale ale acestor subiecte, ca o pregătire conștientă, i-au fost de mare folos în relațiile de mai tîrziu cu băieții.

Domnișoara Brodie mergea lîngă Rose, cu capul sus, ca Sybil Thorndike, și nasul în vînt. Purta un palton larg din tweed cu guler de castor, cu nasturi bine încheiați, și o pălărie din fetru cafeniu cu borul ridicat într-o parte și lăsat în cealaltă. În spatele domnișoarei, ultima din grup, micuța Eunice Gardiner, care douăzeci de ani mai tîrziu spunea în legătură cu domnișoara Brodie : „Trebuie să mă duc la mormîntul ei“, sărea la fiecare pas ca și cum s-ar fi pregătit să facă piruete pe trotuar, iar domni-

șoara se întorcea din cînd în cînd spre ea și îi spunea :

— Acum Eunice !

Uneori, domnișoara Brodie rămînea în urmă ca să-i țină companie lui Eunice.

Sandy, care citise romanul „Kidnapped“[1], discuta cu eroul Alan Breck și era încîntată să meargă cu Mary Macgregor, deoarece cu ea nu trebuia să vorbească.

— Mary, poți vorbi încet cu Sandy.

— Sandy nu vrea să vorbească cu mine, spuse Mary, cea care mai tîrziu, în timpul acelui incendiu de la hotel, alergă de colo-colo pînă muri.

— Cum să vorbească Sandy cu tine dacă ești așa nătîngă și nesuferită. Încearcă cel puțin să-ți compui o înfățișare simpatică.

„— Sandy, trebuie să duci mesajul dincolo de buruieniș, la Macphersoni, spuse Alan Breck, de asta depinde viața mea și nu mai puțin soarta Cauzei.

— Nu te voi trăda niciodată, Alan Breck, niciodată !“ răspunse Sandy.

— Mary, spuse domnișoara, nu mai rămîne în urma lui Sandy.

Sandy mergea înainte fără oprire, îndemnată de Alan Breck a cărui ardoare și recunoștință, în timp ce Sandy se pregătea să o pornească peste culme, atinsese proporții impresionante.

Mary încerca să se țină după ea. Traversau Pajiștea, o întindere de pămînt bătută de vînt,

[1] Răpit (engl.).

ce strălucea verzui sub cerul ca de gheață. Destinația lor era vechiul Turn, căci domnișoara le spusese că vor vedea locul unde a sălășluit istoria, iar drumul le dusese pe aleea din mijlocul Pajiștei.

Eunice, ultima din rînd, singură, sărea pe o rimă pe care și-o repeta întruna :

Edinburgh, Leith
Portobello, Musselburgh
Și Dalkeith

Apoi schimbă piciorul

Edinburgh, Leith...

Domnișoara se întoarse și o opri cu un „Sșt !“ ca apoi să o strige pe Mary Macgregor, care se holba la un student indian ce se apropia.

— Mary nu vrei să mergi cum trebuie ?

— Mary, spuse și Sandy, nu te mai holba la omul acela negru.

Copila mustrată se uită împietrită la Sandy și încercă să iuțească pasul. Dar Sandy mergea neregulat, repezindu-se înainte și apoi oprindu-se brusc în timp ce Alan Breck începuse a-i cînta cîntecul său, înainte ca ea s-o pornească spre buruieniș ca să predea mesajul care urma să-i salveze viața. El cînta :

E-a spadei lui Alan cîntare
fieraru-a făurit-o
și focul a călit-o ;
strălucе-acum în mîinile lui Alan Breck.

Apoi Alan Breck o atinse pe umăr și-i spuse :
„— Sandy, ești o fată curajoasă, cu nimic mai prejos decît oricare din oamenii regelui."

— Nu umbla așa repede, mormăi Mary.

— Nu umbli cu capul sus, răspunse Sandy, ține-l sus, sus.

Apoi, dintr-o dată Sandy simți că vrea să fie drăguță cu Mary Macgregor și se gîndi cum ar fi să fie drăguță cu Mary în loc s-o certe. În spate, domnișoara Brodie îi spunea lui Rose Stanley :

— Voi toate sînteți eroine în devenire. Marea Britanie trebuie să fie o țară pentru eroine. Liga Națiunilor...

Vocea domnișoarei, acum cînd Sandy avea de gînd să fie drăguță cu Mary Macgregor, îi opri elanul. Sandy se uită în spate la tovarășele ei și înțelese că ele sînt un trup al cărui cap era domnișoara Brodie. Se percepu pe sine, pe Jenny, absentă, pe Mary, veșnic certată, pe Rose, Eunice și Monica, toate într-un moment înspăimîntător, de acord la unison, legate de destinul domnișoarei Brodie, ca și cum Dumnezeu le-ar fi hărăzit așa încă de la naștere

Fu încă și mai înspăimîntată de tentația de a fi drăguță cu Mary Macgregor, de vreme ce prin această acțiune s-ar fi separat și ar fi fost singură și mai vinovată decît Mary, care deși în mod oficial era cea mai vinovată se afla cel puțin în felul ei printre categoriile de eroine în devenire ale domnișoarei Brodie. Deci, de dragul solidarității de grup, Sandy îi spuse lui Mary :

— Nu aș merge cu tine dacă Jenny ar fi aici.

— Știu.

Sandy simți că se urăște pe sine și continuă s-o fixeze pe Mary cu simțămîntul că dacă faci același lucru de mai multe ori, faci un lucru bun. Mary începu să plîngă, dar încetișor, așa ca domnișoara să nu o vadă. Sandy, incapabilă să mai facă față, hotărî să întindă pasul, să devină o doamnă măritată care se ceartă cu soțul ei :

— Vai, Colin, ce greu este pentru o femeie cînd se arde o siguranță și nu e un bărbat în casă.

— Sandy, dragoste, cum puteam să știu...

La capătul Pajiștei se apropia un grup de fete Cercetașe. Toți puii domnișoarei, toți în afară de Mary, trecură cu ochii ațintiți drept înainte. Mary se holba la fetele acelea voinice în uniforme albastru închis, cu siluete viguroase, de fiice ale regimentului, și cu un accent ceva mai pronunțat în vorbire decît cel folosit de fetele Brodie, cînd erau în prezența domnișoarei.

După ce trecură, Sandy o certă pe Mary :

— E vulgar să te holbezi.

— Nu mă holbam.

Între timp, domnișoara răspundea fetelor la întrebările cu privire la grupul Browny și al Cercetașelor, deoarece multe fete din cursul superior erau în grupul Browny.

— Acesta este un lucru care poate să placă anumitor fete, răspunse domnișoara cu un per-

fect accent edinburghez. Așa că fetele din grupul Browny și Cercetașele fură date uitării.

Lui Sandy îi veni ideea, acolo la capătul Aleei de pe Pajiște, că fetele Brodie erau într-un fel ca armata domnișoarei Brodie, deși nu se vedea cu ochiul liber, și că toate erau legate între ele pentru a servi scopurilor ei.

Nu era nimic rău în asta, dar i se mai părea că dezaprobarea pe care domnișoara o manifesta față de Cercetașe, avea o nuanță de gelozie ; asta însemna inconsecvență și era un defect. Poate Cercetașele reprezentau un fel de rivali, și domnișoara nu putea suporta asta. Sandy se gîndea că ar fi putut să intre în grupul Browny. Apoi fu cuprinsă din nou de teama trădării grupului și renunță la ideea aceasta, pentru că o iubea pe domnișoara Brodie.

— „Noi doi ne înțelegem bine, Sandy, spuse Alan Breck, sfărîmînd cu picioarele sticla spartă de pe podeaua plină de sînge a cabinei de pe vapor. Luă un cuțit de pe masă și tăie un nasture de argint de pe haină.

— Orișiunde vei arăta nasturele ăsta, îi explică el, prietenii lui Alan Breck te vor înconjura."

— O luăm la dreapta, o întrerupse domnișoara Brodie.

Se apropiau de vechiul Turn pe care nici una din fete nu-l văzuse bine, deoarece nici un părinte nu era îndeajuns de pasionat de istorie ca să-și conducă copiii prin labirintul rău mirositor al mahalalelor Vechiului Turn din acea vreme. Canongate, Grassmarket, Lawnmarket

erau denumiri ce te duceau cu gîndul la locuri cețoase de crime și disperare : „Inculpat închis la Lawnmarket". Numai Eunice Gardiner și Monica Douglas traversaseră deja pe jos High Street pe Royal Mile de la Castel sau de la Holyrood. Sandy fusese dusă la Holyrood cu mașina unui unchi și văzuse atunci patul, prea scurt și prea lat, unde dormise Mary, Regina Scoției, și cămăruța unde regina jucase cărți cu Rizzio, mai mică decît oficiul unde spălau vasele la ea acasă.

Acum se aflau într-o piață imensă, Grassmarket, unde Castelul se înălța într-un spațiu imens, în mijlocul locuințelor aristocrației. Pentru Sandy era prima experiență a vizitării unei țări străine ce se prezenta cu alte mirosuri, forme și o sărăcime deosebită. Un bărbat stătea așezat pe trotuarul rece ca gheața — pur și simplu stătea. O ceată de copii, unii desculți, se luptau în joacă, iar alții strigau după grupul îmbrăcat în violet al domnișoarei Brodie cuvinte pe care copilele nu le mai auziseră, dar pe care le pricepeau foarte bine ca fiind obscene. Copii și femei înfășurate în broboade intrau și ieșeau din curțile întunecate. Pe High Street, Sandy, uluită, se surprinse ținînd-o pe Mary de mînă — toate fetele se țineau de mînă — în timp ce domnișoara le ținea o prelegere despre John Knox :

— John Knox era un om acrit, niciodată la largul său cu vesela regină franceză. Noi, cei din Edinburgh, datorăm mult francezilor. Noi sîntem europeni.

Mirosul era îngrozitor. Puțin mai sus, pe High Street, în mijlocul drumului se adunase o mulțime.

— Mergeți liniștite mai departe, fetelor. Un bărbat și o femeie se aflau în mijlocul mulțimii ce roia în jurul lor. Țipau unul la celălalt și bărbatul o lovi pe femeie de două ori în cap. O altă femeie, micuță, cu părul negru tuns scurt, cu fața roșie și gură mare, ieși în față și-l luă pe bărbat de braț, spunîndu-i :

— Eu ți-s omul.

Toată viața Sandy s-a gîndit la acest lucru : era sigură că femeia aceea micuță spusese „eu ți-s omul" și nu „eu ți-s femeia", dar nu și l-a putut explica niciodată. De multe ori, de-a lungul vieții ei, Sandy a descoperit cu uimire, vorbind cu oamenii care-și petrecuseră copilăria în Edinburgh, că și alți oameni își aveau Edinburghul lor și că Edinburghul, așa cum aparținea acestora, era diferit de al ei, fiindu-le comun numai nume de cartiere, străzi și monumente.

Și tot așa, perioada anilor treizeci aparținea și altor persoane. Așa s-a întîmplat o dată, cînd lui Sandy i se permisese în sfîrșit să primească vizitatori la mănăstire chiar în ciuda regulamentului, dîndu-i-se o dispensă specială datorită „Tratatului" pe care-l scrisese. Atunci un bărbat îi spusese :

— Cred că am urmat școala la Edinburgh în același timp cu dumneavoastră, Soră Elena.

Sandy, care era deja de cîțiva ani Sora Elena a Schimbării la Față, apucă barele grilajului după cum îi era felul, și-l privi printre genele ochilor micuți și obosiți și-l rugă să-i descrie zilele de școală, și școala, și Edinburghul așa cum l-a cunoscut el. Și se adeveri încă o dată că Edinburghul era diferit de cel al lui Sandy. Școala lui, unde fusese intern era rece și cenușie. Profesorii lui fuseseră niște „englezi aroganți", cum spunea vizitatorul, cu diplome de mîna a treia. Sandy nu-și amintea să-și fi pus vreodată întrebări referitoare la competența profesorilor ei dar că școala era iluminată de soare, vara și de o lumină perlată de nord, iarna, își amintea.

— Dar Edinburghul, continuă bărbatul, era un oraș frumos, mai frumos decît acum. Firește, mahalalele au fost curățate. Locul meu preferat era Orașul Vechi. Ne plăcea să explorăm în Grassmarket și prin împrejurimi. Din punct de vedere arhitectural, nu e loc mai frumos în Europa.

— Odată am făcut o plimbare prin Canongate dar m-a înspăimîntat cît era de sordid.

— Ei, erau anii treizeci. Spune-mi, Soră Elena, ce crezi că te-a influențat în mod deosebit în perioada anilor 1930—1940, deci între zece și douăzeci de ani ? I-ai citit pe Auden și Eliot ?

— Nu.

— Noi, băieții eram, bineînțeles, entuziasmați de Auden și de tot grupul. Voiam să mergem să luptăm în Războiul Civil din Spania. De parte republicană, bineînțeles. De partea cui erați acolo la școala dumneavoastră ?

—De partea nimănui. Pentru noi totul era altfel.

— Desigur atunci nu erați catolică.

— Nu.

— Contează mult ce te influențează în perioada anilor de liceu, adăugă bărbatul.

— Da, chiar dacă îți oferă ceva care să-ți displacă.

— Care a fost cea mai importantă influență, Soră Elena ? A fost de natură politică sau personală ? A fost Calvinismul ?

— O nu, răspunse Sandy. A fost o profesoară, domnișoara Jean Brodie care se afla atunci în floarea vîrstei sale. Apucă barele grilajului ca și cum ar fi vrut să se elibereze din parloarul întunecat, căci ea nu era calmă ca celelalte călugărite care stăteau, cînd primeau rarele vizite, cu mîinile împreunate și cît mai ascunse în întuneric. Sandy se apleca întotdeauna înainte și privea printre gene apucînd barele strîns cu amîndouă mîinile și cînd celelalte călugărite o văzură spuseseră că Sora Elena avusese prea mult de-a face cu lumea de cînd își publicase tratatul de psihologie care devenise pe neașteptate celebru. Dar i se impusese dispensa și Sandy își încleșta mîinile pe bare și primea vizitatori de vază ; psihologi și cercetători catolici, jurnaliști și academicieni care voiau s-o consulte cu privire la straniul ei tratat de psihologie asupra percepției morale, numit „Transfigurarea banalului".

— N-o să mai mergem la sfîntul Giles, spuse domnișoara, că s-a făcut tîrziu. Dar presupun că ați fost toate la catedrala Sfîntul Giles.

Aproape toate fuseseră la catedrala Sfîntului Giles cu vechile-i stindarde sfîșiate și pătate de sînge. Sandy nu o vizitase dar nici nu avea

de gînd s-o facă. Exterioarele bisericilor din Edinburgh o înspăimîntau, căci erau construite dintr-o piatră atît de întunecată ca și cea de la Castle rock și construite ca un avertisment, ca niște degete amenințătoare.

Domnișoara le arătase imaginea Catedralei din Köln care arăta ca un tort de nuntă, părînd a fi construită pentru bucurii și sărbători sau petreceri date de Fiul Risipitor în prima parte a vieții sale. Dar interioarele bisericilor scoțiene erau mai reconfortante deoarece în timpul slujbei puteai vedea oameni nu fantome. Sandy, Rose Stanley și Monica Douglas proveneau din familii care, deși credincioase, nu se duceau foarte des la biserică. Jenny Gray și Mary Macgregor mergeau la școala duminicală, deoarece țineau de biserica Presbiteriană. Eunice Gardiner, fiind legată de biserica Episcopală, pretindea că nu crede în Isus, ci în Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh. Sandy, care credea în duhuri, avea senzația că Sfîntul Duh era ceva posibil. În timpul trimestrului de iarnă, domnișoara Brodie deschise această discuție și deși ea aderase la obiceiurile stricte ale Bisericii Scoțiene, ținînd ziua șaptea, acum, în floarea vîrstei, asista la Universitate la cursul de religii comparate. Elevele ei aveau astfel posibilitatea de a afla multe și învățară, pentru prima oară, că unii oameni cinstiți nu credeau în Dumnezeu, nici chiar în Alah. Dar aveau obligația să studieze evanghelia cu sîrguință, pentru adevărul și binele pe care-l conținea și să o citească cu glas tare pentru frumusețea ei.

Plimbîndu-se, ajunseră pe o stradă mai largă, pe Chambers Street. Grupul îşi schimbase formaţia; în faţă mergeau trei persoane, domnişoara fiind flancată de Sandy şi Rose.

—Am fost convocată să mă prezint luni, în timpul pauzei, la directoare. Nici nu mă îndoiesc că doreşte să mă chestioneze asupra metodelor mele pedagogice. Nu e nici pentru prima, nici pentru ultima oară. Şi între timp eu îmi urmez principiile de educaţie şi dau tot ce am mai bun acum în floarea vîrstei. Cuvîntul „educaţie" vine de la rădăcina „e" din „ex" — afară şi „duco" — eu îndrum. Înseamnă o îndrumare înspre exterior. Pentru mine, a educa înseamnă a scoate la iveală ceea ce există deja în sufletul elevului. Pentru domnişoara Mackay înseamnă a pune acolo ceva ce nu există, dar eu nu numesc aceasta „a educa" ci „a intrude" din prefixul latin „in" deci „în" şi rădăcina „trudo", „eu arunc". Metoda domnişoarei Mackay este de a băga cu forţa informaţii în capul elevilor — metoda mea este de a îndruma cunoştinţele şi de fapt aceasta este adevărata educaţie, după cum o demonstrează sensul rădăcinii cuvîntului. Dar domnişoara Mackay mă acuză pe mine că bag tot felul de idei în capul fetelor mele, dar de fapt ea e cea care face acest lucru, iar eu contrariul. Să nu admiteţi niciodată să se spună că eu bag idei în capul vostru. Ce înseamnă a educa, Sandy?

— A îndruma înspre exterior, răspunse Sandy, care de fapt compunea o invitaţie oficială lui Alan Breck, un an şi o zi după fuga lor nebunească prin buruieniş.

Domnişoara Sandy Stranger are plăcerea de a-l invita pe domnul Alan Breck la cină, marţi 6 ianuarie, ora 8.

Asta îl va surprinde pe Alan Breck venind pe neaşteptate de la noua adresă a lui Sandy în casa singuratică de pe coasta regiunii Fife, descrisă într-un roman de fiica lui John Buchan, pe care Sandy pusese stăpînire pe căi necinstite. Alan Breck va veni îmbrăcat în costum scoţian. Şi dacă în cursul serii vor fi cuprinşi de pasiune şi se vor iubi? Vedea imaginea în minte dar nu-şi putea reprezenta partea neplăcută. Îşi spunea că oamenii trebuie să nu mai gîndească în timp ce-şi scot hainele şi se întreba oare cum mai pot fi cuprinşi de elan dacă nu mai gîndesc?

— Asta-i un Citroen, remarcă Rose Stanley un automobil care trecea. Sînt francezi.

— Sandy, nu te repezi aşa, dă-mi mîna. Rose, capul tău e plin de maşini. Nu e nimic rău în asta, desigur, dar există lucruri superioare. Sînt sigură că mintea lui Sandy nu este la automobile, ea, ca o fată binecrescută, este atentă la ce vă spun.

Şi dacă oamenii se dezbracă unul în faţa celuilalt, gîndea Sandy mai departe, este aşa de neplăcut că trebuie să amîne pasiunea pentru o clipă. Şi dacă pasiunea întîrzie chiar pentru o clipă, oare cum mai pot fi cuprinşi de elan? Dacă totul are loc într-o străfulgerare.

— Deci, pur şi simplu vreau să-i demonstrez domnişoarei Mackay că între principiile noastre de educaţie este o diferenţă radicală. Radical este un cuvînt legat de rădăcini. Latinescul

4

„radix" înseamnă rădăcină. Rădăcinile noastre, ale directoarei și ale mele, sînt diferite dacă ne gîndim la misiunea noastră de a educa sau de a pătrunde ca niște intruse în mințile elevelor. Am mai discutat noi despre asta, dar aș spune că domnișoara Mackay nu este tare la logică. Un logician este un maestru al logicii. Logica este arta rațiunii. Ce este logica, Rose ?

— Să te ocupi cu rațiunea, domnișoară, spuse Rose cea celebră pentru nurii ei, care mai tîrziu o va uimi, apoi înspăimînta, ca în final să o entuziasmeze peste măsură, datorită rolului pe care va da impresia că-l joacă, cà al unei amante renumite, ridicîndu-se cu măreție deasupra obișnuitului șir de amanți, depășind regulile morale, o Venus reîncarnată — ceva deosebit. De fapt la vremea respectivă Rose, cea celebră pentru nurii ei, nu intrase în legătura amoroasă pe care domnișoara Brodie o va intui după aparențe. Dar în timpul acelei plimbări de iarnă, cînd Rose era de abia în al unsprezecelea an al vieții, nu o interesau decît automobilele, iar domnișoara Brodie nu înaintase într-atît în vîrstă încît să vorbească despre dragoste mai mult decît în aluzii voalate, ca atunci cînd vorbea despre iubitul ei, războinicul, ca despre un bărbat „pur" sau cînd citea poemul lui James Hogg [1] „Bonnie Kilmeny" :

„Kilmeny, cea mai pură dintre toate".

și adăugă :

[1] *Hogg James,* poet și prozator scoțian (1770—1835) A scris balade populare ca „The Mountin Bard" (1807), și „The Queen's Wake" (1813).

— Ceea ce înseamnă că nu se ducea în pădure cu bărbații. Cînd o să mă întîlnesc luni cu domnișoara Mackay îi voi demonstra că metodele mele nu pot fi condamnate decît dacă pot fi dovedite a fi în vreun fel indecente sau subversive și nu atîta timp cît fetele sînt instruite cel puțin atît cît să facă față examenului de sfîrșit de an. Eu am încredere în voi că o să învățați serios și că o să faceți un efort să vă strecurați chiar dacă ceea ce veți învăța azi veți uita a doua zi. În ce privește lipsa de decență, aceasta nu poate să mi se reproșeze decît în cazul unei răstălmăciri grosolane din partea vreunei trădătoare. Dar nu cred că voi fi trădată vreodată. Domnișoara Mackay este mai tînără decît mine și mai bine plătită. Asta este o întîmplare. Cea mai bună calificare pe care o puteam primi la universitate era inferioară celei obținute de domnișoara Mackay. De asta ocupă un loc superior. Dar puterea ei de a raționa este deficientă, așa încît nu am emoții pentru luni.

— Domnișoara Mackay are o față roșie oribilă și i se văd toate vinele, spuse Rose.

— Nu pot admite ca în prezența mea să se facă asemenea afirmații, deoarece nu este cinstit, replică domnișoara.

Ajunseseră la capătul lui Lauriston Place, dincolo de pompieri, acolo unde urmau să ia tramvaiul ca să meargă la ceai la domnișoara, în apartamentul ei, la Churchhill. Un rînd lung, numai bărbați, se înșira de această parte a străzii. Nici unul nu avea guler și toți erau în zdrențe. Vorbeau și scuipau și fumau chiștocuri

de ţigări ţinute între degetul mijlociu şi cel gros.

— Traversăm aici, spuse domnişoara şi îndreptă grupul de cealaltă parte a străzii.

Monica Douglas, întrebă şoptit :

— Aceştia sînt leneşii ?

— În Anglia se numesc şomeri. Aşteaptă să-şi ia ajutorul de la Serviciul Muncii, explică domnişoara. Trebuie să vă rugaţi pentru ei, o să vă scriu eu o rugăciune specială. Ştiţi cu toate ce înseamnă ajutorul de şomaj ,da ?

Eunice Gardier nu auzise niciodată despre acest lucru.

— Este o plată săptămînală din partea Statului, pentru a uşura situaţia şomerilor şi a familiilor lor. Ei sînt fraţii noştri. Sandy încetează să te mai uiţi.

Sandy avea senzaţia că nu ea se uita la nesfîrşitul rînd de „fraţi“ ci că ochii îi erau atraşi într-acolo. Şi fu din nou cuprinsă de spaimă. Unii dintre cei care stăteau la coadă se uitau la fete fără să le vadă. Oamenii vorbeau şi scuipau mult. Rîsul întretăiat al unora se pierdea în tuse şi se termina în scuipat.

Aşteptînd tramvaiul, domnişoara le spuse :

— Aici, pe strada asta am locuit cînd am venit pentru prima dată la Edinburgh, ca studentă. Trebuie să vă povestesc despre proprietăreasa mea cea strînsă la pungă. Venea în fiecare dimineaţă să mă întrebe ce vreau la micul dejun şi vorbea cam aşa : „N-ai vrea un peştişor ? Nu, n-ai vrea. Mănîncă fata un ou fiert ? Nu, nu mănîncă“. Rezultatul a fost că

tot timpul cît am locuit acolo nu mi s-a oferit decît pîine cu unt şi nici asta în cantitate suficientă.

Rîsul fetelor se contopi cu al bărbaţilor de peste drum care acum înaintau încet, în ritm inegal, spre Serviciul Muncii. De îndată ce încetă să mai rîdă, Sandy fu din nou cuprinsă de spaimă. Vedea mişcarea uşor spasmodică a rîndului pulsînd de viaţă, vedea un imens balaur care nu avea dreptul să se afle acolo, dar care nu putea fi nici alungat nici ucis. Se gîndi la copiii care mureau de foame. Asta îi uşură senzaţia de teamă. Voia să plîngă aşa cum plîngea cînd vedea un cîntăreţ ambulant sau vreun cerşetor. Ar fi vrut ca Jenny să fie cu ea, căci ea plîngea uşor la vederea copiilor săraci. Dar făptura şerpuitoare de peste drum începu să tremure de frig şi Sandy începu şi ea să tremure. Se întoarse către Mary Macgregor care trecuse pe lîngă ea şi îi atinsese uşor mîneca :

— Nu mai împinge.

— Mary dragă, nu trebue să împingi, adăugă domnişoara.

— Dar nu împingeam.

În tramvai Sandy se scuză faţă de domnişoara Brodie că nu vine la ceai, invocînd motivul că avea impresia că o să răcească. Într-adevăr, tremura. În momentul acela dorea să fie acasă unde se simţea ocrotită, căci deşi grupul Brodie părea unit, relaţiile dintre ele erau destul de reci.

Dar mai tîrziu, cînd Sandy se gîndi la tumbele şi ghiduşiile pe care Eunice le făcea pe

linoleumul din bucătărie, în timp ce fetele spălau vasele, găsi că, în fond, ar fi preferat să se fi dus la ceai la domnişoara Brodie. Scoase caietul secret, ascuns între notele de pian şi scrise un nou capitol la „Cuibul din munte", adevărata poveste de dragoste a domnişoarei Brodie.

Capitolul III

Zilele treceau şi vîntul bătea dinspre Forth. Nimeni nu spune că domnişoara Brodie era în tinereţea ei un fenomen unic sau (căci astfel de lucruri sînt relative) că ar fi fost, în vreo privinţă, sărită de pe linie. Era unică numai datorită faptului că preda într-o şcoală ca Marcia Blaine. În anii treizeci erau legiuni de femei ca ea, femei de treizeci şi mai bine de ani care-şi umpleau anii celibatului, secătuiţi de război, călătorind, pentru a descoperi idei noi, atitudini viguroase în artă, sociologie, educaţie şi religie. Celibatarele progresiste din Edinburgh nu predau în şcoli şi mai ales nu în şcoli cu caracter tradiţional ca Şcoala de Fete Marcia Blaine. Din acest punct de vedere domnişoara Brodie era, după cum se exprima restul membrilor grupului celibatarilor, cumva deplasată. Dar printre tinerele de felul ei, cum ar fi puternice fiice de negustori morţi sau sărăciţi, de predicatori, profesori universitari, doctori, proprietari de depozite de materiale sau de pescării, oameni care şi-au putut înzestra fiicele cu minţi ascuţite, obraji coloraţi, constituţie fizică rezistentă, ca de cal, educaţie logică, fire inimoasă şi mijloace materiale par-

ticulare, ea nu părea deplasată. Ele puteau fi văzute la ora trei după-amiază rezemate de tejghelele democratice din băcăniile Edinburghului dezbătînd cu proprietarul, probleme ca autenticitatea Scripturii ajungînd pînă la ce înseamnă de fapt, cuvîntul „garantat" pus pe borcanele de gem. Ele mergeau la conferințe, încercau să trăiască o viață plină de experiențe, luau lecții de limbă germană și apoi făceau excursii pe jos prin Germania. Cumpărau cîte o rulotă pentru a colinda dealurile dintre lacuri, cîntau la chitară, sprijineau toate micile companii teatrale, locuiau în mahalale și distribuiau cutii cu vopsele pentru a-și învăța vecinii arta simplă a decorării interiorului, predicau noile idei ale Mariei Stopes, luau parte la întîlnirile grupului Oxford și controlau spiritismul cu ochii lor de vultur. Unele luau parte la Mișcarea Națională Scoțiană, altele, ca domnișoara Brodie, se considerau europene, iar Edinburghul, orașul lui Hume și Boswell, ca pe o capitală europeană.

Cu toate acestea ele nu intrau în comitete, nici nu deveneau profesoare. Celibatarele ce făceau parte din comitete erau mai puțin întreprinzătoare și deloc refractare, erau decente și bisericoase, muncitoare și liniștite. Cele care erau profesoare erau un gen ceva mai ordonat, își cîștigau singure existența și locuiau cu părinții lor în vîrstă, făceau plimbări pe coline și își petreceau vacanțele la North Berwick.

Cele care erau în genul domnișoarei Brodie erau vorbărețe și feministe și, ca mai toate feministele, vorbeau cu bărbații ca de la egal la egal.

— Să știți, domnule Geddes, controlul nașterilor este singurul răspuns la problema clasei muncitoare. În fiecare gospodărie s-ar naște un număr de urmași dinainte hotărît. Și adesea în băcăniile prospere se puteau auzi la ora trei după-amiază :

— Domnule Logan, chiar dacă sînteți mai în vîrstă, eu sînt o femeie în floarea vîrstei, așa că mă puteți crede pe cuvînt. Concertele duminicale ale profesorului Tovey emană mai multă religiozitate decît slujbele dumitale bisericești.

Privită în această lumină, domnișoara Brodie nu era, aparent, cu nimic deosebită. Sufletul însă îi era deosebit, și rămînea de văzut către ce extremități o va împinge propria ei natură. În aparență se deosebea de restul corpului didactic prin faptul că evoluția ei cunoștea stări de fluctuații, pe cînd ei înțeleseseră că nu se mai pot schimba după vîrsta de douăzeci de ani, cel puțin în probleme etice. Domnișoara Brodie se lăuda că nu exista lucru pe lume pe care să nu-l poată învăța. În orice caz ea nu era o fire statică atunci cînd le spunea elevelor sale :

— Aceștia sînt anii de floare ai vieții mele, iar voi beneficiați de ei.

Era o ființă în formare care evolua sub ochii fetelor ele însele fiind în formare. Anii din floarea vîrstei domnișoarei Brodie evoluau în perioada cînd fetele treceau de la zece spre douăzeci de ani. Principiile ce i-au guvernat

ultimii ani din floarea vîrstei ar fi uimit-o însă în primii ani.

Vacanţa de vară a anului 1931 aniversa un an de cînd viaţa domnişoarei Brodie intrase în floarea vîrstei. Anul care a urmat a fost, din multe puncte de vedere, anul în care fetele Brodie, împlinind unsprezece sau doisprezece ani, au descoperit problemele sexuale; a fost un an de revelaţii uimitoare. În anii următori elementul sexual urma să devină o componentă a vieţii însăşi, dar în anul 1931 asta însemna totul pentru fete.

Trimestrul începu, ca de obicei, energic. Domnişoara Brodie care în timpul vacanţei se bronzase, stătea în faţa clasei şi spunea :

— Din nou mi-am petrecut toată vacanţa în Italia şi apoi o săptămînă la Londra. Am adus o mulţime de poze pe care să le punem pe perete. Acesta este un Cimabue [1]. Am fost cu prietenii mei într-o audienţă la Papa. Prietenii mei i-au sărutat inelul, eu m-am gîndit că e de ajuns să mă plec asupra lui. Purtam o rochie lungă, neagră, cu o pelerină de dantelă, arătam minunat. La Londra, prietenii mei care sînt înstăriţi — fetiţa lor are două dădace sau nurse, cum se spune în Anglia — m-au luat cu ei într-o vizită la domnul A. A. Milne. În hol se afla o reproducere a lucrării „Primăvara" a lui Botticelli — adică naşterea primăverii. Purtam o rochie de mătase cu maci mari, roşii care se potriveşte la culoarea pielii mele.

[1] Cimabue Giovanni, pictor italian (1240—1302).

— Bună dimineaţa, domnişoară Brodie, bună dimineaţa. Staţi jos fetelor, spuse directoarea care intrase în fugă, lăsînd uşa deschisă în urma ei.

Domnişoara Brodie trecu prin spatele ei, ţinîndu-şi capul sus, sus, şi închise uşa cu înţeles.

— Am venit să vă văd, spuse domnişoara Mackay, şi plec. Ei, fetelor, asta-i prima zi a noului trimestru. Sîntem triste, nu ? Fetelor, anul acesta trebuie să lucraţi sîrguincios la toate materiile şi să treceţi examenul de promovare cu steagul sus. La anul veţi fi în cursul superior, nu uitaţi. Cred că aţi petrecut o vacanţă plăcută, sînteţi frumoase şi bronzate. Sper ca la timpul cuvenit să vă citesc lucrările despre vacanţă şi cum aţi petrecut-o.

După ce plecă, domnişoara se uită aspru către uşă un timp îndelungat. O fată, care nu făcea parte din grup, Judith, chicoti. Domnişoara o opri cu un „ajunge". Se îndreptă către tablă şi şterse cu cîrpa şirul lung de cifre pentru adunarea pe care o ţinea totdeauna scrisă, în caz că ar fi apărut intruşi în timpul orelor de aritmetică, atunci cînd domnişoara se întîmpla să nu predea aritmetica. După aceea se întoarse către clasă şi spuse :

— Sîntem triste, nu, sîntem triste, nu. O să vă povestesc multe în timpul acestui trimestru. Ştiţi că eu nu cred în cuvintele adresate de sus copiilor, voi sînteţi în stare să pricepeţi mai multe decît sînt în stare cei mai în vîrstă decît voi. Educaţie înseamnă a îndruma în afară, de la „e" — afară şi „duco" — eu

îndrum. Examen de promovare sau nu, voi veți profita de experiența mea în Italia. La Roma am văzut Forumul și Coliseumul unde mureau gladiatorii și unde sclavii erau aruncați pradă leilor. Un american vulgar a exclamat către mine: „Extraordinare săpături". Americanii vorbesc nazal. Ce înseamnă nazal, Mary?

Mary nu știa.

— Proastă ca întotdeauna. Eunice?

— Pe nas, răspunse Eunice.

— Răspunde, te rog, într-o propozițiune completă, spuse domnișoara. Anul acesta aș vrea să începeți toate să răspundeți în propoziții complete. Trebuie să nu uit regula asta. Răspunsul tău corect este așa: „A vorbi nazal înseamnă a vorbi pe nas". Americanul zicea: „Extraordinare săpături! Oh, și acolo luptau gladiatorii! „Ave Cezar!" strigau ei. „Cei gata de moarte te salută."

Domnișoara, îmbrăcată într-o rochie maro, stătea ca un gladiator cu brațul ridicat și ochii fulgerînd ca o sabie.

— Ave Cezar, strigă încă o dată îndepărtîndu-se către geam ca și cum Cezar ar fi fost acolo. Cine a deschis geamul? întrebă ea lăsîndu-și brațul în jos.

Nu răspunse nimeni.

— Oricine ar fi deschis-o, a deschis-o prea larg. Douăzeci de centimetri e tocmai cît trebuie. Mai mult este vulgar. Trebuie să ai un simț înnăscut al acestor lucruri. După orar, acum ar trebui să avem istoria. Scoateți cărțile de istorie și țineți-le sprijinite în mîini. Vă mai vorbesc puțin despre Italia. Lîngă o

fîntînă am întîlnit un tînăr poet. Iată o imagine a lui Dante întîlnindu-se cu Beatrice pe Ponte Vecchio. S-a îndrăgostit de ea chiar în acea clipă. Mary stai dreaptă și nu te mai bălăbăni. A fost un moment sublim al unei iubiri sublime. Cine a pictat tabloul?

Nimeni nu știa.

— A fost pictat de Rossetti. Jenny, cine a fost Rossetti?

— Un pictor, răspunse Jenny.

Domnișoara o privi cu bănuială.

— Și un geniu, adăugă Sandy ca s-o salveze pe Jenny.

— Prietenul lui...?

— Swinburne, spuse o fetiță.

Domnișoara zîmbi și uitîndu-se roată la toată clasa spuse:

— Nu ați uitat, vacanță sau nevacanță. Țineți cărțile de istorie sprijinite în mîini, în caz că mai apar și alți intruși.

Aruncă spre ușă o privire de dezaprobare și își ridică demn profilul fin și brun, de romană. Adesea le spusese fetelor că Hugh, iubitul ei care murise, admirase trăsăturile romane ale feței sale.

— Anul viitor, adăugă ea, veți avea profesori care să vă predea istoria, matematica și limbile străine, un profesor pentru una, un profesor pentru alta, patruzeci și cinci de minute pentru una, patruzeci și cinci de minute pentru alta. Dar anul acesta, ultimul pe care îl petreceți alături de mine, veți beneficia de fructele experiențelor mele în floarea vîrstei. Ele vă vor însoți toată viața. Dar mai întîi, să

nu uit să strig catalogul pe ziua de azi. Avem două fete noi. Voi cele noi, ridicați-vă.

Se ridicară în picioare cu ochii larg deschiși în timp ce domnișoara se așeză la catedră.

— O să vă obișnuiți cu felul nostru de a fi. Ce religie aveți ? întrebă ea cu creionul rămas în suspensie deasupra paginii. Afară, pescărușii din estuarul Firth of Forth se roteau pe cer deasupra școlii, iar vîrfurile verzi-aurii ale copacilor se legănau către geamurile clasei.

O, vino toamnă tristă, palid-sur mă ninge
alină-mă cu vestea ca firea-n foi se stinge.

— Robert Burns, spuse domnișoara după ce închise catalogul. Sîntem în anii treizeci. Am în sertarul catedrei două kilograme de mere rumene primite din livada domnului Lowther. Hai să le mîncăm cît țărmul e senin — merele nu intră sub jurisdicția mea, dar înțelepciunea este... înțelepciunea este... Sandy ?

— Partea cea mai bună a bravurii, domnișoară. Ochii ei micuți o priveau pe domnișoara Brodie cu o privire și mai mică.

*

* *

Înainte de a intra oficial în floarea vîrstei, domnișoara Brodie simțise cum colegii ei de la cursul inferior se întorseseră cu încetul împotriva ei. Corpul didactic de la cursul superior era indiferent sau ușor amuzat, deoarece nu simțiseră încă ciocnirea cu grupul Brodie. Evenimentul avea să aibă loc anul următor și chiar și atunci profesoarele din cursul superior nu s-au enervat, căci era inutil să te enervezi din cauza efectelor a ceea ce ele numeau metodele experimentale ale domnișoarei Brodie. La cursul inferior, unde profesoarele erau mai prost plătite, mai puțin calificate, și cu care domnișoara Brodie avea zilnic de a face, fierbea indignarea. Printre membrii corpului didactic se aflau două excepții care nu manifestau nici resentimente nici indiferență față de domnișoara Brodie ci, dimpotrivă, o sprijineau în orice privință. Cele două excepții erau domnul Gordon Lowther, profesorul de muzică al întregii școli, cursul superior și inferior, și domnul Teddy Lloyd, profesor de desen la cursul superior. Ei erau singurii bărbați din corpul didactic. Amîndoi erau puțini îndrăgostiți de domnișoara Brodie. Simțind-o ca pe singurul obiect din viața lor de fiecare zi înzestrat cu calități sexuale, inconștient, se comportau ca niște rivali. Pentru domnișoara Brodie ei reprezentau un sprijin și le răspundea cu recunoștință demnă. Fetele din grupul Brodie au fost primele care au sesizat, înaintea ei, și de fapt așa și era, că atît domnul Lowther cît și domnul Lloyd se străduiau să se impună fiecare, în depline și exclusive drepturi, în ochii domnișoarei Brodie.

Fetelor, cei doi profesori li se părură identici pînă ce întîlnirile zilnice cu ei au scos în evidență diferențe considerabile. Amîndoi aveau o culoare roșie-aurie. Teddy Lloyd, profesorul de desen era, categoric, mai bine fă-

cut, cu trăsături mai frumoase și părea mai rafinat. Se spunea despre el că e jumătate galez, jumătate englez. Vorbea cu o voce răgușită ca și cum ar fi avut tot timpul bronșită. O buclă aurie îi cădea în ochi. Dar cel mai grozav lucru era că nu avea decît un braț, cel cu care desena. Celălalt era o mînecă înfiptă în buzunar. Își pierduse conținutul ei în Marele Război.

Clasa domnișoarei Brodie avusese doar o dată ocazia să-l urmărească îndeaproape pe domnul Lloyd, și atunci doar într-o lumină estompată, deoarece storurile fuseseră trase pentru ca profesorul să poată arăta niște diapozitive. Fetele fuseseră aduse în rînd de domnișoara Brodie care se pregătea să se așeze lîngă ele la capătul unei bănci, cînd profesorul de desen aduse, cu singura lui mînă, un scaun pe care i-l oferi, cu o ușoară înclinare a genunchilor, ca un valet. Domnișoara se așeză cu noblețe, ca Britania, cu picioarele drepte sub fusta largă, cafenie, care se mula bine peste genunchi. Domnul Lloyd prezenta picturile care fuseseră expuse la Londra într-o expoziție de pictură italiană. Avea o vergea cu care urmărea linia desenului în acompaniamentul vocii sale răgușite. Nu spunea nimic despre ceea ce reprezentau picturile, urmăreau fiecare curbă și linie pînă unde o abandonase artistul — probabil îndoitura cotului — și o relua, poate, la marginea unui nor sau la speteaza unui scaun. Personajele feminine din „Primăvara", în pozițiile lor de jucătoare de baschet, îi dădură domnului Lloyd mult de lucru. Insista asupra

liniilor sînilor ce se conturau sub drapaj. Cînd reveni a treia oară, asupra acestui amănunt gestul provocă un tremur colectiv de veselie printre fetele din rîndul din față ca apoi să se propage către rîndurile din spate. Stăteau cu gura strînsă ca să-și înăbușe convulsiile dar cu cît le țineau mai strîns cu atît mai mult manifestările de veselie izbucneau pe nas. Domnul Lloyd aruncă în jur o privire ofensată.

— Evident, interveni domnișoara, aceste fete nu provin din familii care să aibă descendență sau moștenire culturală. Ce să facem, domnule Lloyd, sîntem în mîinile filistinilor.

Șocate de această afirmație, fetele, doritoare să dovedească antecedentele de cultură și neprihănire, își reveniră pe moment. Dar îndată ce domnul Lloyd își reluă demonstrația asupra formei artistice plimbînd vergeaua în dreptul unor detalii anume drapate aparținînd unuia dintre personajele feminine ale lui Botticelli, Sandy se prefăcu, odată cu alte cîteva fetițe din spatele ei că are un spasm convulsiv. Cîteva fetițe bîjbîiau pe sub scaune ca și cum ar fi căutat ceva. Alte două, mai cinstite se sprijineau una de alta chicotind nestăpînite cu mîna în dreptul gurii.

— Mă uimești, Sandy, spuse domnișoara. Și eu care te credeam sarea în bucate.

Sandy își ridică privirea, clipind din ochi ipocrită. Dar domnișoara se și fixase pe Mary Macgregor, ea fiind cea mai aproape de scaunul ei. Rîsul lui Mary era provocat prin contagiune, fiind prea proastă ca să aibă propria intuiție a

relaţiilor sexuale. Lecţia domnului Lloyd nu ar fi afectat-o niciodată dacă nu ar fi afectat întreaga clasă. Dar acum chicotea din plin, ca un copil cu mintea murdară provenit dintr-un mediu incult. Domnişoara înşfăcă braţul lui Mary, o smuci în picioare şi o duse spre uşă, şi o zvîrli afară închizînd uşa după ea, apoi se întoarse ca şi cum ar fi rezolvat întreaga problemă. De fapt aşa şi era : violenţa acţiunii le potolise pe fete şi le făcu să simtă că, oficial, principala agitatoare fusese prinsă şi ele nu mai erau vinovate.

Cum domnul Lloyd schimbase imaginea, proiectînd Madona cu Copilul, acţiunea domnişoarei fu cu atît mai apreciată cu cît nimeni din clasă nu considera normal să chicotească în timp ce vergeaua domnului Lloyd trasa conturul acestui subiect sacru. De fapt, fetele erau oarecum şocate de faptul că vocea răguşită a domnului Lloyd nu-şi schimbase tonul nici un pic, ci continuase să descrie ce făcuse pictorul cu penelul său. Sfidător, contura metodic liniile Mamei şi Fiului ; Sandy sesiză privirea pe care el o îndreptase către domnişoara Brodie, ca şi cum i-ar fi solicitat acordul pentru comportamentul lui artistic, precum şi răspunsul dat de ea cu un zîmbet ca de zeiţă, un zîmbet superior, înţelegător, adresat unui zeu aflat departe, pe un vîrf de munte.

Puţin după acest eveniment Monica Douglas, mai tîrziu celebră pentru matematica şi furiile ei, pretinse că l-a văzut pe domnul Lloyd sărutînd-o pe domnişoara Brodie. Era categorică cînd relata faptele celorlalte cinci membre ale grupului Brodie. Un fel de emoţie generală le împiedica să o creadă.

— Cînd ?

— Unde ?

— În sala de desen, ieri, după ore.

— Ce făceai în sala de desen ? întrebă Sandy care se erijase în rolul de investigator.

— M-am dus să iau un bloc de desen nou.

— De ce ? Doar nu ţi l-ai terminat pe cel vechi ?

— Ba da.

— Cînd ţi-ai terminat blocul vechi ?

— Sîmbătă după-amiază, în timp ce voi jucaţi golf cu domnişoara.

Era adevărat că sîmbătă după-amiază Jenny şi Sandy marcaseră de nouă ori pe terenul Braid Hills împreună cu domnişoara, în timp ce fetele din grup hoinăriseră pe cîmp să facă schiţe.

— Monica şi-a consumat tot blocul, a desenat Tee Woods din cinci unghiuri, întări Rose Stanley.

— În ce parte a camerei se aflau ? întrebă Sandy.

— La capătul camerei, spuse Monica, ştiu precis, el o cuprinsese cu braţul şi o săruta. Au sărit în lături cînd am deschis uşa.

— Cu care braţ ? se repezi Sandy.

— Dreptul, bineînţeles, dacă pe stîngul nu-l are.

— Cînd i-ai văzut tu erai în cameră sau afară ? continuă Sandy.

— Și înăuntru și afară, zău că i-am văzut.
— Ce-au spus ? întrebă Jenny.
— Nu m-au văzut. M-am întors și am fugit.
— Era un sărut lung, insistent ? mai întrebă Sandy și Jenny se apropie să audă răspunsul.

Monica își fixă privirea în tavan ca și cum ar fi socotit în gînd. Apoi, cînd termină calculele mintale, răspunse :

— Da, era.

— Cum de știi dacă zici că nu te-ai oprit să vezi cît ține ?

— Știu, începu să se înfurie Monica, din puținul pe care l-am văzut. Era un pic dintr-un sărut îndelung — mi-am dat seama după cum ținea brațul pe după ea și...

— Eu asta n-o cred, chițăi Sandy de emoție, încercînd cu disperare să dovedească că totul era adevărat prin eliminarea dubiilor, trebuie să fi visat.

Monica o ciuguli pe Sandy de braț și-i ciupi pielea cu un gest ticălos. Sandy gemu. Monica, cu obrazul din ce în ce mai roșu, balansă servieta în care-și ținea cărțile de școală, lovindu-le pe fetele care-i stăteau în cale, determinîndu-le să se depărteze de ea.

— O apucă dracii, spuse Eunice Gardiner, țopăind într-un picior.

— Eu nu cred ce spune, chițcăi ascuțit Sandy, încercînd să-și imagineze scena din sala de desen și instigînd-o pe Monica, singura realitate palpabilă a scenei, să o descrie cum se cuvine.

— Ba eu cred, spuse Rose, domnul Lloyd este un artist iar domnișoara are și ea preocupări artistice.

Dar Jenny interveni :

— N-au văzut deschizîndu-se ușa ?
— Ba da, au sărit în lături cînd am deschis-o.
— De unde știi că nu te-au văzut ? insistă Sandy.

— Am fugit înainte ca ei să se întoarcă. Ei erau la capătul camerei, lîngă perdeaua pentru naturi moarte. Se duse la ușa clasei și-și demonstră viteza de retragere. Pe Sandy însă, performanța nu o satisfăcu din punct de vedere dramatic, drept care ieși din clasă, deschise ușa, privi, făcu ochii mari, uimiți, își pierdu răsuflarea și se retrase într-o clipită. Păru mulțumită de reconstituire și într-atît le încîntă pe prietenele ei încît trebui să repete. A patra oară atinsese un punct de maximă realizare, dar tocmai atunci domnișoara se apropia venind din spate.

— Ce faci, Sandy ?

— Ne jucam doar, spuse Sandy, fotografiind cu ochii ei micuți pe această nouă domnișoară Brodie.

*

* *

Pînă la Crăciun fetele au fost preocupate de chestiunea dacă domnișoara era sau nu capabilă să fie sărutată și să sărute. Idila din timpul rîzboiului nu le crease imaginea unei domnișoare Brodie cu existență trupească,

deoarece mai tînăra domnişoară Brodie aparţinea preistoriei de dinaintea naşterii lor. Cînd stătuseră toamna trecută sub ulm povestea domnişoarei care începea astfel: „Cînd eram tînără" le-a părut mult mai ireală, dar mai credibilă decît relatarea Monicăi Douglas. Fetele hotărîră să păstreze pentru ele secretul întîmplării, căci dacă s-ar fi aflat în restul clasei s-ar fi aflat şi mai departe şi chiar pînă la urechile cuiva care i-ar fi pricinuit neplăceri Monicăi Donglas. Şi era adevărat că intervenise o schimbare în domnişoara Brodie. Nu era numai faptul că Sandy şi Jenny, reconstituind-o în mintea lor, încercau să şi-o imagineze ca pe o fiinţă care se numea Jean. Se produsese o schimbare evidentă. Purta rochii noi şi un colier de chihlimbar lucitor, chihlimbar atît de adevărat, încît o dată le-a arătat că avea proprietăţi magnetice, atunci cînd era frecat şi aplicat pe o foaie de hîrtie.

Schimbarea domnişoarei Brodie era şi mai uşor de sesizat comparînd-o cu celelalte profesoare de la cursul inferior. Dacă te uitai la ele şi apoi la domnişoara Brodie, era uşor să ţi-o imaginezi lăsîndu-se sărutată.

Jenny şi Sandy se întrebau dacă domnul Lloyd şi domnişoara Brodie merseseră şi mai departe decît în ziua aceea în sala de desen şi dacă fuseseră cuprinşi de pasiune. Se tot uitau spre regiunea stomacului profesoarei ca să vadă dacă nu cumva se umflase. În unele zile, cînd se plictiseau, hotărau că începuse să se umfle. Dar în zilele cînd domnişoara Brodie le distra, spuneau că stomacul ei era plat ca şi

înainte şi atunci erau amîndouă de acord că Monica Douglas minţise.

Celelalte profesoare de la cursul inferior îi spuneau „bună dimineaţa" domnişoarei Brodie, într-o manieră caracteristică în Edinburgh; adică, destul de amabil şi nici una nu omitea să spună „bună dimineaţa"; dar Sandy, care tocmai împlinise unsprezece ani intuia tonul din „dimineaţa" rimînd intenţionat cu „caţă", aşa încît ele puteau spune la fel de bine „eşti o caţă" în loc de „bună dimineaţa". Replica domnişoarei avea un accent anglicizant depăşind, mai mult decît oricînd, limita impusă de demnitatea răspunsului. „Bună dimineaţa" le răspundea ea, zdrobindu-le dispreţul cu sabia superiorităţii, întorcînd capul spre ele, preţ de un centimetru insultător. Umbla cu capul sus, sus, şi adesea, cînd ajungea în clasă, îşi permitea să se destindă o clipă, fericită, în dreptul uşii. Cînd se întîmpla să aibă fereastră nu frecventa cancelariile, ci însoţea clasa la orele de muzică sau de lucru.

Cele două profesoare de lucru erau cumva deosebite de restul corpului didactic şi nu erau luate în serios. Erau surorile mai mici ale unei a treia care murise şi care nu putuse fi înlocuită în rolul de ghid al vieţii acestora două. Se numeau domnişoarele Ellen şi Alison Kerr, şi erau total incapabile de a întreţine o conversaţie, atît erau de zăpăcite, cu părul răvăşit, pielea uscată albastră-cenuşie şi ochi de pasăre. În loc să le înveţe pe fete să coasă, luau ele lucrul fetelor, pe rînd, şi lucrau aproape totul în locul lor. În cel mai rău caz desfăceau

cusăturile proaste și le refăceau spunînd: „Asta nu e bine", sau „Asta nu-i cusătură regulată". Surorile profesoare de lucru nu fuseseră încă convinse s-o judece pe domnișoara Brodie căci, conform naturii credinței lor, erau sigure că învățații lor colegi erau mai presus de orice critică. Lecțiile de lucru erau o relaxare deosebită pentru toată lumea și domnișoara a folosit perioada dinainte de Crăciun pentru a citi săptămînal „Jane Eyre", în orele de lucru. Fetele, ascultînd-o, își înțepau degetele cît puteau suporta pentru a păta materialul pe care coseau cu puncte roșii dispuse decorativ, reușind uneori să realizeze un model din pete de sînge.

Lecțiile de muzică erau cu totul diferite. Cîteva săptămîni după povestea cu sărutul din sala de desen deveni evident faptul că domnișoara era agitată înainte, în timpul și după orele de muzică. Purta rochiile cele mai noi în zilele cînd aveau ora de muzică.

Sandy o întrebă pe Monica Douglas:

— Ești sigură că domnul Lloyd a sărutat-o? Sigur n-a fost domnul Lowther?

— A fost domnul Lloyd, răspunse Monica, și a fost în sala de desen nu în sala de muzică. Ce să fi căutat domnul Lowther în sala de desen?

— Seamănă grozav domnul Lloyd cu domnul Lowther, spuse Sandy.

Monica se înroși de furie:

— Era domnul Lloyd cu singurul lui braț. I-am văzut și-mi pare rău că v-am spus. Numai Rose mă crede.

Rose Stanley o credea într-adevăr dar asta pentru că-i era indiferent. Din tot grupul fetelor Brodie era cel mai puțin incitată de afacerile amoroase ale domnișoarei sau de ale altora. Și întotdeauna avea să fie așa. Mai tîrziu, celebră pentru atracția pe care o exercita, calitățile ei extraordinar de atrăgătoare constau tocmai din faptul că nu avea curiozități sexuale și nici nu reflecta asupra acestor lucruri. După cum a spus domnișoara Brodie mai tîrziu, Rose avea instinct.

— Numai Rose mă crede, repetă Monica Douglas.

Cînd a vizitat-o pe Sandy la mănăstire, spre sfîrșitul anilor cincizeci, Monica îi spuse:

— Să știi că l-am văzut într-o zi pe Teddy Lloyd sărutînd-o pe domnișoara Brodie în sala de desen.

— Știu, răspunse Sandy.

Știuse, chiar înainte ca domnișoara Brodie să i-o fi spus într-o zi, după sfîrșitul războiului, cînd stăteau la hotelul Braid Hills și mîncau sandvișuri și beau ceai în cantități ce depășeau rația obișnuită a domnișoarei Brodie. Domnișoara Brodie stătea acolo, ofilită și trădată, îmbrăcată în haina închisă de bizam care acum era uzată de atîta purtat. Se pensionase înainte de vreme. Spusese:

— Nu mai sînt în floarea vîrstei.

— A fost o perioadă bună, răspunse Sandy.

Se uitau amîndouă pe ferestrele mari la pîrîul Braid Burn scurgîndu-se ușor pe cîmpii și la dealurile din zare, austere după atîta rezistență, fără ca războiul să le fi schimbat.

— Știi că Teddy Lloyd era grozav de îndrăgostit de mine. Și eu l-am iubit. A fost o dragoste mare. Într-o zi m-a sărutat în sala de desen. Nu am fost amanți. Nici după ce voi ați plecat din Edinburgh, cînd tentația a devenit mai puternică.

Sandy privea dealurile cu ochii ei micuți.

— Dar am renunțat la el. Era însurat. Am renunțat la marea dragoste din floarea vîrstei. Aveam trăsături comune de caracter ; natura noastră artistică.

Contase ca floarea vîrstei ei să dureze pînă la șaizeci de ani. Dar anul acesta de după război, al cincizeci și șaselea de viață, a fost de fapt ultimul. Arăta mai în vîrstă decît era în realitate, era bolnavă, avea o tumoare internă. Era ultimul ei an în această lume și într-un anume fel și al lui Sandy. Domnișoara Brodie era înfrîntă.

— La sfîrșitul toamnei anului 1931 — mă asculți Sandy ?

Sandy își luă ochii de pe dealuri.

La sfîrșitul toamnei lui 1931, domnișoara a lipsit de la școală două săptămîni. Se înțelegea că era bolnavă. După ore, fetele Brodie trecură cu flori pe la apartamentul ei, dar nu găsiră pe nimeni acasă. Interesîndu-se a doua zi la școală, li se spuse că era la țară la o prietenă, pînă cînd se va însănătoși. În vremea aceasta clasa domnișoarei Brodie fu dispersată iar fetele înghesuite prin clasele colegelor ei. Fetele Brodie rămaseră împreună fiind repartizate unei profesoare — o slăbătură care se

numea din întîmplare domnișoara Gaunt [1] — care venea din insulele de vest și care purta o fustă pînă la genunchi dintr-un material cenușiu ca de pătură, lipsită de eleganță chiar și în vremea cînd fustele se purtau pînă la genunchi. Rose Stanley spunea că era scurtă din motive de economie. Profesoara avea capul mare și osos. Pieptul era o proeminență aplatizată de un pieptar iar puloverul avea o nuanță de un verde închis respingător. Nu-i păsa de fetele grupului Brodie, care erau amețite de neașteptatul plonjon în învățătură intensă, deconcertate de oribila duritate a domnișoarei Gaunt și de obligația de a sta toată ziua liniștite.

— Vai, dragă, întrebă Rose, cu voce tare, într-o zi cînd începuseră să scrie o compunere. Nu-mi aduc aminte cum se scrie „possession“, cu doi de s sau... ?

— O sută de rînduri din „Marmion“ [2], se repezi domnișoara Gaunt.

La sfîrșitul săptămînii, caietul cu fapte rele, care avea repercusiuni asupra situației sfîrșitului de trimestru, era plin cu numele fetelor din grupul Brodie. Domnișoara Gaunt nu făcea decît să le întrebe cum le cheamă pentru a le trece în caiet deoarece nu se ostenea să le învețe numele. Obișnuia să se adreseze copilelor din grupul Brodie cu „Tu, fato“. Fetele erau atît de năucite încît nici nu au observat, în săptămîna aceea, lipsa orei de muzică, care ar fi trebuit să aibe loc miercuri.

[1] Gaunt : slăbănog, sfrijit
[2] Poem de Walter Scott.

Joi după-amiază, devreme, au fost toate minate în sala de lucru. Cele două profesoare de lucru, domnișoara Alison și domnișoara Ellen Kerr, păreau intimidate de slăbănoaga domnișoară Gaunt și au pornit degrabă să coasă la mașinile la care urmau să le învețe pe fete. Suveicile de la mașinile de cusut se mișcau în sus și în jos și de obicei le făceau pe Sandy și pe Jenny să chicotească pentru că la vremea aceea tot ceea ce imaginativ puteau interpreta ca avînd vreo legătură cu relațiile sexuale, le încînta. Dar lipsa domnișoarei Brodie și prezența domnișoarei Gaunt avea un efect atenuant asupra sensurilor sexuale ale lucrurilor și agitația celor două surori la mașina de cusut amplifica efectul de realism sumbru.

Bineînțeles, domnișoara Gaunt mergea la aceeași biserică parohială ca și surorile Kerr cărora, cînd și cînd, li se adresa cu diverse remarci în timp ce broda un șervețel de pus pe tavă.

— Frate-miu... tot spunea ea, frate-miu zice...

Se pare că fratele domnișoarei Gaunt era preotul parohiei, ceea ce explica precauțiile deosebite pe care domnișoara Alison și domnișoara Ellen le luau în privința lucrului lor, nereușind decît să încurce o grămadă de cusături.

— Frate-miu e în picioare dimineața la cinci și jumătate... Frate-miu a organizat o...

Sandy se gîndea la următorul fragment din „Jane Eyre" pe care-l citea domnișoara Brodie pentru ca să mai înviorezе ora. Sandy terminase cu Alan Breck și acum era preocupată de domnul Rochester cu care tocmai stătea în grădină.

— „Ți-e teamă de mine, domnișoară Sandy.

— Vorbiți ca Sfinxul, domnule, dar nu-mi este teamă.

— Domnișoară Sandy ai un fel de a fi atît de serios și calm. Dar cum așa, pleci ?

— A bătut ora nouă, domnule."

O afirmație a domnișoarei Gaunt întrerupse scena din grădină.

— Domnul Lowther lipsește de la școală săptămîna aceasta.

— Am auzit și eu, spuse domnișoara Alison.

— Se pare c-o să mai lipsească cel puțin o săptămînă.

— E bolnav ?

— Pe cît am înțeles, din păcate, da, spuse domnișoara Gaunt.

— Și domnișoara Brodie e bolnavă spuse domnișoara Ellen.

— Da, se pare că și ea o să mai lipsească o săptămînă.

— Dar ce are ?

— Asta nu știu, spuse domnișoara Gaunt. Și înfigea și scotea acul din broderie. Apoi ridică privirea către cele două surori. Poate că domnișoara Brodie are aceeași boală ca și domnul Lowther.

Sandy văzu cum trăsăturile feței domnișoarei Gaunt se preschimbă în cele ale guvernantei din „Jane Eyre", privind-o atent și cu

înțeles atunci cînd venise tîrziu din grădină unde stătuse cu domnul Rochester.

— Poate că domnișoara Brodie are o aventură amoroasă cu domnul Lowther, îi spuse Sandy lui Jenny ca să mai împrăștie atmosfera mohorîtă care le înconjura.

— Dar domnul Lloyd este cel care a sărutat-o. Trebuie să-l iubească și ea, căci altfel nu i-ar fi dat voie s-o sărute.

— Poate l-a înlocuit cu domnul Lowther. El nu e însurat.

Era o joacă a fanteziei lor, în ciuda domnișoarei Gaunt și a amenințătorului ei frate, și așa o și înțelegeau. Cînd Sandy își aminti afirmația domnișoarei Gaunt „poate că domnișoara Brodie are aceeași boală ca și domnul Lowther“ simți brusc că nu mai putea fi sigură că afirmația nu era adevărată. Acesta a fost motivul care o făcu să devină mai rezervată cu privire la imaginara legătură amoroasă.

Jenny continuă în șoaptă :

— Se duc în pat. Pe urmă el stinge lumina. Apoi li se ating degetele de la picioare. După aceea domnișoara, domnișoara Brodie... și fata izbucni în chicoteli.

— Domnișoara Brodie cască, interveni Sandy ca să restabilească o atmosferă de decență acum cînd bănuia că totul era adevărat.

— Nu, domnișoara Brodie spune „Dragul meu“ — ea spune...

— Taci, șopti Sandy, vine Eunice.

Eunice Gardiner se apropie de masa unde lucrau Jenny și Sandy, înșfăcă foarfecele și

se depărtă. În ultima vreme Eunice era într-o fază religioasă și în fața ei nu se vorbea despre probleme de sex. Nu mai sărea, nu mai țopăia. Nu a ținut-o mult, dar cît a durat această perioadă era scîrboasă și nu puteau avea încredere în ea. După ce se îndepărtase îndeajuns, Jenny reluă :

— Picioarele domnului Lowhter sînt mai scurte decît ale domnișoarei, cred că și le încolăcește pe după ale lui și...

— Știi unde locuiește domnul Lowther ? întrebă Sandy.

— La Cramond. Are o casă mare și o menajeră.

Atunci, în anul acela de după război, cînd Sandy stătea cu domnișoara Brodie la fereastra hotelului Braid Hills și își întorsese privirea de la dealuri ca să arate că este atentă, domnișoara Brodie spusese :

— Am renunțat la Teddy Lloyd. Dar am hotărît să am o legătură amoroasă, era singurul mijloc de a mă vindeca. Dragostea mea pentru Teddy a fost o obsesie, el a fost dragostea din floarea vîrstei mele. În toamna lui 1931 m-am legat de Gordon Lowther, era singur și era mai potrivit. Acesta este adevărul. Ești atentă, Sandy ?

— Da, vă ascult.

— Arăți ca și cum te-ai gîndi la altceva, draga mea. Ei, asta-i toată povestea.

Într-adevăr Sandy se gîndea la altceva. Se gîndea că nu asta era toată povestea.

— Desigur că existau bănuieli în privința acestei legături. Poate voi, fetele știați de ea.

Tu, Sandy, ai avut o idee vagă... Dar nimeni nu a putut bănui ce a fost între Gordon Lowther și mine. Nu a fost dovedit niciodată. Nu din cauza asta am fost trădată. Aș vrea să știu cine m-a trădat. Este de necrezut ca să fi fost vreuna din fetele mele. Adesea mă întreb dacă nu a fost biata Mary. Poate ar fi trebuit să mă port mai frumos cu ea. A fost o tragedie cu Mary, parcă îmi imaginez focul, biata fată ! Totuși nu pot să-mi dau seama cum ar fi putut Mary să mă trădeze.

— După ce a plecat nu a mai avut contact cu școala, spuse Sandy.

— Să mă fi trădat Rose ?

Tînguiala din vocea ei : „m-a trădat“, „m-a trădat“ o plictisea și o afecta pe Sandy. Se împlinesc șapte ani, gîndea ea, de cînd am trădat-o pe femeia asta pisăloagă. Ce o fi vrînd să spună prin „trădat“ ? Sandy se uita la dealuri ca și cum ar fi căutat-o acolo pe cealaltă domnișoară Brodie, cea care nu putea fi trădată și care era impasibilă la critică, ca o stîncă.

*

* *

După două săptămîni de absență, domnișoara Brodie s-a întors și a povestit clasei că odihna binemeritată i-a priit. Ora de muzică a domnului Lowther se desfășura ca și mai înainte. Domnișoara Brodie, mîndră, le aducea pe fete în camera de muzică cu capul sus, sus, iar domnul Lowther îi zîmbea ca un soare. Acum domnișoara Brodie, bine așezată la pian,

acompania uneori cu o alură oarecum tristă, preluînd cu timbrul său sonor vocea a doua în „Ce dulce e dulcea soartă a păstorului“ și alte cîntece melodioase pentru concertul anual. Domnul Lowther... scurt în picioare, timid și cu părul auriu nu se mai juca cu buclele lui Jenny. Ramurile desfrunzite atingeau ferestrele. Sandy era mai mult ca sigură că profesorul de muzică se îndrăgostise de domnișoara Brodie și că ea era îndrăgostită de profesorul de desen. Rose Stanley încă nu-și dezvăluise talentele în a ticlui pasiunea domnișoarei Brodie pentru Teddy Lloyd, bărbatul care avea un singur braț, și domnișoara Brodie își trăia mai departe floarea vîrstei încă netrădată.

*

* *

Era cu neputință să ți-o închipui pe domnișoara Brodie dormind cu domnul Lowther, după cum era cu neputință să-ți închpui ca domnișoara să aibă relații amoroase, și totuși era imposibil să nu bănuiești că aceste lucruri aveau loc.

În timpul trimestrului de primăvară, domnișoara Mackay, directoarea, le invită pe fete în grupuri mici și mai tîrziu indivdual, la ea în birou, la ceai. Erau obișnuitele investigații pe care le făcea cu privire la direcția pe care urmau să o ia în cursul superior, fie că aveau să urmeze realul sau să facă cerere pentru secția umanistă.

Domnișoara Brodie le sfătuise deja în felul următor :

— Nu am nimic împotriva secției reale. Realul și umanul sînt egale și amîndouă vă ajută să căpătați un post. Trebuie să vă faceți alegerea absolut liber. Nu oricine e capabil să urmeze umanul. Fetele nu mai aveau nici o îndoială cu privire la disprețul domnișoarei față de secția reală.

Din tot grupul numai Eunice Gardiner își alesese realul și asta pentru că părinții ei voiau ca ea să urmeze un curs de știință practică iar ea personal se bucura că la secția reală va avea ore suplimentare de gimnastică și sport. Eunice, pregătindu-se pentru prima comuniune era puțin prea pioasă pentru gustul domnișoarei Brodie. Refuza să mai facă tumbe în afara orelor de gimnastică, dădea cu lavandă pe batistă și se ferea să încerce rujul mătușii lui Rose Stanley. Interesul pentru activitățile sportive internaționale era suspect de puternic și cînd domnișoara Brodie a dus grupul de fete la Teatrul Empire la prima și ultima lor ocazie de a urmări dansul Pavlovei, Eunice a lipsit invocînd ceva la care trebuia să participe și pe care-l descrise ca „social".

— Cum adică social? întrebă domnișoara Brodie, care întotdeauna făcea mizerii referitor la cuvinte, cînd îi mirosea a erezie.

— Adică la biserică, domnișoară Brodie.

— Bine, bine, dar de ce social? Social este adjectiv și tu-l folosești ca substantiv. Vrei să spui o adunare socială, nu ai decît să participi la adunările tale sociale, noi o să participăm la adunarea noastră în prezența marei Ana Pavlova, o femeie care s-a dedicat dansului și la apariția căreia pe scenă, ceilalți dansatori par niște elefanți. Du-te neapărat la adunarea ta socială. Noi o vom vedea pe Pavlova interpretînd moartea lebedei — este un moment măreț în eternitate.

Tot timpul trimestrului domnișoara încercă să o determine pe Eunice să facă cel puțin pionierat, ca misionară, într-o zonă periculoasă a lumii unde-ți puteai risca viața, deoarece ideea că vreuna din fetele ei va crește fără a se dedica vreunei vocații era insuportabilă.

— O să ajungi șefă de cercetașe într-o suburbie cum este Corstorphine, o avertiza ea pe Eunice.

De fapt, fata era atrasă de această idee și chiar locuia în Corstorphine. Trimestrul se umpluse cu legende despre Pavlova și obiceiurile ei, despre furiile ei temperamentale și intoleranța față de tot ce era de mîna a doua.

— Țipă la ansamblu, povestea domnișoara, ceea ce este admisibil la o mare artistă. Vorbește engleza curgător, iar accentul ei este încîntător. După spectacol se duce acasă pentru a medita la lebedele existente pe un lac în parc.

— „Sandy, spuse Ana Pavlova, în afară de mine, tu ești singura dansatoare dedicată. Moartea lebedei interpretată de tine este perfectă; cîtă simțire în ultima zvîcnire a aripei pe podeaua scenei...

— Da, știu, răspunse Sandy, (eliminînd expresia „Fac tot ce pot") odihnindu-și aripile.

Pavlova dădu înțelept din cap și-și țintui privirea undeva, în spațiu, cu o expresie de exil tragic și de înțelegere a artei.

— Toți artiștii știu, spuse Pavlova, nu-i așa ?

Apoi cu o voce disperată, aproape isterică continuă cu un accent încîntător :

— Nu am fost niciodată înțeleasă, niciodată, niciodată !

Sandy își scoase un papuc de balet și-l aruncă neglijent la un capăt al aripilor, de unde fu ridicat cu respect de o persoană din corpul de balet. Înainte de a-l scoate și pe al doilea, făcu o pauză și spuse Pavlovei :

— Eu, sigur vă înțeleg.

— Așa este, exclamă Pavlova luîndu-i mîna, pentru că ești o artistă și vei duce făclia mai departe".

Domnișoara Brodie povestea :

— Pavlova contemplă lebedele pentru a-și perfecționa dansul ; ea le studiază. Asta se numește a te dedica. Cînd o să vă faceți mari trebuie și voi să vă dedicați așa cum eu m-am dedicat vouă.

Cîteva săptămîni înainte de a muri, stînd pe patul de spital și aflînd de la Monica Douglas că Sandy se dusese la mănăstire, exclamă:

— Cîtă irosire ! Nu așa am înțeles eu dedicarea. Crezi că a făcut asta ca să mă necăjească ? Încep să cred că Sandy a fost cea care m-a trădat.

Puțin înainte de vacanța de Paști directoarea le invită la ceai pe Sandy, Jenny și Mary

și le puse obișnuitele întrebări în legătură cu ceea ce vor să facă în cursul superior și dacă voiau să urmeze umanul sau realul. Mary Macgregor nu fu acceptată la secția umanistă pentru că notele ei nu atinseseră nivelul necesar. Cînd află, păru descurajată.

— De ce vrei, Mary, să urmezi umanul ? Nu ești făcută pentru asta. Părinții tăi nu-și dau seama ?

— Așa dorește domnișoara Brodie.

— Asta nu are nici o legătură cu domnișoara Brodie, spuse domnișoara Mackay, înfingîndu-și și mai decis fundul mare în scaun. Aici e vorba de notele tale și de ceea ce tu sau părinții tăi gîndesc. În cazul tău notele nu se ridică la nivelul cerut.

Cînd Jenny și Sandy optară pentru limbile clasice, directoarea spuse :

— Bănuiesc că este preferința domnișoarei, dar ce veți face cu latina și greaca cînd vă veți mărita sau vă veți lua o slujbă ? Limba germană ar fi mai de folos.

Fetele rămaseră ferme pe poziție și după ce domnișoara Mackay le acceptă alegerea căută să le cîștige încrederea lăudînd-o pe domnișoara Brodie.

— Nu știu ce ne-am face fără domnișoara Brodie. Întotdeauna exista o diferență între fetele domnișoarei Brodie și cele din ultimii doi ani, aș spune chiar o diferență considerabilă.

Apoi începu să le tragă de limbă. Oare domnișoara Brodie le duce la teatru, la galerii

de artă, la plimbare, la ea acasă la ceai ? Ce drăguț din partea ei.

— Și vă plătește biletele de teatru ?

— Uneori, răspunse Mary.

— Nu întotdeauna pentru toate, completă Jenny.

— Ne ducem sus la galerie, spuse Sandy.

— Chiar că e drăguț din partea domnișoarei Brodie. Sper că-i sînteți recunoscătoare.

— A, da ! răspunseră ele la unison, atente la ceea ce ar fi putut fi nefavorabil ideilor Brodie în conversația pe care o duceau ; lucru pe care directoarea îl sesiză.

— Grozav, se entuziasmă ea. Și mergeți la concerte cu domnișoara Brodie ? Cred că domnișoara Brodie este foarte muzicală, nu ?

— Da, spuse Mary cu ochii la fete după o încurajare.

— Trimestrul trecut am fost la operă să vedem „Traviata", continuă Jenny.

— Domnișoara Brodie e muzicală ? repetă domnișoara Mackay către Sandy și Jenny.

— Am văzut-o pe Pavlova, spuse Sandy.

— Este muzicală domnișoara Brodie ? repetă din nou domnișoara Mackay.

— Cred că o interesează mai mult artele, doamnă, răspunse Sandy.

— Dar și muzica este o artă.

— Vreau să spun pictura și desenul.

— Clar. Voi, fetelor, luați lecții de pian ? Toate răspunseră că da.

— De la cine, de la domnul Lowther ?

Răspunseră diferit pentru că lecțiile de pian ale domnului Lowther nu erau în programă și cele trei fete luau lecții de pian, particular, acasă. Acum însă, cînd numele domnului Lowther fu menționat, chiar și mintea înceată a lui Mary intui insinuarea domnișoarei Mackay.

— După cîte înțeleg, la orele voastre de muzică domnișoara Brodie cîntă la pian. Ce te face, Sandy, să crezi că preferă pictura ?

— Așa ne-a spus domnișoara. Ne-a spus că muzica o atrage, dar că pictura este o pasiune.

— Dar pe voi ce domeniu al artei vă interesează ? Sînt sigură că sînteți prea mici pentru a avea pasiuni.

— Poveștile, doamnă, spuse Mary.

— Domnișoara Brodie vă spune povești ?

— Da, răspunse Mary.

— Despre ce ?

— Istorie, răspunseră Jenny și Sandy într-un glas, pentru că întrezăriseră posibilitatea ca într-o zi să le fie pusă această întrebare și pregătiseră răspunsul cu grijă muncindu-și creierii ca adevărul să fie cel puțin formal.

Domnișoara Mackay făcu o pauză și se uită la ele mutînd prăjitura de pe masă pe tavă ; răspunsul o șocase fiind prea spontan.

Nu mai puse întrebări dar ținu următoarea cuvîntare demnă de luat în seamă :

— Aveți norocul să lucrați cu domnișoara Brodie. Aș fi vrut să aveți lucrări mai bune la aritmetică. Fetele domnișoarei Brodie mă impresionează întotdeauna într-un fel sau altul.

Va trebui să lucrați serios la materiile de bază, pentru a trece examenul de promovare. Domnișoara Brodie v-a pregătit excelent pentru cursul superior. Cultura nu poate însă compensa lipsa de cunoștințe temeinice. Mă bucură faptul că sînteți devotate domnișoarei Brodie. Devotamentul mai curînd îl datorați școlii decît cuiva în mod special.

Fetele nu-i relatară domnișoarei Brodie discuția în întregime.

— I-am spus domnișoarei Mackay ce mult vă place arta, spuse totuși Sandy.

— Da, asta este adevărat, spuse domnișoara dar „a plăcea" nu prea e cuvîntul potrivit. Pasiunea mea este pictura.

— Așa am spus și noi, reluă Sandy.

Domnișoara Brodie se uită la ea de parcă ar fi vrut să spună, așa cum mai spusese de două ori : „Într-o bună zi, Sandy, o să întinzi coarda prea tare pentru gustul meu".

— În comparație cu muzica, spuse Sandy clipind din ochii mici ca de purceluș.

Către sfîrșitul vacanței de Paști, ca o continuare a preocupărilor licențioase ale acestui an, în timp ce Jenny se plimba singură, fu acostată de un bărbat care se dezbrăca pe malul rîului Leith. Acesta îi spuse :

— Ia vino să vezi !

— Ce să văd ? întrebă Jenny apropiindu-se, crezînd în sinea ei că omul o fi găsit vreun pui de pasăre căzut din cuib sau descoperise vreo plantă deosebită. Cînd văzu ce-i arată fugi, și deși nu i se întîmplase nimic și nu o

urmărise nimeni, i se tăiase respirația. Acasă, rudele îngrozite și prevenitoare i-au dat să bea ceai bine îndulcit ca să-i treacă șocul. A fost anunțată poliția. Mai tîrziu, în cursul aceleiași zile, o polițistă minunată veni să-i pună întrebări. Evenimentul a furnizat material din belșug de comentat și forfecat tot restul vacanței de Paști și întreaga vacanță de vară. Prima reacție a lui Sandy a fost de neplăcere, deoarece fusese pe punctul de a obține permisiunea de a merge singură la plimbare prin locuri izolate de felul aceluia unde avusese loc întîlnirea lui Jenny. Acum i se interziseseră plimbările de una singură, dar acesta era doar un efect secundar al întregii chestiuni. În rest, totul a rămas neschimbat. Problema avea două aspecte : primul, omul și natura a ceea ce expusese la vedere, iar al doilea, polițista.

Primul aspect a fost repede epuizat.

— Era un individ îngrozitor, povesti Jenny.

— O monstruozitate, spuse și Sandy.

Dar celălalt aspect, cel privitor la polițistă, se dovedi inepuizabil cu toate că Sandy nu o văzuse și nu văzuse nici vreo altă polițistă (evenimentele aveau loc în anii de început ai existenței femeilor polițiste) ; în cursul verii îi părăsise aproape cu totul pe Alan Breck și pe domnul Rochester și pe toți eroii de romane căci se îndrăgostise de polițista pe care n-o văzuse și care o interogase pe Jenny. Datorită interesului ei reuși să-i mențină și lui Jenny entuziasmul.

— Cum arăta ? Purta caschetă ?

— Nu, șapcă. Avea părul tuns scurt și ondulat. Și purta o uniformă albastru închis. Și a spus : „Ei, acum povestește-mi totul".

— Și tu ce ai zis ? întrebă Sandy pentru a patra oară.

Și Jenny povesti pentru a patra oară.

— Păi, bărbatul umbla sub copaci de-a lungul malului și avea ceva în mînă. Cînd m-a văzut a rîs tare și mi-a spus : vino să te uiți aici. Și eu am întrebat : la ce ? Și m-am dus mai aproape și am văzut... dar nu am putut să-i spun polițistei ce am văzut. Așa că polițista m-a întrebat : Ai văzut ceva obscen ? și eu i-am răspuns : Da. Și pe urmă m-a întrebat cum arăta bărbatul și...

Aceeași poveste de fiecare dată. Dar Sandy voia noi și noi detalii despre polițistă, pentru că ea căuta un fir. Jenny pronunțase cuvîntul „obscen", „oscen" ceea ce era neobișnuit la Jenny.

— A zis „obscen" sau „oscen" ? întrebă Sandy la această a patra relatare.

— „Oscen".

Asta îi provocă lui Sandy un sentiment neplăcut și luni de zile abandonă ideile legate de sex. Și cum nu suferea să audă cuvîntul pronunțat în acest fel pentru că i se încrețea pielea o chinui pe Jenny să se răzgîndească și să spună că polițista pronunțase cuvîntul corect.

— Foarte mulți oameni spun „oscen", explică Jenny.

— Știu, dar nu-mi place.

Asta o sîcîi foarte tare pe Sandy și trebui să inventeze o nouă imagine a vocabularului polițistei. Un alt lucru care o deranja era că Jenny nu cunoștea numele polițistei și nici dacă lumea îi spunea „comisar", „sergent" sau pur și simplu „domnișoară". Sandy se hotărî să-i spună sergent Anne Grey. Sandy era mîna dreaptă a lui Anne Grey în poliție și se ocupau de cazurile de moravuri din Edinburgh și din împrejurimi. În ziarele de duminică, la care Sandy avea acces liber, se găseau expresiile tehnice corecte legate de această problemă ca : „relații intime au avut loc" sau, „reclamanta era într-o anume condiție". Persoanele feminine, judecate pentru chestiuni de moravuri nu erau „doamne" ori „domnișoare", ci numite cu prenumele „Willis a fost arestată"... „S-a aflat, spuse avocatul, că Roebuck ar fi într-o anume condiție".

Sandy își dădu pe ceafă chipiul de culoare albastru-închis ; stătea pe pîrleaz, lîngă sergentul Anne Grey și pîndea locul dintre copaci, pe malul lacului Leith, unde apăruse acel monstru îngrozitor care îi spusese lui Jenny „Uite-te aici", un loc unde Sandy, de fapt nu fusese niciodată.

— Și mai este ceva, continuă Sandy, trebuie să aflăm amănunte în legătură cu cazul Brodie și dacă dumneaei se află într-o anumită condiție ca o consecință a legăturii sale cu Gordon Lowther — profesor de muzică la școala de fete Marcia Blaine.

— Fără îndoială că între ei au existat relații intime, spuse sergentul Anne Grey, dră-

guță în uniforma de culoare închisă și cu buclele scurte, blonde, în jurul chipiului. Nu avem nevoie decît de cîteva capete de acuzare.

— Aceasta lăsați-o pe seama mea, sergent Anne, spuse Sandy, deoarece tocmai atunci, ea și Jenny se ocupau de redactarea corespondenței amoroase dintre domnișoara Brodie și profesorul de muzică. Recunoscătoare, sergent Anne strînse mîna lui Sandy și se uitară una în ochii celeilalte, căci cuvintele erau inutile la gradul de înțelegere reciprocă la care ajunseseră.

După vacanță, la școală, afacerea de pe malul rîului Leith rămase un secret ținut de Jenny și Sandy, căci mama lui Jenny le spusese că povestea nu trebuia să se răspîndească. Natural era ca domnișoara Brodie să afle această confidență senzațională.

Ceva însă o făcu pe Sandy să-i spună lui Jenny în prima după-amiază a trimestrului :

— Nu-i spune domnișoarei Brodie.

— De ce ? întrebă Jenny.

Sandy încercă să compună motivul. Acesta era în legătură cu situația indecisă a relațiilor dintre domnișoara Brodie și agreabilul domn Lowther și cu faptul că primul lucru pe care ea îl spuse clasei a fost :

— Am petrecut Paștele în micul orășel roman Cramond.

Cramondul era locul unde locuia domnul Lowther singur cu o menajeră într-o casă foarte mare.

— Să nu-i spui domnișoarei Brodie, repetă Sandy.

— De ce ? întrebă Jenny.

Sandy făcu un nou efort pentru a-și elabora motivele. Ele erau de asemenea în legătură cu ceva ce se întîmplase în cursul dimineții cînd domnișoara Brodie, avînd nevoie de un număr de blocuri de desen și cărbune, pentru a începe trimestrul, a trimis-o pe Monica Douglas să le aducă din sala de desen, ca apoi s-o cheme înapoi și s-o trimită pe Rose Stanley în loc. Rose s-a întors cu mîinile încărcate de caiete și cutii cu cărbune, urmată de Teddy Lloyd încărcat și el cu tot atîtea caiete și cutii. După ce a lăsat caietele jos, a întrebat-o pe domnișoara Brodie cum s-a distrat în vacanță. Dîndu-i mîna, ea răspunse că a explorat Cramondul deoarece porturile din împrejurimi sînt demne de a fi luate în seamă.

— N-aș fi crezut că ar fi mare lucru de „explorat“ la Cramond, spuse domnul Lloyd zîmbindu-i de sub bucla blondă căzută pe ochi.

— A fost încîntător, spuse ea. Și dumneata ai fost plecat ?

— Eu am pictat, răspunse el cu o voce răgușită, portrete de familie.

Rose terminase de pus blocurile de desen la loc în dulap. Cînd se întoarse, domnișoara o luă pe după umeri și-i mulțumi domnului Lloyd pentru ajutor ca și cum ea și Rose ar fi fost una.

— Pen' nimic, spuse domnul Lloyd în loc de „pentru nimic“, și plecă.

În clipa aceea Jenny șopti :

— Rose s-a schimbat în timpul vacanței, nu ?

Era adevărat. Părul blond era tăiat mai scurt și avea o strălucire deosebită. Obrajii ei erau mai palizi și mai trași, ochii mai puțin larg deschiși cu pleoapele jumătate întredeschise de parcă ar fi pozat la fotograf.

— Poate că a trecut prin Schimbare, spuse Sandy. Domnișoara Brodie numea asta „menarche", dar pînă acum de cîte ori încercau să folosească cuvîntul acesta în conversațiile dintre ele, le făcea să chicotească intimidîndu-le.

Mai tîrziu, după-amiază, după școală, Jenny reluă :

— Poate ar fi mai bine să-i povestesc domnișoarei despre omul pe care l-am întîlnit.

Dar Sandy nu o lăsă.

— Nu-i spune domnișoarei.

— De ce nu ?

Sandy încerca dar nu reușea să-și dea seama de ce, în afară de faptul că domnișoara și vacanța ei la Cramond aveau ceva nedefinit ca și faptul că o trimisese pe Rose la domnul Lloyd. Răspunse deci :

— Polițista ți-a spus să încerci să uiți ce s-a întîmplat. Poate că domnișoara te-ar face să-ți reamintești totul.

— Așa gîndesc și eu, acceptă Jenny.

Astfel uitară de omul de pe malul rîului Leith dar, pe măsură ce înaintau în trimestru, își aminteau din ce în ce mai bine de polițistă,

În ultimele luni de școală, domnișoara devenise adorabilă. Nu le amenința și nici nu le cicălea și chiar cînd trecea printr-un moment greu nu devenea iritabilă decît cu Mary Macgregor. În primăvara aceea ocupase cu clasa ei băncile de sub ulm, de unde se putea vedea o alee nesfîrșită de copaci, colorată într-un roz puternic de mai și de unde se auzea tropăitul cailor odată cu învîrtirea roților de la șaretele ce se întorceau acasă pe ulița ascunsă, golite după drumurile făcute dis-de-dimineață. Nu departe, ca o promisiune a anului viitor, un grup de fete de la cursul superior aveau oră de latină. Odată, profesoara de latină, emoționată de primăvară, a cîntat cu fetele un cîntec popular în ritmul clop-clopului poneilor și al șaretelor ; încîntată, domnișoara ridică un deget în semn ca și fetele ei să asculte :

Nundinarum adest dies,
Mulus ille nos vehet.
Eie, curre, mule, mule,
I tolutari gradu [1]

În primăvara aceea, cînd mama lui Jenny aștepta un copil, nu a fost nici o ploaie memorabilă iar soarele, iarba și păsările își uitară simțămintele egocentriste din timpul iernii, gîndind acum și la cei din jur. Povestea de

[1] Ziua de tîrg a sosit,
Catîrul ne duce într-acolo.
Hai, aleargă, catîrule,
Du-ne în pasul unui cal trăpaș.

dragoste a domnișoarei Brodie fu brodată cu fire noi. Se părea că în timpul permisiei logodnicul ei care murise o plimbase de multe ori cu o barcă pescărească și că petrecuseră momente din cele mai plăcute printre stîncile și pietrele unui micuț port la mare.

— Uneori, Hugh cînta, avea o voce plină de tenor. Alteori, tăcut, monta șevaletul și picta. Avea talent și la una și la alta, însă adevăratul Hugh era pictor.

Atunci auziseră fetele pentru prima oară de înclinațiile artistice ale lui Hugh. Uimită, Sandy a ținut sfat cu Jenny și au ajuns la concluzia că domnișoara Brodie face ca noua ei poveste de dragoste să se acorde cu cea veche. De atunci ele două ascultau povestea cu două urechi în timp ce restul clasei asculta numai cu una.

Sandy era încîntată de metoda transpunerii faptelor în poveste, oscilînd între admirația pentru tehnică și nevoia imperioasă de a dovedi că domnișoara Brodie se făcuse vinovată de purtare incorectă.

— „Ce facem cu documentele incriminatorii ?" întrebă sergentul Anne Grey în felul ei prietenesc. Categoric, era o ființă senzațională.

Pe la jumătatea trimestrului Sandy și Jenny completaseră corespondența amoroasă dintre domnișoara Brodie și profesorul de muzică. Ele stăteau în orășelul Crail de pe litoralul Fife, împreună cu mătușa lui Jenny, care-și manifesta suspiciunile față de caietul fetelor, motiv pentru care au luat autobuzul pînă într-un sat învecinat și acolo, la gura unei

peșteri, au stat să-și desăvîrșească opera. Chestiunea cea mai delicată era ca s-o prezinte pe domnișoara Brodie într-o lumină favorabilă și în același timp nefavorabilă ; aceasta se impunea căci ultimul trimestru de lucru cu domnișoara Brodie se apropia de sfîrșit.

Trebuia stabilit că faptul *acela* avusese loc dar nu pe un pat obișnuit. Aceasta s-ar fi potrivit ca detaliu pentru o legătură obișnuită, dar domnișoarei Brodie i se cuvenea rangul de simbol. O așezară pe spinarea înaltă a leului din monumentul lui Arthur, avînd drept acoperiș cerul și feriga drept pat. Sub privirile ei imensul parc se întindea sub fulgerele și tunetele furtunii. Aici o găsi Gordon Lowther, timid și zîmbitor, firav, cu trupul lung și picioare scurte, cu părul și mustața roșii-aurii.

— El o luă, spuse Jenny cînd puseră scrisoarea la punct.

— Nu o luă el. Ea i s-a dat.

— I s-a dat, spuse Jenny, deși ea ar fi preferat să se dea altuia.

Ultima scrisoare din seria celor completate pe la jumătatea trimestrului, suna după cum urmează :

Încîntătorul meu Gordon,

După cum îți poți închipui scrisoarea ta m-a impresionat adînc. Dar, vai, trebuie în continuare să resping propunerea ta de a deveni doamna Lowther. Natura motivelor mele este dublă. Mă dedic fetelor mele așa cum

Pavlova se dedică dansului ; în viața mea există un altul a cărui iubire depășește limitele Timpului și Spațiului. Acesta este Teddy Lloyd. Nu am avut relații intime cu el. Este însurat. Într-o zi, pe cînd eram în sala de desen, ne-am aflat unul în brațele celuilalt și strîns legați ne-am dat seama de adevăr. Am fost mîndră că m-am dat ție, cînd ai venit să mă iei, pe ferigile de pe monumentul lui Arthur, sub furtuna care vuia deasupra noastră. În caz că aș fi într-o situație anume, voi da copilul în grija unui păstor destoinic și a soției sale iar noi vom putea discuta ca niște simple cunoștințe. Din cînd în cînd s-ar putea să admit repetarea comportării incorecte ca o răbufnire, deoarece eu sînt în floarea vîrstei. Putem, deasemenea, să petrecem multe zile pe mare într-o barcă, în bătaia brizei.

Doresc să te informez că menajera dumitale mă îngrijorează ca și John Knox. Mă tem că este cam limitată ceea ce provine din ignoranță față de cultura și mediul italian. Te rog, spune-i să nu mă mai primească cu : „Cunoașteți drumul" atunci cînd te vizitez acasă la Cramond. Se cuvine să mă conducă sus. Nu are genunchii țepeni, se preface doar că ar fi înțepenită.

Tare-mi place să te aud cîntînd „Hey Johnnie Cope". Dacă mîine aș primi cererea în căsătorie a Lordului Lyon King-of-Arms [1], l-aș refuza.

[1] Reprezentantul Scoției, unul din cei cinci din Colegiul Heralzilor.

Permitem, în concluzie, să te felicit pentru legătura dintre noi cît și pentru muzica ta.

Adînc fericită,
JEAN BRODIE

Cînd terminară această scrisoare, citiră întreaga corespondență de la început pînă la sfîrșit. Nu se puteau hotărî dacă să arunce în mare documentul incriminator sau să-l îngroape. Știau că a arunca obiecte de pe țărm în mare era mai complicat decît părea. Dar Sandy găsi în fundul peșterii o groapă umedă pe jumătate ascunsă de un pietroi și acolo înfundară caietul ce conținea corespondența amoroasă a domnișoarei Jean Brodie, și nu-l mai văzură niciodată. Se întoarseră prin țarina înverzită, pe jos, la Crail, pline de planuri noi și „adînc fericite".

Capitolul IV

— Am atîta praf de pușcă în borcanul acesta cît să facă școala să sară în aer, spuse domnișoara Lockhart fără intonație.

Stătea în picioare în spatele catedrei îmbrăcată cu un halat alb, cu mîinile pe un borcan de sticlă pe trei sferturi plin cu praf cenușiu închis. Exclamațiile șușotite erau tocmai efectul scontat de ea ; întotdeauna, prima lecție de chimie începea în acest fel, cu praful de pușcă în față ; de fapt prima lecție nu era cîtuși de puțin lecție, ci prezentarea celor mai impresionante obiecte din laborator. Toate privirile se concentraseră asupra borcanului. Domnișoara Lockhart îl ridică și-l depuse cu grijă într-un dulap, printre alte borcane identice, pline cu cristale și prafuri de diverse culori.

— Acestea sînt lămpi bunsen, aceasta este o eprubetă, asta este o pipetă, aceasta este o biuretă, o retortă, un creuzet...

Astfel își statornicise ea misteriosul ritual. Era, categoric, cea mai drăguță profesoară de la cursul superior. Dar cu toți erau acum cei mai drăguți profesori din școală. Era cu totul o altă viață, o altă școală. Nu mai aveau în

vățătoare ciolănoase, ca domnișoara Gaunt, ca toate acele mult învățătoare ce treceau în pas mîndru pe lîngă domnișoara Brodie, pe coridoare, și spuneau „bună dimineața“ cu un zîmbet prevestitor. Aici profesorii păreau că nu se gîndesc la ceilalți, ci numai la propria lor specialitate, fie că era matematica, latina sau științele naturii. Se uitau la elevii dintr-a-ntîia nu ca la niște realități, ci ca la niște simboluri algebrice. Elevele domnișoarei Brodie găsiră, la început, că era înviorător. Prima săptămînă, programul cu atîtea materii noi, pasionante, cît și fuga de la o sală la alta ca să te ții de orar, erau minunate. Zilele se umpleau acum cu forme și sunete neobișnuite în mod magic disociate de viața obișnuită, ca imensele cercuri și triunghiuri ale geometriei, ca hieroglifele din cartea de greacă sau ca șuierăturile pronunției sunetelor grecești de pe buzele profesoarei : psst... psoach...

După cîteva săptămîni, cînd se ivi sensul atîtor suspine și sunete, nimeni nu-și mai aminti de joaca din prima săptămînă sau că în greacă sînt șuierături și că trebuie să-ți stîlcești limba ca să poți pronunța ori că „mensarum“ sunase ca un vers fără sens. Secția reală se distingea, pînă în clasa a treia, de cea umană, numai prin limbile moderne sau clasice. Fetele de la real învățau germana și spaniola, și cînd repetau frază după frază aminteau de posturile străine pe care le prinzi mișcînd butonul pe scala de la radio. O domnișoară cu părul negru și creț care purta o șemizetă în

dungi, și butoni adevărați, pronunța franceza într-o manieră străină, deloc înțeleasă. Sala de chimie, prin mirosurile amestecate ale lămpilor bunsen și a fumului dulce, de toamnă, al frunzelor arse adus în sală de o pală de vînt, le amintea cîteodată de Canongate, de ziua aceea de iarnă cînd s-au plimbat cu domnișoara Brodie. Aici, în sala de chimie — ce categoric nu trebuia numită laborator — lecțiile se numeau experiențe, ceea ce dădea elevelor senzația că nici chiar domnișoara Lockhart nu știa care ar putea fi rezultatul lor, și că se putea întîmpla orice între intrarea și ieșirea lor de aici și că, eventual, școala chiar ar putea sări în aer.

Aici, în cursul acelei prime săptămîni, au făcut o experiență cu magneziu pus într-o eprubetă ce trebuia să fie agitată deasupra flăcării bunsen. Din cînd în cînd, în cîte o parte a sălii, țîșnea un jet alb de magneziu din eprubeta prinsă într-un vas mai mare pregătit anume. Mary Macgregor s-a speriat și a luat-o la fugă pe intervalul dintre două rînduri de bănci. S-a oprit dînd de o flacără albă, luînd-o la fugă înapoi pentru a da din nou de o altă limbă strălucitoare de foc. Fugea de disperare încolo și încoace, printre bănci, pînă au prins-o și au calmat-o, domnișoara Lockhart spunîndu-i să nu fie proastă.

Domnișoara Lockhart cunoștea deja senzația de exasperare ce se oglindea pe fața lui Mary : ochii, un nas și o gură despre care nu puteai să spui nimic în plus.

O dată, în anii următori, Sandy primi vizita lui Rose Stanley și au ajuns să vorbească de Mary Macgregor care murise. Sandy spuse:

— Cînd mi se întîmplă ceva rău, aș vrea să fi fost mai drăguță cu Mary.

— De unde puteam noi să știm ? răspunse Rose.

Iar domnișoara Brodie, stînd cu Sandy în dreptul ferestrei de la hotelul Braid Hills, spusese :

— Mă întreb dacă Mary Macgregor este cea care m-a trădat. Poate că ar fi trebuit să mă port mai frumos cu ea.

Grupul Brodie și-ar fi putut pierde ușor identitatea la vremea aceea, nu numai pentru că domnișoara Brodie încetase să prezideze zilele supuse acum ritmului rapid al asimilării de cunoștințe de la profesorii fără inimă, dar și pentru că directoarea intenționa să le disperseze.

Directoarea își făcuse un plan, dar acesta eșuă. Era prea ambițios, căci urmărea să descotorosească școala de prezența domnișoarei Brodie și să împrăștie grupul Brodie printr-o singură lovitură.

Se împrieteni cu Mary Macgregor considerînd-o fraieră și ușor de mituit, subestimîndu-i prostia. Își amintea că, împreună cu celelalte fete din grup, ceruse să urmeze umanul și că i se refuzase. Acum, domnișoara Mackay se răzgîndise și-i permisese să urmeze cel puțin latina. Aștepta, în schimb, informații despre domnișoara Brodie. Dar cum singurul mo-

tiv pentru care Mary dorise să învețe latina fusese să-i facă plăcere domnișoarei Brodie, directoarea nu obținu nimic în plus. O invita la ceai cît de des putea, dar Mary pur și simplu nu înțelegea ce i se cere și credea că toți profesorii sînt coalizați, inclusiv domnișoara Brodie.

— Nu o prea vedeți pe domnișoara Brodie, acum că sînteți în cursul superior, observă domnișoara Mackay.

— Da, spuse Mary, luînd remarca mai curînd ca o afirmație decît ca pe o întrebare de explorare.

Domnișoara Mackay făcu un alt plan dar fu din nou bătută. La cursul superior exista un sistem de concursuri între cele cîteva clase, denumite : Holyrood, Melrose, Argyll și Biggar. Domnișoara Mackay a avut grijă ca fetele din grupul Brodie să fie, pe cît posibil, plasate în clase diferite. Jenny a fost trimisă la Holyrood, Sandy și Mary Macgregor la Melrose, Monica și Eunice la Argyll, iar Rose Stanley la Biggar. Astfel au fost obligate să intre în competiție unele împotriva celorlalte atît în cadrul școlii, cît și pe terenurile de hochei bătute de vînt, ca mormintele martirilor la cheremul intemperiilor.

Li se spunea că acum conta spiritul de echipă, fiecare clasă trebuind să lupte pentru propriul blazon, și duminicile, în cursul dimineții, să facă galerie propriei echipe. Prietenia dintre clase nu va avea de suferit, bineînțeles, dar spiritul de echipă...

Pentru grupul Brodie această expresie era îndeajuns, căci după doi ani cu domnișoara Brodie erau bine instruite pentru a-i pricepe sensul.

— Expresii ca „spirit de echipă“ sînt întotdeauna folosite pentru a anihila personalitatea, dragostea și loialitatea. Idei ca „spirit de echipă“, continuase domnișoara Brodie, nu trebuiesc impuse membrelor sexului feminin în special acelora ale căror calități au fost, din timpuri imemorabile, categoric opuse acestui concept. Florance Nightingale nu a știut nimic despre acest concept, misiunea sa era de a salva viața, indiferent de echipa căreia îi aparținea. Cleopatra nu știa ce-i aia „spirit de echipă“ puteți s-o aflați dacă-l citiți pe Shakespeare. Dar Elena din Troia ? Este adevărat că regina Angliei asistă la meciuri internaționale dar ea trebuie s-o facă și, de fapt, este doar o formalitate. Pe ea o preocupă sănătatea Regelui și antichitățile. Unde ar fi dus-o spiritul de echipă pe Sybil Thorndike ? *Ea* este marea actriță, iar restul distribuției are spirit de echipă. Pavlova...

Probabil că domnișoara Brodie prevăzuse că în viitor propria ei echipă, compusă din șase fete, va fi expusă la competiția celor patru spirite : Argyll, Melrose, Biggar și Holyrood. Era imposibil de aflat cîte hotărîri luase domnișoara Brodie datorită unui plan deliberat și cîte impulsionată de instinct. În orice caz, acum la primul test de forță, ea a ieșit învingătoare. Nici unul dintre pedagogii de la cursul superior nu putea deveni argument con-

tra Sybilei Thorndike sau Cleopatrei. Grupul Brodie ar fi preferat, din spirit de echipă, să se înscrie la Cercetașe. Nu numai ele, dar și încă vreo alte zece fete care trecuseră prin mîinile domnișoarei stăteau departe de terenurile de sport atunci cînd nu aveau această obligație. Nici una din fete, în afară de Eunice Gardiner, nu s-a apropiat de vreo echipă de care să se lege spiritual. Toată lumea a fost de acord că Eunice, fiind așa de bună la gimnastică, nu putea să nu se dedice sportului.

Aproape în fiecare sîmbătă după-amiază, domnișoara Brodie le invita pe fete la ceai și asculta relatările noilor experiențe. Iar ea le spunea că nu considera grozavă capacitatea noilor ei eleve și descriind pe unele din fetițele noi le făcu pe cele vechi să rîdă, fapt care determină grupul să se simtă mai strîns legat decît oricînd, dîndu-le sentimentul de ființe „alese". La un moment dat le-a întrebat ce făceau la orele de desen, căci acum făceau desenul cu Teddy Lloyd, cel cu bucle aurii și un singur braț.

Întotdeauna erau multe de povestit despre orele de desen. În prima zi domnului Lloyd i-a fost greu să țină ordine. După atîtea ore neobișnuite și încordate cu tot felul de materii exacte, fetele au simțit atmosfera de relaxare a orelor de desen și s-au relaxat din plin. Domnul Lloyd a strigat la ele să tacă cu vocea lui răgușită, motiv în plus de amuzament.

Încerca să explice natura și aspectul unei elipse, ținînd o farfurioară, sus, în mîna dreaptă, deasupra capului și coborînd-o apoi

încet. Dar aerul lui romantic și tonul răgușit atunci cînd strigase „liniște", produsese o reacție de chicoteli pe felurite tonuri și intonații.

— Dacă nu tăceți, arunc farfurioara pe podea, le amenință el.

Fetele au încercat, dar nu au reușit să tacă. Profesorul aruncă farfurioara pe podea.

În liniștea adîncă care a urmat, o indică pe Rose Stanley și arătînd fragmentele farfurioarei de pe podele, spuse :

— Dumneata, cu profilul, ridică astea.

Se îndepărtă și-și găsi ceva de lucru la capătul celălalt al sălii în timpul care mai rămăsese din lecție. Uimite de metoda domnului Lloyd, fetele se uitară cu alți ochi la profilul lui Rose Stanley și începură să deseneze o sticlă pusă în fața unei perdele. Jenny făcu remarca, adresîndu-se lui Sandy, că într-adevăr domnișoara Brodie avea gust.

Cînd i se povesti întîmplarea cu farfurioara, domnișoara Brodie adăugă :

— Sigur, are temperament de artist și cînd i se spuse că s-a adresat lui Rose cu „dumneata, cu profilul", se uită la Rose într-un mod deosebit, Sandy urmărind-o cu privirea în tot acest timp.

Interesul pe care Sandy și Jenny îl arătau iubiților domnișoarei Brodie intrase într-o nouă fază de cînd înmormîntaseră caietul și trecuseră în cursul superior. Nu mai considerau totul prin prisma sexuală, se ivise mai curînd ideea de a fora mai adînc în fundul sufletului. Lumea legată de sex părea la depărtare de mulți ani. Jenny avea doisprezece ani. Mama

ei tocmai născuse un băiețel și evenimentul nu le mai impresionă nici cît să facă speculații legate de originea lui.

— La cursul superior nu e timp pentru investigații despre sex, hotărî Sandy.

— Am senzația că am depășit momentul, întări Jenny.

Curios, dar ceea ce spunea era adevărat și nu mai avu această senzație de uimire erotică decît tîrziu în viață, cînd, măritată fiind cu un regizor de teatru, ajunsese aproape de patruzeci de ani o actriță mediocră. Aștepta, alături de un bărbat pe care nu-l cunoștea prea bine, lîngă o celebră clădire din Roma, să stea ploaia. Se surprinsese încercînd aceeași descoperire a senzualității înflăcărate și detașate, o senzație totală, imposibil de definit ca fiind fizică sau mentală dar care conținea acea pierdută și nevinovată încîntare de la unsprezece ani. Gîndea că se îndrăgostise de acel bărbat care, credea ea, s-ar fi simțit atras către ea din propria lui lume, a cărei existență, în general, nu o cunoștea. Nu era nimic de făcut deoarece fusese mulțumită de căsnicia ei timp de șaisprezece ani, dar scurta întîmplare o uimi și ori de cîte ori îi reveni mai tîrziu în minte, o făcea să se gîndească la posibilitățile ascunse ale lucrurilor.

— Menajera domnului Lowther, povestea într-o sîmbătă după-amiază domnișoara Brodie, l-a părăsit. O nerecunoscătoare, casa din Cramond este foarte ușor de ținut. După cum știți nu am agreat-o niciodată. Cred că nu-i plăcea locul pe care-l ocupam ca prietenă și

confidentă a domnului Lowther, și era foarte nemulțumită de vizitele mele. Domnul Lowther compune acum muzica pentru un cîntec. Merită să fie încurajat.

Sîmbăta următoare le povesti fetelor că cele două surori profesoare de lucru de mînă, domnișoara Ellen Kerr și domnișoara Alison Kerr, au preluat pentru un timp grija casei domnului Lowther, deoarece locuiau nu departe de Cramond.

— După mine, surorile astea sînt prea băgărețe, remarcă domnișoara Brodie, prea sînt legate de domnișoara Gaunt și de Biserica Scoțiană.

În fiecare sîmbătă, o oră era dedicată lecțiilor de limbă greacă, căci insistase ca Jenny și Sandy să-i predea greaca pe măsură ce învățau și ele.

— În privința asta practica este veche, spuse domnișoara Brodie. Pe vremuri, multe familii nu-și puteau permite să trimită la școală decît un copil, din care cauză singurul învățat al familiei împărtășea seara celorlalți ceea ce învățase dimineața. De mult aștept ocazia să învăț limba greacă și modalitatea aceasta vă va servi, deoarece cunoștințele voastre se imprimă mai bine în minte. La cinci ani John Stuart Mill se scula în zori ca să învețe greaca și ceea ce John Stuart Mill făcea ca mic copil, pot face și eu sîmbăta după-amiază, acum în floarea vîrstei.

Făcea progrese la greacă, deși cam învălmășise accentele, informațiile venind pe căi diferite de la Jenny și Sandy, care predau pe

rînd cunoștințele lor acumulate săptămînal. Dar ea era hotărîtă să intre în viața fetelor preferate și să împartă totul cu ele. Disprețuia însă tot ceea ce nu considera drept umanist printre noile lor preocupări sau ceea ce ieșea din raza influențelor ei. Avea obiceiul să spună :

— E foarte deștept să spui că o linie dreaptă este distanța cea mai scurtă dintre două puncte și că cercul este linia formată din toate punctele din plan egal depărtate de un punct fix. E tare deștept ! Toată lumea știe ce e o linie dreaptă și ce este un cerc.

După examenul de la sfîrșitul primului trimestru se uită prin lucrările fetelor și citi o parte din problemele cele mai vulnerabile cu un dispreț suveran : „Un spălător de geamuri duce o uniformă de 60 pfunți, o scară de 15 picioare lungime, la capătul căreia este agățată o găleată cu apă de 40 de pfunți. La ce punct trebuie să sprijine scara pentru a o ține orizontal ? Unde este centrul de gravitație al acestei încărcături" ? Domnișoara Brodie se uită la text, după ce citi întrebarea, cu o expresie care voia să spună că nu-și putea crede ochilor. Adesea dădea de înțeles fetelor că soluția la o asemenea problemă ar fi absolut inutilă lui Sybil Thorndike, Annei Pavlova sau celei care a fost Elena din Troia.

Dar fetele Brodie erau în continuare impresionate de noile materii. Nu același lucru s-a întîmplat mai tîrziu, în anii următori, cînd limbajul fizicii și chimiei, algebrei și geometriei își pierduse inedítul inerent începutului, devenind fiecare un sector individual al vieții cu obișnuitul plictis și muncă intensă. Chiar și Monica Douglas, care mai tîrziu a devenit o forță în matematici nu a mai fost niciodată impresionată de propria ei persoană decît cînd a extras x din y și rezultatul din a. Atunci a fost nespus de fericită. În primul trimestru, Rose Stanley a tăiat, cu concentrare maximă, la ora de biologie, un vierme exact la mijloc, deși în următoarele două trimestre se cutremura cînd își amintea renunțînd cu totul la acest obiect. Eunice Gardiner descoperise Revoluția Industrială și trăsăturile sale juste și nejuste într-atîta, încît profesoara de istorie, vegetariană și militantă socială, își pusese mari speranțe în ea, speranțe spulberate după cîteva luni, deoarece Eunice se întorsese la romanele bazate pe istoria vieții lui Mary, Regina Scoției. Sandy, avînd un scris urît, scria ore de-a rîndul în caiet litere grecești în șiruri ordonate, iar Jenny avea o mîndrie a ei să deseneze aparate științifice pentru notițele de chimie. Chiar și proasta de Mary Macgregor rămînea uimită că poate să înțeleagă războaiele galice ale lui Cezar, ele nesolicitîndu-i imaginația deficientă. Cuvintele latinești erau mai ușor de scris și de pronunțat decît cele ale limbii engleze. Dar într-o zi cînd ieși la iveală, dintr-o lucrare pe care a trebuit s-o redacteze, că ea plasa documentul istoric în timpul lui Samuel Pepys, Mary a fost iarăși declarată incapabilă și torturată cu întrebări de verificare, ajungînd să recunoască în fața lumii

amuzate că latina și stenografia sînt unul și același lucru.

Domnișoara Brodie a trebuit să lupte din răsputeri în toate aceste luni de început cînd cursul superior le captivase pe fetele ce manifestau un entuziasm puternic pe care ea însăși îl sădise în ele. Dat fiind că învinsese în lupta împotriva spiritului de echipă nu deznădăjduia. Evident că principala ei grijă era ca fetele să nu se atașeze în mod special de vreuna din profesoarele de la cursul superior, dar s-a abținut de la vreun atac direct pentru că profesoarele însele se arătau absolut indiferente față de puii ei.

Pînă la trimestrul de vară, orele preferate ale fetelor au fost cele care le solicitau cel mai puțin intelectual, cele petrecute în sala de gimnastică. Se balansau la bare paralele, atîrnau cu capul în jos la spaliere sau se cățărau pe frînghii pînă la tavan întrecîndu-se cu agila Eunice în a se ridica cu ajutorul mîinilor, genunchilor și picioarelor ca maimuțele pe lianele tropicale în timp ce profesoara de gimnastică, o sîrmuliță cu părul cărunt, le arăta ce să facă și striga toate comenzile cu un accent tipic scoțian, întrerupt de o tuse ușoară, motiv pentru care a fost, mai tîrziu, trimisă la un sanatoriu în Elveția.

Pînă la trimestrul de vară Jenny și Sandy simțiră nevoia să stăvilească atacul plictisului și să reconcilieze solicitările unei zile de lucru cu dragostea pentru domnișoara Brodie și astfel, într-o manieră comică, aplicau noile cunoștințe la domnișoara Brodie. „Dacă domnișoara Brodie ar fi cîntărită în aer și apoi în apă...". Și dacă domnul Lowther avea ezitări la orele de muzică, fetele își aminteau, una celeilalte, că Jean Brodie scufundată în apă dislocă propria greutate a lui Gordon Lowther.

Către sfîrșitul primăverii lui 1933, lecțiile de greacă de sîmbătă seara au luat sfîrșit, datorită exigențelor domnului Lowther a cărui casă fetele nu o văzuseră încă, și de care se ocupau cu bunăvoință cele două profesoare de lucru, domnișoara Ellen Kerr și domnișoara Alison Kerr. Cum locuiau nu departe de coastă, era simplu pentru ele să meargă acolo pe rînd și să vadă de domnul Lowther după orele de școală, să-i pregătească cina și să-i pună la îndemînă proviziile pentru micul dejun; nu era numai simplu, dar mai era și plăcut să ai senzația că faci un bine; era chiar avantajos și de bonton. Sîmbătă, fie domnișoara Ellen, fie domnișoatra Alison îi numărau rufăria pentru spălat și îi dereticau casa. Cîteodată, sîmbătă dimineața erau amîndouă ocupate cu treburile casei domnului Lowther; domnișoara Ellen supraveghea femeia care venea la curățenie iar domnișoara Alison făcea tîrguielile săptămînale. Niciodată nu fuseseră atît de vioaie, cu sentimentul că sînt folositoare, în special de cînd murise sora lor mai mare, care le spunea întotdeauna ce să facă în timpul liber; de aceea domnișoara Alison nu se putea obișnui să fie numită domnișoara Kerr, iar domnișoara

Ellen nu putea găsi resurse care s-o facă să meargă să ia o carte de la bibliotecă, avînd nevoie de ordinul dat de decedata domnişoară Kerr.

Sora preotului însă, lungana Miss Gaunt preluă pe nesimţite funcţia surorii dispărute. După cum s-a aflat mai tîrziu domnişoara Gaunt aprobase învoiala lor cu Gordon Lowther și le încurajase s-o facă permanentă pentru binele lor şi totodată din motive particulare legate de domnişoara Brodie. Pînă în acest moment vizitele domnişoarei Brodie la domnul Lowther aveau loc duminica. Mergea întotdeauna duminica dimineaţa la biserică ; avea o listă de biserici cu numele lor precum şi ale diverselor secte pe care voia să le descopere, printre care bisericile libere ale Scoţiei, biserica Scoţiei, biserica Metodistă şi cea Episcopală, cît şi toate celelalte biserici din afara domeniului bisericii Romano-Catolice. Dezaprobarea ei faţă de Biserica de la Roma se baza pe afirmaţiile că aceasta era o biserică a superstiţiei şi că numai cei care nu voiau să gîndească singuri erau Romano-Catolici. Într-un fel atitudinea ei părea curioasă, pentru că temperamentul său era potrivit numai cu biserica Romano-Catolică ; aceasta, pe măsura disciplinării, i-ar fi putut cuprinde spiritul cînd înălţat în slăvi cînd căzut în adîncuri şi chiar s-o normalizeze. Dar poate că raţiunea pentru care o respingea, în ciuda dragostei pentru Italia, era originea rigidă, edinburgheză, care reacţiona într-un singur fel atunci cînd era vorba de biserica catolică şi care altfel nu se prea manifesta. De aceea mergea duminicile pe la toate bisericile necatolice, rareori lipsind de la slujba de dimineaţă. Nu avea îndoieli şi spunea tuturor acest lucru ; socotea că Dumnezeu, atunci cînd se ruga, este de partea ei indiferent de drumul pe care-l apuca, evitînd astfel acele momente neplăcute ale sentimentului ipocriziei şi putînd în acelaşi timp să se culce cu profesorul de muzică. Şi după cum un sentiment al vinovăţiei excesive poate conduce oamenii la acţiuni excesive, domnişoara Brodie era condusă de o excesivă lipsă a sentimentului vinovăţiei. Fetele participau într-un anume fel la „dezlegarea" pe care şi-o aplica, efectele secundare ale acestei situaţii fiindu-le foarte plăcute. Ele au putut să judece în retrospectivă legătura dintre domnişoara Brodie şi domnul Lowther, într-o lumină adevărată a faptelor. Atîta timp cît au fost sub influenţa ei, ea şi acţiunile ei se aflau în afara contextului de bine şi rău. Au trebuit să treacă douăzeci şi cinci de ani înainte ca Sandy să se vindece de senzaţia umilitoare a dezordinei sufleteşti şi, privind în urmă, să recunoască că absenţa sentimentului autocritic nu fusese lipsită de un efect binefăcător deoarece le lărgise orizontul ; dar între timp Sandy o trădase pe domnişoara Brodie, iar domnişoara Brodie se odihnea în mormîntul ei.

Duminicile, după slujba de dimineață, domnișoara Brodie se ducea la prînz la Cramond și apoi petrecea după-amiaza cu domnul Lowther. Uneori stătea și seara, și adesea și noaptea, considerînd aceasta ca o datorie, dacă nu chiar ca un martiriu, de vreme ce inima ei era dată profesorului de desen.

Domnul Lowther, cu trup deșirat și picioare scurte, era un individ timid care avea aproape tot timpul zîmbetul pe față. Se purta amabil cu mai toată lumea, vorbea puțin și cînta mult.

Cînd faptul că surorile Kerr au preluat gospodăria acestui celibatar timid și zîmbitor a devenit certitudine, domnișoara Brodie își închipui că profesorul începuse să slăbească. Descoperirea fu comunicată grupului tocmai atunci cînd Jenny și Sandy observaseră o oarecare subțiere a siluetei domnișoarei Brodie și se întrebau, de vreme ce aveau aproape treisprezece ani și ochii le erau totdeauna ațintiți asupra unor astfel de lucruri, dacă din punct de vedere fizic era frumoasă și dorită de bărbați. Acum o vedeau într-o lumină nouă și hotărîseră că avea o frumusețe romantică, că slăbise din cauza pasiunii ei nefericite pentru domnul Lloyd și a gestului nobil de a-l înlocui cu domnul Lowther, dar că îi venea bine.

Domnișoara le tot spunea :

— Domnul Lowther slăbește pe zi ce trece. Nu am încredere în surorile Kerr, îl subnutresc

cu mințile lor subnutrite. Alimentele pe care le lasă sîmbăta abia îi ajung duminica, și ce face el o săptămînă întreagă ? Dacă ar putea fi convins să se mute din casa aceea mare într-un apartament în Edinburgh ar fi mai ușor de îngrijit. Are nevoie de îngrijire. Dar nu se lasă convins, e greu să convingi un om care e de acord cu orice și care zîmbește tot timpul. Domnișoara a hotărît să le controleze pe surorile Kerr, sîmbăta la Cramond cînd puneau gospodăria la punct pentru săptămîna următoare. „Sînt bine plătite pentru asta, spunea ea, am să mă duc acolo să văd dacă comandă ce trebuie și în cantități suficiente".

Gîndul ei ar fi putut fi considerat îndrăzneț, dar fetele nu l-au interpretat astfel. Ele o încurajau pe domnișoara Brodie să controleze pe cele două surori și să intervină, anticipînd pe de o parte vreo consecință amuzantă, iar pe de altă parte știind că domnul Lowther va potoli orice zarvă cu zîmbetul său, că cele două surori erau destul de lașe și că, deasupra tuturor lucrurilor, domnișoara Brodie era egala celor două la un loc. Ea era pătratul ipotenuzei unui triunghi, ele fiind pătratele celorlalte două laturi.

La intervenția domnișoarei Brodie cele două surori au reacționat cu destulă supușenie și faptul că nu puneau niciodată întrebări nici unei autorități care li se impunea a fost un motiv suficient ca mai tîrziu să răspundă fără

nici o ezitare întrebărilor care au urmat din partea domnişoarei Gaunt. Între timp, domnișoara Brodie începuse să-l hrănească pe domnul Lowther şi fiindcă asta însemna să-și petreacă acolo sîmbăta seara, fetele erau invitate, cîte două pe rînd, s-o viziteze acasă la domnul Lowther. El zîmbea şi le mîngîia pe cap sau se juca cu buclele drăguțe ale lui Jenny uitîndu-se totodată în ochii cafenii ai lui Jean Brodie căutînd acolo aprobarea sau dezaprobare. Ea le oferea fetelor ceai în timp ce el zîmbea ; adesea, el își lăsa ceașca pe farfurioară, se așeza la pian și începea să cînte :

Mărşăluiţi mereu Ettrik şi Treviotdale,
ce naiba nu vă ţineţi în pas disciplinaţi ?
Mărşăluiţi mereu, Eskdale şi Liddesdale
chipurile-albastre-n hotar le-aliniaţi.

Cînd termina de cîntat zîmbea victorios şi sfios totodată, își relua ceașca privind în sus spre Jean Brodie pe sub sprîncenele de culoare galben-aurie, dorind să știe ce simțea ea, în acel moment, pentru el. Pentru el, ea era Jean, un lucru pe care fetele nu găsiră de cuviință să-l spună cuiva.

Domnişoara Brodie va prezenta lui Jenny şi Sandy, un raport complet asupra celor două surori ;

— Am rezolvat simplu cu surorile Kerr. Îl lăsau să moară de foame. Acum mă ocup eu de provizii. Nu uitați că sînt descendenta lui Willie Brodie, un individ concret, tîmplar de lux ; a proiectat eşafoduri, a fost membru al Consiliului oraşului Edinburgh, a avut două amante şi cinci copii de la amîndouă. Sîngele apă nu se face. A jucat zaruri şi a participat la luptele de cocoşi. La un moment dat a fost urmărit de poliţie deoarece jefuise biroul taxelor, nu că ar fi avut nevoie de bani, ci doar așa, de dragul riscului. Bineînțeles, a fost arestat în străinătate şi adus la închisoarea Tolbooth — dar asta doar din întîmplare. A murit vesel, pe un eşafod inventat chiar de el, în 1788. Oricum ar fi, asta este plămada din care sînt făcută şi n-am suportat şi n-am să suport nici o prostie din partea domnişoarelor Ellen şi Alison Kerr.

Domnul Lowther cînta :

O, mamă dulce-aşterne-mi patul
fă-l moale-ngust, abia-l atinge ;
dragostea mea muri sub seară
şi pentru ea şi eu m-oi stinge.

Apoi o privi pe domnişoara Brodie. Ea se uita la o margine de ceșcuță ciobită.

— Mary Macgregor trebuie s-o fi ciobit. Mary a fost aici duminica trecută cu Eunice şi au spălat vasele împreună. Mary trebuie s-o fi ciobit.

În lumina de vară margaretele străluceau pe pajiștea ce se întindea în lung și în lat pînă la pădurea ce abia se zărea — pădurea şi cîmpia, toate aparţineau domnului Lowther. Ti-

mid, blînd, muzical așa cum era, domnul Lowther era un individ concret.

*

* *

Sandy o studia pe domnișoara Brodie nu numai pentru a vedea dacă era atrăgătoare, ci și pentru a afla dacă în ea exista capacitatea de dăruire acesta fiind lucrul cel mai greu de sesizat. Era o prezență mai curînd dominantă decît o prezență fizică feminină ca Norma Shearer sau Elizabeth Bergner.

Domnișoara Brodie împlinise patruzeci și trei de ani și în anul acela arăta mult mai firavă decît atunci cînd stătuse cu fetele în clasă ori sub ulm; avea o siluetă mai plăcută dar tot era mai voinică decît domnul Lowther. El era subțirel și mai scund decît domnișoara Brodie. El o privea cu dragoste în timp ce privirea ei era posesivă și severă.

Către sfîrșitul trimestrului de vară aproape toate fetele împliniseră, sau erau pe cale să împlinească, treisprezece ani. Domnișoara Brodie le întreba, cînd veneau în vizită, despre lecțiile de desen. Fetele manifestau un interes deosebit față de orele de desen ale lui Teddy Lloyd și pentru tot ceea ce făcea el, cu mare atenție la detalii, ca să poată purta o conversație cît mai plăcută cu domnișoara atunci cînd le venea rîndul s-o viziteze la Cramond, în casa domnului Lowther.

Casa era mare, cu fronton și turnuleț fals. Cît era de mare nu putea fi văzută nici măcar de la mică distanță căci aleea împădurită care

ducea de la șosea pînă la casă avea multe cotituri și dacă voiai să vezi turnulețul trebuia să-ți lungești gîtul. Spatele casei era plat. Camerele erau mari și mohorîte cu jaluzele la ferestre. Balustrada scării interioare pornea din două capete de leu, sculptate, și urca cotind întruna cît puteai vedea cu ochii. Mobila, impunătoare, era toată sculptată și ornamentată cu decorațiuni în argint și sticlă roz. În biblioteca de la parter, acolo unde le primea domnișoara, erau dulapuri cu uși de sticlă, dar atît de întunecoase încît trebuia să-ți încordezi privirea pentru a citi titlul cărților din lăuntru. Într-un colț al camerei se afla un pian mare iar vasul de deasupra lui era, vara, plin cu trandafiri.

Casa oferea teren suficient de explorat și în zilele în care domnișoara se ocupa la bucătărie cu cine știe ce pregătiri fantastice pentru masa de a doua zi, în timpul acelor luni cînd începuse obsesia îngrășării domnului Lowther, fetele erau libere să cotrobăie sus pe scări. Mergeau ținîndu-se de mînă, înfricoșate, și deschideau ușile camerelor ca să se uite la dormitoarele prăfuite și, mai cu seamă, la două încăperi care nu fuseseră niciodată prea bine mobilate. Acum într-una dintre ele nu se afla decît un birou mare, iar în cealaltă un bec electric și o cană mare, albastră. Aceste camere arătau înghețate tot timpul anului. Cînd coborau scara după aceste expediții domnul Lowther le aștepta adesea în picioare, în mijlocul

holului, zîmbitor și cu mîinile împreunate ca și cum ar fi sperat ca totul să fi fost spre satisfacția fetelor. Lua trandafiri din vas și oferea fiecăreia cîte unul.

Deși se născuse aici, domnul Lowther nu părea a fi la el acasă. De cîte ori atingea cîte ceva sau deschidea vreun bufet se uita la domnișoara Brodie ca să obțină aprobarea ca și cum nu ar fi avut voie să atingă nimic fără încuviințare. Fetele ajunseseră la concluzia că mama lui, care murise de patru ani, îl dominase toată viața și, în consecință, el nu se putea considera stăpîn în propria lui casă.

Stătea cuminte și recunoscător, cu ochii la domnișoara Brodie, discutînd cu cele două fetițe cărora le venise rîndul să fie acolo. Domnișoara începuse să aplice deja planul de îngrășare care urma să ia asemenea proporții încît mania ei de supraalimentare deveni subiect de conversație pentru surorile Ellen și Alison Kerr cît și pentru tot cursul inferior. Într-o zi, cînd Sandy și Jenny erau la rînd în vizită, domnișoara îi dădu domnului Lowther, la ora ceaiului, o excelentă salată de homar, sandvișuri cu pate de ficat, prăjituri și ceai, iar la urmă un castronaș cu porridge și frișcă. Toate acestea, servite pe o tavă numai pentru el, vădeau că este pus la un regim special. Sandy murea de curiozitate să vadă dacă domnul Lowther va birui și porridgeul. El, supus, se luptă cu toate pînă la capăt, în timp ce ea le întreba pe fete :

— Ce faceți acuma la desen ?

— Lucrăm pentru concursul de afișe.

— Și domnul Lloyd, vă împăcați cu el ?

— Da, e foarte plăcut. Acum două săptămîni ne-a arătat atelierul.

— Care atelier ? Unde ? La el acasă ? — deși ea cunoștea perfect răspunsul.

— Da, este o mansardă lungă, este...

— I-ați văzut soția ? Cum arată ? Ce a zis, v-a dat ceai ? Cum arată copiii, ce ați făcut cînd ați ajuns acolo ?...

Nici măcar nu încerca să-i ascundă gazdei, care mestеca întruna, interesul ei deosebit pentru profesorul de desen. Privirea domnului Lowther era mîhnită, dar continua să mănînce. Sandy și Jenny știau că întrebări identice le încolțiseră și pe Rose Stanley și Monica Douglas cu o săptămînă în urmă. Jean Brodie însă nu se sătura să asculte oricît de multe versiuni ar fi avut povestea care-l implica pe Teddy Lloyd și acum, că fetele fuseseră la el acasă — o casă mare, dărăpănată, comodă și neconvențională, așezată în nordul Edinburgului — domnișoara Brodie era într-o stare de deosebită nervozitate la simplul contact cu aceste fete care respiraseră aerul lui Lloyd.

— Cîți copii ? întrebă ea ținînd ceainicul în sus.

— Cinci, parcă, spuse Sandy.

— Șase, cred, rectifică Jenny, incluzînd sugarul.

— O mulţime de ţinci, remarcă Sandy.

— Romano-Catolici, bineînţeles, spuse domnişoara, adresîndu-se domnului Lowther.

— Dar cel mai mic, repetă Jenny, ai uitat să-l numeri pe prîslea. Cu el, fac şase.

Domnişoara turnă ceai şi aruncă o privire în farfuria lui Gordon Lowther.

— Gordon, comandă ea, o prăjitură !

El dădu din cap şi spuse blînd ca s-o îmbuneze :

— Nu, nu, te rog.

— Ba da, Gordon. E grozavă.

Şi l-a obligat să mănînce prăjitura vorbindu-i cu accentul ei edinburghez puţin mai pronunţat, încercînd astfel să compenseze dragostea ce o purta lui Teddy Lloyd.

— Trebuie să te îngraşi, Gordon. Trebuie să te îngraşi cu zece kilograme înainte ca eu să plec în vacanţă.

În loc de răspuns, el zîmbi cu capul plecat şi fălcile în mişcare. Domnişoara continuă interogatoriul :

— Şi, doamna Lloyd, ce ziceţi, este în floarea vîrstei ?

— Poate nu încă, spuse Sandy.

— Ştiu şi eu, poate a şi depăşit-o, spuse Jenny. E greu de spus, căci poartă părul lăsat pe umeri şi asta o face să arate tînără, deşi s-ar putea să nu mai fie.

— Arată aşa ca şi cum nici n-o să fie în floarea vîrstei, consideră Sandy.

— Cuvîntul „aşa“ este inutil în frază. Şi care este numele ei mic ?

— Deirdre, veni răspunsul de la Jenny.

Domnişoara cîntări numele ca şi cum l-ar fi auzit pentru prima oară, deşi îl mai auzise săptămîna trecută de la Mary şi Eunice, şi cu două săptămîni în urmă de la Rose şi Monica — şi-l auzise şi domnul Lowther. Afară, o ploaie uşoară începuse să cadă pe frunzele copacilor domnului Lowther.

— Celt — conchise domnişoara Brodie.

Sandy se învîrtea în faţa uşii de la bucătărie aşteptînd-o pe domnişoara Brodie să meargă cu ea la plimbare pe malul mării. Domnişoara Brodie manevra ceva la o pulpă imensă de porc înainte de a o pune într-o cratiţă enormă. Noile-i aventuri culinare nu-i diminuaseră grandomania, căci tot ce-i pregătea lui Gordon Lowther părea imens, fie că erau budinci cît să sature o familie, pe care i le lăsa pentru tot cursul săptămînii, fie muşchi de vacă sau cotlete de miel sau cîte un peşte întreg cu privirea întunecată.

— Trebuie să pregătesc asta pentru cina domnului Lowther, îi spuse lui Sandy şi să am grijă să mănînce înainte de a pleca eu acasă.

Pînă acum le convinsese că sîmbăta seara se ducea acasă şi-l lăsa pe domnul Lowther singur în casa aceea mare. Fetele nu găsiseră nici o dovadă că lucrurile nu se petreceau aşa şi nici mai tîrziu nu au găsit altceva. După un

timp, domnișoara Ellen Kerr a fost adusă în fața directoarei de către domnișoara Gaunt să depună mărturie cum că găsise cămașa de noapte a domnișoarei Brodie sub o pernă din patul în care dormea domnul Lowther. O găsise cînd a schimbat așternutul ; sub o pernă de la perete găsise o cămașă de noapte frumos împăturită.

— De unde știți că era cămașa de noapte a domnișoarei Brodie ? întrebă domnișoara Mackay, femeia cu mintea ageră care-și adulmecă prada de aproape și totuși departe de ea. Stătea aplecată în față cu o mînă pe spătarul scaunului și cu urechile ciulite.

— Fiecare cu concluziile lui, spuse domnișoara Gaunt.

— Vorbesc cu domnișoara Ellen.

— Da, fiecare cu concluziile lui, repetă domnișoara Ellen cu fața încordată, străbătută de vinișoare roșii, acum lucitoare și îmbujorată. Era din crepdeșin.

— Nu e o dovadă, spuse domnișoara Mackay, așezîndu-se la biroul ei. Veniți la mine cînd aveți dovezi concrete. Ce ați făcut cu cămașa ? I-ați arătat-o domnișoarei Brodie ?

— O, nu domnișoară Mackay, exclamă domnișoara Ellen.

— Ar fi trebuit să i-o fi arătat. Ar fi trebuit să-i spui : „Domnișoară Brodie fii bună și vino aici pentru o clipă, poți explica aceasta ?" Asta ar fi trebuit să spui. Cămașa mai este acolo ?

— Nu, nu mai este.

— Este îndeajuns de impertinentă, adăugă domnișoara Gaunt.

Toate acestea i le-a povestit mai tîrziu lui Sandy însăși directoarea atunci cînd, privind-o disprețuitor cu ochii ei mici și evitînd întrebarea directă pusă de femeia aceea grosolană, fiind determinată de niște motive speciale, Sandy a trădat-o pe domnișoara Brodie.

— Trebuie să-i aranjez masa, săracul de el, înainte de a mă duce diseară acasă, spunea domnișoara în vara anului 1933.

Sandy și Jenny sprijineau ușa bucătăriei așteptînd cu nerăbdare să alerge pe malul mării. Se uitau la alimentele cumpărate de dimineață, îngrămădite pe masa mare și veche din bucătărie, ca într-un hotel în timp de sărbători. Afară pe masa din sufragerie se aflau castroane cu fructe și cutii de curmale, unele peste altele, ca de Crăciun.

— Toate astea n-or să-l constipe pe domnul Lowther ? o întrebă Sandy pe Jenny.

— Nu, dacă mănîncă și legume, răspunse Jenny.

Așteptînd-o pe domnișoara Brodie să aranjeze pulpa de porc, ca o eroină ce era, fetele auzeau notele unui cîntec fredonat de domnul Lowther cu acompaniament la pian :

Toți cîți trăiesc pe-acest pămînt
voioși dau Domnului cîntare
slăvindu-l, servi senini îi sînt
și bucurați cînd el le-apare.

Domnul Lowther era dirijorul corului și membru în Consiliul bisericesc și încă nu fusese sfătuit, în mod discret, de domnul Gaunt, preotul, fratele domnișoarei Gaunt, să se retragă din aceste funcții ca urmare a descoperirii cămășii de noapte ce se afla lîngă perna profesorului.

După ce a pus carnea la foc mic, cu capacul pe cratiță, domnișoara Brodie începu să acompanieze psalmul cu vocea ei de contralto dînd notelor mai multă bogăție.

Intrați pioși pe-aceste porți
și-n ale sale curți ferice.

Ploaia stătuse, dar umezeala parcă era suspendată în aerul sărat. Pe malul mării, pe fundalul ritmic al valurilor, domnișoara Brodie le întrebă pe fete despre vizitele lor acasă la Teddy Lloyd, ce fel de ceai băuseră, cît de mare și luminos era atelierul și despre ce vorbeau.

— Avea un aer foarte romantic acolo în atelierul lui, spuse Sandy.

— Cum adică ?

— Datorită faptului că are o singură mînă, explică Jenny.

— Dar așa a fost întotdeauna.

— Făcea tot felul de lucruri cu mîna, spuse Sandy.

— O flutura încoace și încolo, continuă Jenny. De la fereastra atelierului are o priveliște foarte frumoasă. E mîndru de ea.

— Atelierul trebuie să fie la mansardă, nu ?

— Da, pe toată suprafața casei. Are un portret recent al întregii familii ; este oarecum amuzant : începe cu el, foarte înalt, pe urmă soția și apoi toți copiii rînd pe rînd pînă la cel mai mic, așezat pe podea. Creează o linie diagonală pe pînză.

— Și ce e așa amuzant ? întrebă domnișoara Brodie.

— Toți au fețe inexpresive, dar serioase, încît presupui că trebuie să rîzi.

La asta rîse puțin și domnișoara. Pe cer, la mare distanță, soarele apunea reflectîndu-se în mare în fîșii sîngerii alternate cu purpuriu și aur ca și cum sfîrșitul lumii ar fi venit fără a deranja viața de fiecare zi.

— Și mai este un portret al lui Rose, spuse Jenny, pe care nu l-a terminat încă.

— O pictează pe Rose ?

— Da.

— Rose i-a pozat ?

— Da. O lună.

Domnișoara Brodie se arătă foarte nervoasă.

— Rose nu mi-a spus nimic.

Sandy se opri.

— Au ! am uitat. Trebuia să fie o surpriză. Nu trebuia să aflați.

— Ce, portretul ? Trebuie să-l văd ?

Sandy avea un aer încurcat căci nu prea știa cum ar fi vrut Rose ca portretul să fie o surpriză pentru domnișoara Brodie.

Jenny spuse :

— Nu, de fapt surpriza era faptul că-i pozează domnului Lloyd. Asta era surpriza, pe care voia să v-o facă.

— A, se bucură domnișoara Brodie, cîtă atenție din partea lui Rose.

Sandy era geloasă, căci nu voia să reiasă că ar fi fost o atenție din partea lui Rose.

— Ce a îmbrăcat Rose pentru portret? întrebă domnișoara.

— Tunica de gimnastică, răspunse Sandy.

— Stă așezată într-o parte, adăugă Jenny.

— În profil, rectifică domnișoara Brodie. Apoi opri un om ca să cumpere un homar pentru domnul Lowther. Cînd termină spuse:

— Rose va fi de multe ori pictată. Probabil că-i va mai servi drept model domnului Lloyd; ea face parte din ceea ce eu numesc la crème de la crème. Tonul era de întrebare. Fetele înțeleseră că făcea eforturi deosebite să realizeze o imagine completă din remarcile lor întîmplătoare.

În consecință, Jenny lăsă să-i scape:

— A, da, domnul Lloyd vrea s-o picteze pe Rose drapată în catifea roșie.

Iar Sandy adăugă:

— Domnul Lloyd are o bucată de catifea roșie cu care vrea s-o înfășoare. Au încercat-o.

— Și o să vă mai duceți? întrebă domnișoara.

— Da, toate, răspunse Sandy. Domnul Lloyd zice că sîntem un grup simpatic.

— Nu v-ați gîndit niciodată ce formidabil este că domnul Lloyd v-a invitat tocmai pe voi șase la el în atelier?

— Păi, sîntem un grup, răspunse Jenny.

— A mai invitat și alte fete de la școală? De fapt domnișoara cunoștea răspunsul.

— O, nu, numai pe noi.

— Pentru că voi sînteți ale mele, vreau să spun, genul și caracterul meu iar eu sînt în floarea vîrstei.

Sandy și Jenny nu se prea gîndiseră la faptul că profesorul de desen le invită ca pe un grup. Într-adevăr, era ceva deosebit în faptul că el le considera și le accepta ca pe grupul Brodie. Era un mister care trebuia dezlegat fiind evident că atunci cînd se gîndea la ele el se gîndea de fapt la domnișoara Brodie.

— De cum ne vede ne întreabă de dumneavoastră, îi spuse Sandy.

— Da, mi-a spus și Rose.

Deodată, ca păsările migratoare, Sandy și Jenny s-au îndepărtat fără nici un cuvînt. Au fugit de-a lungul plajei pietroase în aerul plin de atmosfera amurgului. Cînd s-au întors domnișoara le-a spus că, în vacanța ei de vară, îl va lăsa pe domnul Lowther să-și vadă de aprovizionare cu ajutorul domnișoarelor Kerr, și va pleca în străinătate.

Jenny și Sandy urmau să plece în vacanța de vară la o fermă, unde, de fapt, după primele două săptămîni, numele domnișoarei Brodie va apărea foarte rar pe buzele sau în capul lor, căci trebuiau să ajute la strînsul fînului și să însoțească turmele de oi. În timpul anului era

greu să realizezi că lumea domnişoarei Brodie ar putea fi atît de lesne uitată, după cum aveau să fie uitate și numele celor patru clase Holyrood, Melrose, Argyll și Biggar.

— Mă-ntreb dacă domnului Lowther i-o fi plăcînd ceafa de vițel cu orez, continuă domnișoara Brodie.

Capitolul V

— Vai ce seamănă cu domnișoara Brodie! exclamă Sandy. Seamănă nemaipomenit cu domnişoara Brodie. Apoi, realizînd că ceea ce spusese căpătase sens cînd trecuse dincolo de buzele ei şi că domnul şi doamna Lloyd o auzeau, continuă. Da, sigur că e Rose, seamănă mai mult cu Rose, seamănă grozav cu Rose.

Teddy Lloyd împinsese portretul ca să stea în altă lumină. Continua totuși să semene cu domnișoara Brodie.

— Cred că nu am cunoscut-o pe domnișoara Brodie. E blondă? întrebă Deirdre Lloyd.

— Nu, răspunse răgușit ca totdeauna Teddy Lloyd, e brunetă.

Sandy remarcă părul blond din portret; sigur că era portretul lui Rose. Rose stătea în profil lîngă o fereastră, îmbrăcată în costumul de gimnastică, cu palmele așezate pe genunchi. Oare unde era asemănarea cu domnișoara Brodie? Poate profilul? Ori fruntea; poate era privirea ochilor albaștri ai lui Rose, care semăna cu privirea ochilor cafenii, cu aer dominant, a domnișoarei Brodie. Portretul semăna grozav cu domnișoara Brodie.

— Da, e Rose, spuse Sandy și Deirdre Lloyd se uită la ea.

— Îți place? întrebă Teddy Lloyd.

— Da, e foarte frumos.

— De fapt asta contează.

Sandy continua să se uite la portret cu ochii ei micuți dar între timp Teddy Lloyd trase pînza de protecție peste portret cu o mișcare degajată a singurului braț.

Deirdre Lloyd era prima femeie pe care Sandy o vedea îmbrăcată ca o țărancă. Genul țărancă urma să fie la modă timp de vreo treizeci de ani și mai bine. Purta o fustă de culoare închisă, în cute, destul de lungă, o bluză verde-deschis cu mînecile suflecate, un colier de mărgele de lemn vopsit și cercei ca de țigancă. În jurul taliei era încinsă cu un cordon lat, roșu. Purta ciorapi cafeniu închis și sandale din antilopă verde închis. Deirdre era pictată pe o mulțime de pînze așezate prin tot atelierul, fie în costumul acesta, fie în alte costume identice. Vocea ei era plăcută, parcă rîdea. Spuse:

— Mai avem un portret al Rosei. Teddy, arată-i lui Sandy ultimul portret al lui Rose.

— În stadiul în care se află acum nu prea e de arătat.

— Dar cel în catifea roșie? Arată-i-l pe acela. Teddy i-a făcut astă-vară un portret minunat lui Rose. Am drapat-o în catifea roșie și am intitulat tabloul „Catifeaua Roșie".

Teddy Lloyd luă pînza de după alte cîteva și o așeză în lumină pe șevalet. Sandy privi portretul cu ochii ei micuți în care e de mirare că s-a încrezut cineva.

Portretul semăna grozav cu domnișoara Brodie. Sandy spuse:

— Îmi plac culorile.

— Seamănă cu domnișoara Brodie? întrebă Deirdre, pe jumătate rîzînd.

— Domnișoara Brodie este o femeie în floarea vîrstei, dar acum că o spuneți, să știți că este o asemănare.

Deirdre Lloyd spuse:

— Aici Rose avea paisprezece ani dar pare matură — de fapt și este foarte matură.

Drapajul catifelei purpurii era astfel aranjat încît crea un dublu efect, o făcea pe Rose să aibă un singur braț, ca și artistul însuși, și-i evidenția linia rotundă a sînilor mai plini decît îi avea acum, cînd împlinise cincisprezece ani. Dar portretul semăna cu domnișoara Brodie și, de fapt, acesta era lucrul cel mai important și, în același timp, misterul tabloului. Rose avea un obraz palid, osos. Oasele feții domnișoarei Brodie erau mici deși avea ochii, nasul și gura mari. Era greu de sesizat cum Teddy Lloyd imprimase trăsăturile feții de tip roman ale domnișoarei Brodie palidei Rose, dar era cert că făcuse acest lucru.

Sandy se mai uită o dată la ultimele portrete din atelier, la soția lui Teddy Lloyd, la copiii săi, la modelele necunoscute. Nici unul nu semăna cu domnișoara Brodie.

Apoi descoperi un desen așezat în vîrful unui teanc de pe masa de lucru. O înfățișa pe domnișoara Brodie rezemată de stîlpul unui felinar învelită într-un șal ; uitîndu-se mai atent, Sandy o descoperi pe Monica Douglas cu pometții ei înalți și nasul lung. Sandy spuse :

— Nu știam că Monica v-a pozat.

— Am făcut vreo două schițe preliminare. Nu găsești că decorul este potrivit pentru Monica ? Aici este o schiță a Eunicei în costum de arlechin. Mi s-a părut că arăta bine în el.

Sandy se simțea vexată. Fetele astea, Monica și Eunice nici nu pomeniseră celorlalte că profesorul de desen le pictează. Este adevărat că acum cînd împliniseră cincisprezece ani erau multe lucruri pe care nu le mai împărtășeau. Se uită mai atent la portretul lui Eunice. Eunice purtase costumul de arlechin la o serbare școlară. Așa cum era în portret, micuță, îngrijită și cu trăsăturile ascuțite, semăna cu domnișoara Brodie. Sandy se minuna de tot felul de lucruri ; acum era năucită de metoda laconică a lui Teddy Lloyd, așa cum fusese, cu patru ani în urmă, de variantele poveștii de dragoste a domnișoarei Brodie, cînd atribuise iubitului din război trăsături care aparțineau profesorului de desen sau profesorului de muzică, care tocmai intrase pe orbita ei sentimentală.

Maniera de exprimare a lui Teddy Lloyd era identică și mai tîrziu lui Sandy i s-a părut întotdeauna că dacă există posibilitatea de a

alege între două căi, cea laconică era cea bună fiind cea mai oportună și cea mai potrivită cale de urmat. Cînd veni momentul s-o trădeze pe domnișoara Brodie acționă conform acestui principiu.

Jenny nu luase examenul ultimului trimestru și stătea mai tot timpul acasă învățînd la diverse materii. Sandy avea senzația clară că fetele din grupul Brodie, nemaivorbind de domnișoara Brodie, începuseră să se depărteze una de alta. Socotea că nu ar fi fost rău dacă grupul s-ar fi dezmembrat.

Jos, unul din puștii Lloyd începuse să zbiere. Îl urmă un altul și apoi toți în cor. Fusta țărănească a lui Deirdre Lloyd se legăna ca în dans cînd se duse să vadă ce fac copiii. Soții Lloyd erau catolici, și astfel, prin forța împrejurărilor, aveau mulți copii.

— Într-o zi, spuse Teddy Lloyd prezentîndu-i desenele înainte de a o invita la ceai, aș vrea să le desenez pe toate fetele din grupul Brodie, fiecare pe rînd și apoi pe toate la un loc. Profesorul își aruncă capul pe spate ca să-și îndepărteze bucla blondă de pe ochi. Ar fi grozav să vă fac pe toate la un loc, să văd ce portret de grup sînt în stare să fac.

Sandy gîndi că asta ar fi putut fi o încercare de a ține strîns legat grupul Brodie sacrificînd individualitățile abia conturate ale membrelor sale. Se întoarse spre el cu enervare bruscă :

— Cred că o să arătăm ca o imensă domnișoară Brodie.

Încîntat, profesorul rîse uitîndu-se mai de aproape la ea ca și cum ar fi văzut-o pentru prima oară. Ea îi întoarse privirea, la fel de aproape, cu insolență vecină cu șantajul a tot ceea ce știa. Drept care el o sărută îndelung și umed apoi spuse cu vocea răgușită :

— Asta o să te învețe minte să te mai uiți așa la un artist.

Sandy fugi spre ușă ștergîndu-și gura cu dosul palmei dar el o apucă cu brațul și-i spuse :

— Nu trebuie să fugi. Ești cea mai urîtă puștoaică din cîte am văzut.

Ieși, lăsînd-o singură în atelier. Nu-i mai rămase altceva de făcut decît să-l urmeze jos pe scări. Vocea lui Deirdre Lloyd se auzi din salon :

— Vino aici, Sandy !

Cît a stat la ceai a încercat să-și ordoneze sentimentele anterioare recentei întîmplări, dar era greu din cauza copiilor care o solicitau mereu. Băiețelul cel mare, care avea opt ani, deschise radioul și începu să cînte cu glas afectat „Cîntă-mi, țigane !“ acompaniind orchestra lui Henry Hall. Ceilalți trei copii scoteau tot felul de sunete. Și pe deasupra tuturor acestor zgomote, Deirdre Lloyd îi cerea lui Sandy să-i spună Deirdre în loc de doamna Lloyd, motiv pentru care Sandy nu a putut să descopere ce sentimente avea ca reacție la sărutul și la cuvintele lui Teddy Lloyd și să hotărască dacă fusese sau nu insultată. El adăugă impertinent :

— Și mie poți să-mi spui Teddy în afara școlii.

Între ele, fetele oricum îi spuneau Teddy Pictură. Sandy se uită pe rînd la membrii familiei Lloyd.

— Am auzit așa multe lucruri de la fete despre domnișoara Brodie încît aș vrea s-o invit la ceai. Credeți că o să vină ? întrebă Deirdre.

— Nu, răspunse Teddy.

— De ce ? întrebă Deirdre deși răspunsul nu o interesa. Era atît de languroasă cu brațele ei lungi ridicînd farfuria cu biscuți și oferind de jur împrejurul mesei fără să se scoale de pe scăunelul pe care stătea.

— Copii, încetați scandalul, dacă nu, părăsiți camera, interveni Teddy.

Deirdre i se adresă lui Sandy :

— Vino cu domnișoara Brodie la ceai.

— E teribil de ocupată, răspunse Sandy.

—Dă-mi și mie o țigară, ceru Deirdre.

—Tot se mai ocupă de Lowther ? întrebă Teddy.

— Da, puțin.

— Lowther are probabil un fel special de a se purta cu femeile, spuse Teddy fluturîndu-și brațul. Jumătate din doamnele de la școală se ocupă de el. De ce nu o fi angajînd o menajeră ? E plin de bani, nu are nici nevastă, nici copii, nici chirie de plătit, stă în casa lui. De ce nu și-o fi luînd o menajeră cum trebuie.

— Cred că-i place domnişoara Brodie, spuse Sandy.

— Dar ea ce o fi găsit la el ?

— Îi cîntă, izbucni Sandy, pe neaşteptate, tăios.

Deirdre rîse :

— Pare stranie această domnişoară Brodie. Ce vîrstă are ?

— Jean Brodie este o femeie minunată, în floarea vîrstei, răspunse Teddy. Se ridică, zvîrlindu-şi bucla blondă pe spate, şi părăsi încăperea.

Gînditoare, Deirdre dădu drumul unui rotocol de fum apoi stinse ţigara ; Sandy spuse că era timpul să plece.

În ultimii doi ani, domnul Lowther făcuse destule necazuri domnişoarei Brodie. Fusese o vreme cînd lăsase impresia că s-ar gîndi să se însoare cu domnişoara Alison Kerr, altă dată se părea că ar prefera-o pe domnişoara Ellen Kerr, în tot acest timp continuînd s-o iubească pe domnişoara Brodie, care îi refuza totul în afară de căldura patului şi grija meniului său.

Era obosit de atîta mîncare. Ea îl îngrăşase, îl obosise şi-l lăsase fără voce. Îşi dorea o nevastă cu care să joace golf şi căreia să-i cînte. Îşi dorea o lună de miere în insulele Hebride la Eigg lîngă Rum — pentru ca apoi să se întoarcă cu mireasa la Cramond.

În mijlocul acestei perioade de nemulţumiri, Ellen Kerr găsi, din întîmplare, o cămaşă de

noapte fină, împăturită sub perna alăturată celei a domnului Lowther în patul dublu unde se născuse el. Dar domnişoara Brodie a continuat să-l refuze. În urma retragerii din funcţiile de dirijor de cor şi de membru în Consiliul parohiei, îl cuprinsese o stare de apatie, dar fetele credeau că se necăjea pentru că domnişoara Brodie nu-i suporta picioarele scurte, deoarece ea ofta, în tot acest timp, după picioarele lungi ale lui Teddy Lloyd.

Domnişoara Brodie împărtăşi fetelor, în mod indirect, o bună parte din aceste lucruri, pe cînd acestea treceau de la treisprezece la paisprezece ani şi de la paisprezece la cincisprezece ani. Dar nu le spunea, nici măcar indirect, că se culcă cu profesorul de muzică — încă le mai punea la încercare pentru a găsi, după cum spunea chiar ea, pe cea în care să poată avea încredere. Nu voia să trezească nici o bănuială alarmantă în mintea părinţilor lor. Domnişoara Brodie avea întotdeauna grijă să impresioneze părinţii fetelor pentru a le cîştiga acordul şi recunoştinţa. Astfel, pentru moment, se încredea atît cît îi convenea în ele şi era de fapt la pîndă să găsească o fată din grup căreia să i se încredinţeze fără rezerve, a cărei curiozitate să depăşească intenţia de a face vîlvă în afară şi care, în dorinţa de a cîştiga încrederea domnişoarei Brodie, nu ar fi trădat niciodată ceea ce a cucerit. Nu se putea să fie decît o singură fată — două ar fi fost prea periculos. Aproape cu vicle-

nie se opri la Sandy, dar nici atunci nu vorbi de propriile ei probleme.

În vara anului 1935, întreaga școală a fost obligată să poarte pe reverul bluzelor rozete din panglici roșii, albe și albastre pentru Jubileul de Argint. Rose Stanley a pierdut-o pe a ei și a spus că trebuia să fie în atelierul lui Teddy Lloyd. Asta s-a întîmplat puțin timp după vizita lui Sandy acasă la profesor.

— Ce ai de gînd să faci în vacanța de vară ? o întrebă domnișoara Brodie pe Rose.

— Voi pleca pentru două săptămîni împreună cu tata la Highlands și după aceea nu mai știu. Cred că o să-i pozez din cînd în cînd domnului Lloyd.

— Bine, aprobă domnișoara Brodie.

După următoarea vacanță de vară, domnișoara Brodie începu să aibă încredere în Sandy. După ore făceau cîte o partidă de golf în razele soarelui de toamnă timpurie.

— Toate ambițiile mele, spunea domnișoara, sînt concentrate asupra ta și a Rosei. Să nu le spui nimic celorlalte fete că le-ar face invidioase. Îmi pusesem speranțe în Jenny — este așa de drăguță — dar a devenit insipidă, nu ți se pare ?

Întrebarea era inteligent pusă pentru că exprima ceea ce în mintea lui Sandy abia prindea formă. Jenny o plictisise în cursul ultimului an și asta i-a dat un sentiment de singurătate.

— Nu crezi ? o întrebă domnișoara Brodie de sus, căci Sandy juca aflîndu-se într-o groapă de nisip.

Sandy lovi cu crosa și răspunse :

— Da, cumva. Și trimise mingea înapoi într-un semicerc.

— Și îmi mai pusesem speranțe și în Eunice, continuă domnișoara Brodie, dar se pare că o interesează niște băieți cu care merge la înot.

Sandy nu ieșise încă din groapă. Uneori era greu să urmărești gîndurile domnișoarei Brodie cînd era în dispoziție profetică. Trebuia să aștepți și să vezi ce se întîmplă. Se uita în sus la domnișoara Brodie, stînd pe marginea gropii de nisip din vîrful terenului în pantă. Domnișoara arăta admirabil, îmbrăcată într-un tweed albastru și încă păstrînd în piele căldura soarelui din concediul petrecut în Egipt.

Pe cînd vorbea scruta Edinburghul cu privirea.

Sandy ieși din groapă.

— Eunice, continuă domnișoara Brodie, se va liniști și se va mărita cu un licențiat. Poate că totuși i-am făcut un bine. Mary, cu Mary este altceva. Nu mi-am făcut nici o iluzie în ceea ce o privește. Cînd erați mici am crezut că Mary ar fi bună de ceva. Într-un fel te impresiona. Dar e o fată enervantă, mai bine aș avea de-a face cu un pungaș decît cu un nerod. Nu mă îndoiesc că Monica o să-și ia diploma în științe dar nu are pătrundere psihologică și de asta...

Se hotărî să nu mai continue deoarece îi venise rîndul să ţintească şi pentru asta trebuia să măsoare distanţa ca apoi să lovească. Aşa şi făcu. Apoi continuă :

— ...De asta are o fire aşa de imposibilă, nu înţelege nimic altceva decît sume, simboluri şi calcule. Nimic nu-i supără pe oameni mai mult decît propria lipsă de introspecţie. De asta, ştii Sandy, musulmanii sînt atît de placizi, au pătrundere psihologică. Translatorul meu din Egipt nu voia să admită că vinerea era ziua lor sfîntă — „Fiecare zi este sfîntă", mi-a spus el. Mi s-a părut atît de profund încît m-am simţit umilită. Ne luasem la revedere cu o zi înainte de plecarea mea, dar să-l fi văzut, după ce m-am urcat în tren, aducîndu-mi un buchet de flori. Avea ceea ce se poate numi adevărata demnitate. Sandy, nu ajungi la nimic dacă-ţi arcuieşti crosa, ţine-ţi umerii drepţi şi apleacă-te din talie. Era un om superb, plin de conştiinţa frumuseţii sale.

Au ridicat mingile şi au mers mai departe, la următorul punct de ţintire.

— Aţi jucat vreodată cu domnişoara Lockhart ? întrebă Sandy.

— Joacă golf ?

— Da, destul de bine. Sandy s-a arătat mirată cînd a întîlnit-o pe profesoara de fizico-chimice pe terenul de sport, într-o sîmbătă dimineaţa, jucînd cu Gordon Lowther.

— Ai lovit bine, Sandy. N-o prea cunosc pe domnişoara Lockhart. O las cu borcanele şi gazele ei. Toate profesoarele de la cursul superior sînt nişte materialiste fără seamăn, toate fac parte din societatea Fabiană [1] şi sînt pacifiste. Este un lucru căruia ne opunem noi, domnul Lowther, domnul Lloyd şi cu mine, atunci cînd nu ne opunem cetei de semidocţi limitaţi de la cursul inferior. Sandy, zău că eşti mioapă după felul în care-ţi strîngi ochii cînd te uiţi la lume. Trebuie să-ţi iei ochelari.

— Nu sînt, răspunse Sandy vădit iritată, par a fi.

— Nu ai de ce să te enervezi, spuse domnişoara. Ştii, Sandy, că toate ambiţiile mele se leagă de tine şi de Rose. Tu ai capacitatea de introspecţie, poate nu de mare spiritualitate, dar adîncă. Rose are instinct, Rose are instinct.

— Poate, dar nu prea mult spirit.

— Da, ai dreptate. Rose îşi va face un viitor în virtutea instinctului ei.

— Are instinct cînd e vorba să pozeze pentru portretul ei, răspunse Sandy.

— La asta mă refeream cînd vorbeam de intuiţia ta, spuse domnişoara Brodie. Eu ştiu, pentru că vîrsta mi-a dat atît instinct cît şi capacitate de pătrundere.

La vremea respectivă Sandy nu înţelesese că mediul ei înconjurător nu se potrivea particularităţilor locale, aşa cum se întîmpla cu mediul înconjurător al claselor sociale din Edinburgh

[1] Organizaţie reformistă engleză, denumită astfel după numele lui Fabius Cunctator, întemeiată, în 1884.

care era imediat superior sau imediat inferior propriului ei mediu. Nu avusese nici un fel de experiență de clasă. Aparent, cei cincisprezece ani ai vieții sale ar fi putut să se desfășoare în suburbiile oricărui oraș din insulele Britanice ; școala, cu sistemul ei de înstrăinare, ar fi putut-o urma și la Ealing. Acum nu era conștientă decît de faptul că în Edinburgh, și nicăieri în altă parte, viața se desfășura, în tot acest timp, într-un mod specific dar necunoscut ei, și oricît de neplăcut ar fi fost se simțea nedreptățită căci dorința ei era să cunoască viața așa cum era și să nu mai fie ocrotită de oameni luminați.

Se simțea nedreptățită că nu cunoscuse religia lui Calvin sau, mai curînd, modul specific de recunoaștere a acesteia. Ea avea acest drept prin naștere : să respingă ceva cunoscut. Această religie se insinua pretutindeni în măsura în care nu era cunoscută. Din multe puncte de vedere, ființele cele mai realiste pe care le cunoștea Sandy erau domnișoarele Kerr ; ele nu-și trădau credința că Dumnezeu pusese la cale, aproape pentru toți oameni, chiar înainte de a se naște, o surpriză neplăcută atunci cînd mureau. Mai tîrziu, cînd Sandy îl citi pe Jean Calvin, descoperi că deși parte din concepțiile populare ale Calvinismului erau uneori greșite, în privința aceasta nu era nici o greșeală ; chestiunea era înțeleasă în mod conciliant, deoarece Clavin îl făcuse pe Dumnezeu să aibă o plăcere deosebită în a înrădăcina în unii oameni un sens eronat al bucuriei și salvării, așa ca la urmă surpriza să fie cît se poate de neplăcută.

Sandy era incapabilă să formuleze aceste afirmații captivante dar le simțea în aerul pe care-l respira, le intuia în modul sfidător în care cei pe care-i cunoștea încălcau sabatul, și le sesiza în excesele vieții domnișoarei Brodie. Acum, cînd avea voie să umble singură, cutreiera anumite cartiere prohibite să vadă monumentele înnegrite de vreme și să audă înjurăturile de necrezut ale bețivilor și bețivelor ale căror fețe le asemuia celor care-i erau familiare din Morningside și Merchiston și, constatînd că diferența nu era prea mare, simțea împunsătura unei noi și tulburătoare senzații de vinovăție caracteristic calvină.

Astfel, pe căi ocolite, Sandy începu să sesizeze ceea ce contribuise la formarea domnișoarei Brodie, care singură se declarase printre cei dăruiți cu har și cu mai multă voluptate exotică de sinucidere decît dacă s-ar fi apucat să bea ca alte femei singure, care nu mai suportau viața.

Era evident că domnișoara Brodie dorea ca Rose, cu instinctul ei, să înceapă să se pregătească pentru a deveni amanta lui Teddy Lloyd, iar Sandy, cu forța ei de pătrundere, să joace în această combinație rolul informatorului. În acest scop, Rose și Sandy fuseseră alese să facă parte din „la crème de la crème". În actuala ei stare de spirit ideea îi dădea lui Sandy senzația unei adieri de sulf. În fond, nu era decît o idee.

Şi nu era nici o grabă, căci domnişoara Brodie îşi lua măsuri din timp pentru a-şi desăvîrşi planurile, plăcerea ei constînd de fapt în pregătiri şi chiar dacă ideile erau în mintea ei tot atît de clare ca şi în a lui Sandy, fetele erau încă prea tinere. În orice caz, înainte ca fetele să fi împlinit şaisprezece ani, domnişoara Brodie le spusese : „Sandy va fi un agent secret excelent, o mare spioană", iar lui Sandy începuse să-i spună : „Rose va fi o amantă perfectă. Ea depăşeşte obişnuitul cod moral — acesta nu are nici o legătură cu ea. Este un fapt care nu se cuvine să fie auzit decît de o persoană înzestrată cu intuiţie."

Timp de peste un an, Sandy pătrunsese în esenţa planului vizitînd frecvent familia Lloyd şi relatîndu-i astfel domnişoarei Brodie despre modul în care evoluau portretele lui Rose, care semănau atît de mult cu domnişoara Brodie.

— Rose, spuse domnişoara Brodie, este ca o eroină din romanele lui D.H. Lawrence. Are instinct.

Dar interesul profesorului de desen pentru Rose era de fapt profesional, căci era un model bun iar instinctul lui Rose o ajuta la aceasta. În realitate Sandy a fost cea care a devenit iubita lui Teddy Lloyd iar Rose cea care a dus vestea faptei.

Cu puţin timp înainte ca aceste lucruri să se întîmple, domnişoara Brodie îl neglija pe domnul Lowther pentru a-şi petrece cît mai mult timp cu Rose şi Sandy discutînd despre

artă, despre faptul de a poza unui artist şi apoi despre viitorul lui Rose ca model, că Rose ar trebui să-şi dea seama de forţa ei lăuntrică, care era un dar ce făcea din ea o excepţie faţă de orice regulă, ea fiind de fapt excepţia ce întărea regula. Din spirit de prevedere, domnişoara Brodie se ferea de precizări, dar Rose sesiza totuşi pe jumătate sensul celor spuse de ea. Rose era în momentul în care asculta de propriul ei instinct, fiind considerată drept o fată atrăgătoare de băieţii care veneau cu bicicletele şi o aşteptau timizi la distanţă rezonabilă de poarta şcolii. Rose avea mare succes printre ei — singurul motiv pentru care-şi căpătase celebritate în materie de dragoste, deşi ea nici nu vorbea de dragoste şi nici nu se ocupa de aceasta. Tot ce făcea era din instinct. Pe domnişoara Brodie o asculta ca şi cum ar fi fost de acord cu fiecare cuvînt.

— Rose, tu vei ajunge la adevărata ta împlinire la şaptesprezece sau optsprezece ani.

— Aşa cred şi eu domnişoară.

Pasiunea lui Teddy Lloyd pentru Jean Brodie era evidentă în toate portretele pe care le făcea pe rînd fetelor din grupul Brodie. În cursul trimestrului de vară le-a pictat pe toate la un loc. Fiecare fată purta pălăria de panama într-un fel anume, pălăria decorînd, ca într-o transfigurare magică, cîte o Jean Brodie cu trăsăturile specifice ale lui Rose, Sandy, Jenny, Mary, Monica şi Eunice. Rose semăna cel mai

mult, pentru că, instinctiv, era un model bun și Teddy Lloyd îi plătea cinci șilingi ședința, lucru pe care Rose îl găsea binevenit pentru pasiunea ei de a merge la cinema.

Cînd o vedea cît de mult se înșală în privința lui Rose, pe Sandy o cuprindea un sentiment de căldură pentru domnișoara Brodie. În timpul acela domnișoara Brodie era frumoasă și delicată, așa cum greoiul, întunecatul Edinburgh se putea transforma într-un oraș plutitor cînd lumina albă perlată învăluia cîte una din grațioasele sale străzi. Așa și trăsăturile dominatoare ale profesoarei se conturau clare și dulci în mintea lui Sandy imaginîndu-și-o în lumina curioasă a neroziei feminine și ori de cîte ori se va gîndi mai tîrziu la ea, sentimentele vor deveni cu atît mai afectuoase cu cît o considera mai naivă.

Dar domnișoara Brodie, ca șefă a grupului, domnișoara Brodie ca matroana romană, domnișoara Brodie ca reformatoare a învățămîntului, continua să domine. Nu era prea comod, din punctul de vedere al școlii, să ai de a face cu ea. Lipsa sentimentului de echipă, faptul că fetele grupului Brodie preferau golful hocheiului dacă era vorba să le placă ceva anume, erau suficiente motive pentru a le distinge de celelalte fete, chiar dacă nu-și adînceau calota pălăriei sau nu-și potriveau borul în față și în spate. Nu puteau să nu facă parte din grupul Brodie pentru că, în ochii celor din școală, ele erau

grupul Brodie. Nominal, aparțineau de Holyrood, Melrose, Argyll și Biggar dar se știa prea bine că ele nu aveau spirit de echipă și nu țineau, în mod special, cu nici o echipă. Nu aveau voie să țină la așa ceva. Indiferența lor devenea o instituție ce trebuia respectată ca și sistemul de împărțire în colegii. Din partea lor, dacă nu ar fi fost reputația la mijloc, cele șase fete și-ar fi văzut separat de drum, înainte de a fi ajuns într-a patra, la șaisprezece ani.

Existența lor era irevocabil legată și profitau la maximum de ea căci poziția lor era invidiată de ceilalți din jur. Toată lumea gîndea că grupul lor se distra cel mai bine, cînd în vizită la Cramond, cînd în atelierul lui Teddy Lloyd, la teatru sau la ceai cu domnișoara Brodie. Și de fapt așa și era. Domnișoara Brodie apărea în ochii celorlalte fete drept eroina unei activități fermecătoare.

Lupta cu autoritățile în problema sistemului său de educație creștea pe an ce trecea și domnișoara Brodie considera că era de datoria morală a fetelor să facă zid în jurul ei ori de cîte ori lupta ajungea la stadiul de criză. Atunci le găsea zăbovind după ore, lîngă băieții cu biciclete. Băieții se îndepărtau repede iar fetele urmau să fie invitate seara următoare la masă.

O însoțeau pînă la stația de tramvai.

— Din nou mi s-a sugerat să cer un post la una din școlile progresiste, adică mai bine zis prăpădite. Dar nu mă mut eu la o școală prăpădită. Voi rămîne aici, în această fabrică de

educație, aici unde-mi este datoria. E nevoie și de sare în bucate. Dați-mi o fată la vîrsta sensibilă și a mea rămîne. Banda care mi se opune, nu va reuși să mă zdrobească.

— Nu, răspunseră toate, sigur că nu.

Directoarea încă nu renunțase la investigarea fetelor Brodie ca să afle ce știau ele. Uneori, nu prea des, în virtutea unui sens al dreptății, dar de fapt dintr-un sentiment de frustrare, aplica represalii.

— Dacă nu va încerca să mă îndepărteze pe temeiul metodelor mele de educație, va încerca să mă calomnieze, spuse într-o zi domnișoara Brodie. E neplăcut dar adevărat că s-au făcut insinuări cu privire la mine și relațiile mele cu bietul domn Lowther. Dar, după cum știți voi foarte bine, eu mi-am irosit energia cu sănătatea acestuia. Sigur că țin la el. De ce nu ? Oare nu ni se spune să ne iubim unii pe alții ? Sînt prietena lui cea mai apropiată, confidenta lui. Mă tem că în ultima vreme l-am cam neglijat dar am reprezentat totul pentru el și numai să ridic degetul cel mic și apare deîndată. Această legătură a fost deformată.

Trecuseră cîteva luni de cînd domnișoara Brodie începuse să-l neglijeze pe profesorul de muzică și fetele nu-și mai petreceau sîmbăta după-amiază la Cramond. Presupunerea lui Sandy era că domnișoara nu mai voia să fie iubita lui Gordon Lowther, deoarece dorințele ei erau satisfăcute prin substituție, Rose fiind predestinată să devină iubita lui Teddy Lloyd.

— Trebuie să fac față calomniei din cauza serviciilor mele neprețuite făcute la Cramond, spunea domnișoara, dar, fără îndoială, o să supraviețuiesc. Dacă aș vrea eu m-aș putea mărita cu el chiar mîine.

A doua zi de dimineață, după ce spusese acest lucru, ziarul „The Scotsman“ anunța logodna lui Gordon Lowther cu domnișoara Lockhart, profesoara de chimie. Nimeni nu se așteptase la așa ceva. Domnișoara Brodie a fost luată prin surprindere și a suferit un timp, deși inoportun, avînd senzația că a fost trădată. Dar se pare că și-a reamintit că dragostea vieții ei este Teddy Lloyd, la care renunțase, și că Gordon Lowther fusese numai manta de vreme rea. A contribuit și ea, împreună cu toată școala, la cumpărarea unui serviciu de ceai din porțelan, oferit cuplului la ultima întrunire din trimestru. În cuvîntarea sa, domnul Lowther li s-a adresat cu „voi, fetelor“, aruncînd cîte o privire timidă către domnișoara Brodie, care se uita pe geam la nori. Din cînd în cînd se mai uita și către viitoarea lui soție, care stătea calmă alături de directoare, în mijlocul sălii, așteptînd ca el să termine și să se ducă și ea pe podium. El avea încredere în domnișoara Lockhart, ca și toată lumea dealtfel. Nu numai că juca golf foarte bine și știa să conducă o mașină, dar putea, deși n-ar fi făcut-o niciodată, să facă școala să explodeze cu borcanul ei cu praf de pușcă.

Privirea domnișoarei Brodie se fixase asupra norilor ; era frumoasă și delicată și asta o făcea pe Sandy să gîndească că renunțase la Teddy Lloyd numai pentru că știa că nu-și va

putea păstra frumusețea. Era o calitate care apărea și dispărea.

În trimestrul următor, după ce domnul Lowther s-a întors din luna de miere petrecută în insula Eigg, domnișoara Brodie și-a investit tot surplusul de energie în planul care le implica pe Sandy și Rose, una cu introspecția, iar cealaltă cu instinctul ; energia care îi mai rămînea o consuma în idei politice.

Capitolul VI

Domnișoara Mackay, directoarea, nu a renunțat nici o clipă la interogarea fetelor Brodie. Știa că este inutil s-o facă în mod direct, și de aceea le aborda indirect, sperînd că ele vor scăpa, din greșeală, vreo dovadă ce ar fi putut fi folosită ca argument pentru a o sili pe domnișoara Brodie să-și ceară demisia. O dată pe trimestru fetele erau invitate la ceai la domnișoara Mackay.

În orice caz acum fetele aveau foarte puține lucruri de spus fără să se implice și pe ele însele. După o prietenie de șapte ani cu domnișoara Brodie, aceasta li se băgase în suflet așa încît nu puteau s-o vîndă fără a-și vinde propriile suflete.

— Tot vă mai vedeți cu domnișoara Brodie ? întrebă domnișoara Mackay cu zîmbet larg. Avea dinți noi.

— Da.

— O da, din cînd în cînd...

Cînd a venit rîndul lui Sandy, domnișoara Mackay i se destăinui, căci trata fetele mai mari ca pe niște egale, adică niște egale în uniformă școlară :

— Sărmana domnișoară Brodie! Stă sub ulm și-și povestește viața celor mici. Mi-o aduc aminte cînd a venit întîi în școală. Era o profesoară tînără, plină de vigoare, dar acum... Ofta și dădea din cap. Domnișoara Mackay avea obiceiul de a pune înțelepciunea lumii în dialect scoțian ca să sune și mai înțelept. „Ce nu s-a putut vindeca, trebe a se suporta". Mă tem că domnișoara Brodie nu mai e ce-a fost. Mă tem că anul acesta fetele din clasa ei n-o să mai poată trece examenul de absolvire. Dar n-am nimic cu domnișoara Brodie. Sigur că-i place și ei cîte un păhărel. Dar asta nu e treaba nimănui, atîta timp cît nu are nici o influență asupra muncii ei și asupra voastră.

— Dar ea nu bea, spuse Sandy, doar vișinată de ziua ei. Împărțim o jumătate de sticlă între noi șapte.

Domnișoara Mackay putea fi observată cum bifa în minte băutura pe lista argumentelor împotriva domnișoarei Brodie.

— Ei, la asta m-am gîndit și eu, încheie ea.

Acum, că aveau șaptesprezece ani, fetele erau în stare să o distingă pe adevărata domnișoară Brodie de profesoara Brodie. Cînd discutau acest subiect între ele recunoșteau, în sfîrșit, fără nici un dubiu, că era o femeie atrăgătoare. Avea ochi luminoși, nasul arcuit, mîndru, iar părul, încă păstrîndu-și culoarea castanie, era așezat matriarhal, într-un coc pe ceafă. Profesorul de muzică, cît era de mulțumit cu domnișoara Lockhart, acum doamna

Lowther, și pierdută pentru școală, tot se mai uita, ori de cîte ori o vedea, pe sub sprîncenele lui roșcate, cu admirație timidă și amintiri plăcute, la domnișoara Brodie.

O mare admiratoare a domnișoarei era fata cea nouă care se numea Joyce Emily Hammond. Ea fusese trimisă la școala Blaine ca la o ultimă speranță, deoarece fusese obligată să abandoneze o întreagă serie de școli costisitoare din cauza nesupunerii față de regulament, dar care pînă acum, aici, nu-și dăduse arama pe față decît o dată sau de două ori cînd aruncase cocoloașe de hîrtie în domnul Lowther, reușind numai să-l jignească. Ținea foarte mult să i se spună Joyce Emily. Dimineața o aducea la școală un șofer, într-o mașină mare neagră, deși la întoarcere se ducea acasă pe jos; locuia într-o casă imensă, cu grajduri, în imediata vecinătate a Edinburghului. Deși erau bogați, părinții lui Joyce Emily ceruseră o amînare pentru a nu investi bani într-o uniformă nouă pentru fiica lor. De aceea, Joyce Emily continua să umble într-o uniformă verde închis, în timp ce culoarea uniformelor de la Marcia Blaine era violet închis; dar ea se lăuda cu alte cinci rînduri de uniforme de diferite culori abandonate în dulapul de haine, cu o meșă considerabilă de păr, tăiată de propria-i mînă ca relicvă de la o guvernantă, cu carnetul de economii al domnișoarei Michie, o altă guvernantă, și cu ceea ce rămăsese dintr-o față de pernă arsă pe care se

odihnise capul domnișoarei Chambers, după ce Joyce Emily îi dăduse foc.

Celelalte fete îi ascultau pălăvrăgeala, dar, în ciuda ciorapilor și a fustei verzi, a automobilului lustruit și a șoferului, nu o băgau în seamă. Asta, datorită faptului că viața le solicita pentru examene, dar și în scopul apărării titlului de grup Brodie. Joyce Emily, simțindu-le individualitatea, dorea foarte mult să se atașeze grupului dar fetele nu o doreau printre ele. Cu excepția lui Mary Macgregor ele erau de fapt cele mai deștepte fete din școală și reprezentau un fel de piedică pentru domnișoara Mackay în efortul pe care îl depunea ca să o discrediteze pe domnișoara Brodie.

Fetele Brodie aveau și activități colaterale. Eunice avea un prieten cu care se ducea la înot. Monica Douglas și Mary Macgregor vizitau mahalalele ducînd prin case pachete cu alimente, deși Mary făcea tot mereu remarci de genul : „De ce nu mănîncă cozonac“ ; (de fapt ceea ce spunea ea era : De ce nu-și duc hainele la spălătorie ? atunci cînd auzea de prețul destul de mare al săpunului).

Avînd talent dramatic, Jenny își petrecea tot timpul la repetiții, la cursul de teatru al școlii. Rose îi poza lui Teddy Lloyd și Sandy venea din cînd în cînd să stea cu ea. Îi urmărea cu privirea și se amuza la ideea de a-l atrage pe profesorul de desen să o sărute din nou, să vadă dacă poate să facă acest lucru cu o singură privire insolentă a ochilor ei micuți. În plus față de

aceste activități, fetele, cîte două sau trei, sau toate la un loc, se întîlneau cu domnișoara Brodie. Cam pe vremea aceea, adică în 1937, ea începuse să o cultive pe Rose și să o interogheze pe Sandy în legătură cu evoluția relațiilor amoroase ce urmau să aibă loc între Rose și Teddy Lloyd.

Deci nu aveau timp să se ocupe de o „delincventă“ școlară ai cărei părinți o băgaseră în școală datorită influenței lor, chiar dacă fata era delincventă numai cu numele. Domnișoara Brodie a găsit totuși timp să se ocupe de ea. Fetelor le-a fost puțin ciudă, dar erau mulțumite că nu mai trebuiau să facă față companiei fetei și că domnișoara o invita la ceai și o ducea la teatru pe contul ei.

Un motiv de laudă pentru Joyce Emily era faptul că fratele ei, care învăța la Oxford, se dusese să lupte în Războiul Civil din Spania. Această fată brunetă, puțin cam sărită, voia și ea să lupte în război, să poarte bluză albă și fustă neagră și să mărșăluiască cu pușca în spinare. Nimeni nu a luat-o în serios. Războiul Civil din Spania era un eveniment exterior, care evolua în ziare și numai o dată pe lună la cercul de politică din școală. Toată lumea, inclusiv Joyce Emily, se situa împotriva lui Franco în măsura în care se situa pe vreo poziție. Într-o zi toată lumea și-a dat seama că Joyce Emily lipsea de cîteva zile de la școală și puțin după aceea altcineva i-a luat locul în bancă. Nimeni nu știuse că ea a fugit pînă cînd, șase săptă-

mîni mai tîrziu, s-a anunțat că plecase în Spania și că fusese omorîtă într-un accident atunci cînd trenul în care era ea a fost atacat. Școala a participat la o scurtă ceremonie funerară în memoria ei.

Mary plecase de la școală pentru a deveni dactilografă iar Jenny se transferase la o școală de artă dramatică. În ultimul an de școală rămăseseră numai patru din fetele grupului Brodie. De fapt nici nu mai semăna a școală, deoarece aveau foarte mult timp liber și frecventau multe cursuri și biblioteci în afara școlii, așa încît fetele din clasa a șasea veneau și plecau tot timpul. Li se acordau amînări, primeau consultații și aveau senzația că puteau, dacă ar fi dorit, să conducă ele școala.

Eunice trebuia să urmeze limbile moderne, dar un an mai tîrziu s-a răzgîndit și a devenit asistentă medicală. Monica era destinată științei și Sandy psihologiei. Rose nu a mai urmat nimic și asta numai datorită faptului că tatăl ei considera că-și va putea folosi la maximum educația, chiar dacă mai tîrziu avea să meargă la o școală de artă sau, în cel mai rău caz, să devină model pentru pictori sau creatori de modă. Tatăl lui Rose era văduv. El a jucat un rol important în viața ei. Era un bărbat bine făcut, chipeș iar Rose moștenise trăsăturile chipului său. Se dădea drept ciubotar, ceea ce însemna că era proprietarul unei mari întreprinderi de încălțăminte. Cu ani în urmă cînd a

cunoscut-o pe domnișoara Brodie, a fost vădit interesat de ea ca femeie. De fapt nu era primul bărbat care o privea cu interes pe domnișoara Brodie și nu o considera ridicolă așa cum se putea aștepta ; dar ea nici n-a vrut să știe de domnul Stanley, el fiind departe de ceea ce ea numea un bărbat cultivat. Îl considera prea senzual. Fetele însă se uitaseră întotdeauna „cu păcat“ la tatăl lui Rose. Rose, cu instinctul pe care, fără îndoială, îl avea, a preluat limita lui mentală și atitudinea senzuală pentru a face o partidă strălucită măritîndu-se puțin după terminarea școlii. Ea s-a scuturat de influența domnișoarei Brodie așa cum își scutură cîinele apa de pe blană...

Domnișoara Brodie n-avea de unde să știe că lucrurile vor evolua în acest fel și în acest timp Rose era celebră, atît de inevitabil celebră prin forța ei de atracție încît băieții dintr-a șasea cît și studenții din anul întîi umblau după ea. Domnișoara Brodie îi spunea lui Sandy :

— Din cîte îmi spui cred că Rose și Teddy Lloyd vor fi în curînd amanți.

Și dintr-o dată Sandy își dădu seama că asta nu mai era o teorie sau un fel de joc à la Brodie, cum, de multe ori viața este doar vorbărie goală sau un plan făcut în joacă așa ca perspectiva războaielor și alte teorii pe care oamenii le expun împăunîndu-se : „Da, sigur, este inevitabil“. Asta nu mai era teorie. Domnișoara Brodie vorbea serios. Sandy o privi și

își dădu seama că această femeie era obsedată de dorința ca Rose să fie amanta omului de care de fapt ea era îndrăgostită ; ideea nu era nouă, însă realitatea da. O vedea pe domnișoara Brodie stînd sub ulm, cu opt ani în urmă și depănîndu-și povestea simplă a primei iubiri și se întreba în ce măsură domnișoara Brodie era cea care se angrenase de-a lungul anilor, în tot felul de complicații și în ce măsură se schimbase propria ei părere despre domnișoara Brodie.

În tot timpul ultimului an Sandy continuase să vadă familia Lloyd. Se ducea la magazine cu Deirdre Lloyd și și-a cumpărat și ea o fustă din material țesut în casă, așa cum era cea a lui Deirdre. Le asculta discuțiile, evaluîndu-le sufletele printr-un sistem de semne și simboluri, în maniera tinerilor acelor zile care citiseră cărți de psihologie și ascultau vorbele unor persoane mai în vîrstă care nu le citiseră. Uneori, în zilele în care Rose trebuia să pozeze nud, Sandy stătea împreună cu pictorul și modelul său urmărind în tăcere strania mutație a trupului pe pînza ce reprezenta un nud anonim și care, în același timp îi semăna lui Rose, dar mai presus de orice îi semăna domnișoarei Brodie. Pe Sandy o interesa gîndirea pictorului în măsura în care se gîndea la domnișoara Brodie, fără să o considere pe aceasta ridicolă.

— Din cîte îmi spui îmi vine să cred că Rose și Teddy Lloyd vor fi în curînd amanți.

Sandy știa că domnișoara Brodie vorbea serios. Ea îi spusese domnișoarei în ce măsură îi semănau toate portretele și spusese asta de mai multe ori pentru că îi plăcea domnișoarei Brodie. Îi povestise domnișoarei că Teddy Lloyd voia să renunțe la învățămînt și că se pregătea pentru o expoziție, fiind încurajat să pornească pe acest drum de criticii de artă, dar se descuraja cînd se gîndea la familia sa numeroasă.

— Eu sînt muza lui, spunea domnișoara Brodie, dar am renunțat la dragostea lui pentru ca, în floarea vîrstei, să mă dedic vouă. Eu sînt muza lui dar Rose îmi va lua locul.

Se crede Providența însăși, gîndea Sandy. Crede că ea este Dumnezeul lui Calvin. Multe teorii din cărțile de psihologie o defineau pe domnișoara Brodie dar nu reușeau să înlăture imaginea de pe pînzele pictorului cu un singur braț.

Din cînd în cînd, după ce devenise călugăriță, Sandy primea vizitele unora dintre fostele ei colege. Merita să fie vizitată căci își publicase tratatul de psihologie. Oricui îi place să viziteze o călugăriță, acest lucru creînd o senzație spirituală, o catharsis cu care să te întorci acasă, mai ales cînd călugărița se ține strîns de barele grilajului. Rose, măritată de mult timp cu un om de afaceri care se ocupa cu vînzarea conservelor și afaceri bancare, veni la Sandy. Au ajuns să vorbească despre domnișoara Brodie.

— Vorbea mult despre dedicare, dar nu se referea la genul de dedicare pe care l-ai îmbră-

țișat tu. Nu crezi că, într-un anume fel ea s-a dedicat fetelor ? întrebă Rose.

— Da, cred că da, răspunse Sandy.

— De ce au dat-o afară ? întrebă Rose. A fost o chestiune legată de moralitatea ei ?

— Nu, de politică.

— Nu știam că o interesează politica.

— Asta era doar un aspect, răspunse Sandy, dar a servit ca pretext.

Monica Douglas a venit și ea în vizită la Sandy, deoarece trecea printr-o criză. Se măritase cu un om de știință și într-una din furiile ei aruncase cu un cărbune încins în sora acestuia, ceea ce-l făcu pe soțul ei să ceară divorțul.

— Nu mă prea pricep la probleme de felul ăsta, spuse Sandy.

Monica nici nu se gîndise că Sandy va putea s-o ajute pentru că o cunoștea de mult și persoanele pe care le cunoști de mult timp nu-ți sînt niciodată de mare ajutor. Așa au ajuns să vorbească tot despre domnișoara Brodie.

— A reușit să o facă pe Rose să devină amanta lui Teddy Lloyd ? întrebă Monica.

— Nu, răspunse Sandy.

— Dar ea era îndrăgostită de Teddy Lloyd ?

— Da, și el era îndrăgostit de ea.

— Dar asta a fost într-un fel o renunțare, consideră Monica.

— Da, a fost, continuă Sandy, La urma urmei ea era o femeie în floarea vîrstei.

— Tu credeai atunci că povestea cu renunțarea era doar o glumă, spuse Monica.

— Și tu ai crezut la fel.

În vara anului 1938, după ce ultima dintre fetele Brodie părăsise școala Blaine, domnișoara Brodie a plecat în Germania și Austria, iar Sandy studia psihologia și se ducea să-i pozeze lui Lloyd pentru propriul ei portret. Uneori Rose venea și le ținea companie.

Cînd Deirdre Lloyd a dus copiii la țară, Teddy a trebuit să rămînă la Edinburgh pentru că ținea un curs de vară la o școală de artă. Sandy continua să pozeze pentru portret de două ori pe săptămînă și din cînd în cînd venea și Rose.

Într-o zi, cînd erau singuri, Sandy îi spuse lui Teddy Lloyd, că toate portretele lui, chiar și cel al fiului lui cel mai mic, sugarul, aveau o oarecare asemănare cu domnișoara Brodie. Sandy își însoți cuvintele cu șantajul privirii ei insolente. La aceasta el o sărută, așa cum o sărutase cu trei ani în urmă cînd avea cincisprezece ani. Și în următoarele cinci săptămîni din vara respectivă au devenit amanți. Fiind numai ei doi în casă, uneori răspundeau la sonerie, alteori însă o lăsau să sune.

În tot acest timp el mai adăuga cîte ceva la portret, dar ea îi tot spunea :

— Continui să mă asemeni cu Jean Brodie.

Asta îl făcu să schimbe pînza, dar de fiecare dată se întîmpla același lucru. Sandy îl întrebă :

— De ce te obsedează femeia asta ? Nu vezi că e ridicolă ?

El răspundea că putea să vadă cît era de ridicolă Jean Brodie, dar o ruga pe Sandy să nu-i mai analizeze gîndurile căci asta nu era normal pentru o fată de optsprezece ani.

La începutul lui septembrie, domnișoara Brodie îi telefonă lui Sandy să vină să o vadă. Se întorsese din Germania și Austria. Domnișoara Brodie spunea că nu va fi război. Sandy nici nu se gîndise la așa ceva. Domnișoara Brodie ajunse la ceea ce o interesa :

— Rose îmi spune că ai devenit amanta lui.

— Da, contează cumva care din noi este ?

— Dar ce te-a apucat ? întrebă domnișoara jignită, ca și cum Sandy ar fi dat de pomană un borcan de gem unui duce englez.

— Omul acesta mă interesează, răspunse Sandy.

— Sigur, te interesează, o fată cu mintea ta, o fată cu capacitatea ta de introspecție ! El este romano-catolic și nu înțeleg cum poți tu să ai de-a face cu un bărbat care nu poate gîndi singur. Rose se potrivea. Rose are instinct, dar nu și capacitate de introspecție.

Teddy Lloyd continua să o reproducă pe Jeane Brodie în picturile sale.

— Ești un om cu instinct, îi spunea Sandy, dar nu ai capacitate de introspecție, căci dacă ai avea ți-ai da seama că femeia asta nu trebuie să fie luată în serios.

— Știu că nu trebuie să fie luată în serios, răspundea el, dar tu ai prea mult spirit analitic și ești prea nervoasă pentru vîrsta ta.

Familia lui se întorsese și întîlnirile lor deveniseră periculoase, dar cu atît mai plăcute. Cu cît Sandy descoperea că el continuă s-o iubească pe Jean Brodie, cu atît era mai curioasă să afle ce este în mintea acestui om care putea s-o iubească într-atît. Către sfîrșitul anului ea-și pierduse aproape cu totul interesul pentru el ca bărbat, fiind adînc absorbită de mintea lui, din care extrăgea, printre alte lucruri, religia, așa cum extrage o albină mierea din nectarul florilor. Mintea ei se umpluse de religie, așa cum noaptea cerul este plin de lucruri văzute și nevăzute. Astfel părăsi bărbatul dar luă religia de la el, pentru a deveni călugăriță. Dar în toamna aceea cînd încă mai cerceta gîndirea care o crease pe domnișoara Brodie pînză după pînză, Sandy s-a întîlnit de cîteva ori cu domnișoara Brodie. La început aceasta a fost pur și simplu resemnată aflînd de legătura lui Sandy cu profesorul de desen. A urmat o perioadă de triumf pentru ca apoi să ceară amănunte pe care nu le-a primit.

— Portretele lui mai îmi seamănă ? întrebă ea.

— Da, foarte mult, răspunse Sandy.

— Atunci totul e perfect. Și în fond, Sandy, tu ești sortită să fii marea lui dragoste, deși nu m-am gîndit așa. Adevărul este mai straniu decît imaginația. Eu o voiam pe Rose pentru el.

Cînd Sandy s-a dus, deoarece fusese chemată, s-o viziteze în toamna aceea pe domni-

șoara Mackay, directoarea, îi spusese acestei fete dificile și cu ochii anormal de mici :

— Trebuie s-o fi văzut pe domnișoara Brodie. Nădăjduiesc că nu-ți uiți vechile prietenii.

— Am văzut-o de vreo două ori.

— Mi-e teamă că a băgat tot felul de idei în capetele voastre de copii, spuse directoarea clipind cu subînțeles, ceea ce însemna că acum cînd Sandy nu mai era elevă era normal să vorbească deschis despre ceeea ce făcea domnișoara Brodie.

— Da, tot felul de idei, spuse Sandy.

— Aș vrea să aflu și eu cîteva, spuse domnișoara Mackay lăsînd-o un pic mai moale cu întrebările ei și arătîndu-și îngrijorarea continuă : Pentru că toate lucrurile astea merg în același fel, vreau să spun an după an. Acum iar a făcut un grup care este în contratimp cu restul școlii, grupul Brodie. Toate sînt precoce. Știi ce vreau să spun ?

— Da știu, răspunse Sandy, dar nu o veți prinde niciodată pe chestiuni sexuale. Nu v-ați gîndit la politică ?

Domnișoara Mackay își întoarse scaunul, aproape în unghi drept față de cel al lui Sandy. Simțea că lucrurile încep să prindă contur.

— Ce vrei să spui, draga mea ? Nu știam că o atrage politica.

— Nici ea nu știe, căci e doar un aspect lateral. E o fascistă înnăscută. La asta nu v-ați gîndit ?

— O să le pun întrebări elevelor ei în această direcție și o să văd ce iese, dacă așa mă sfătuiești tu, Sandy. Nu știam că ai sentimente atît de clare cu privire la problemele internaționale. Sandy, sînt mai mult decît încîntată.

— De fapt nu mă interesează problemele internaționale, răspunse Sandy, vreau numai s-o potolesc pe domnișoara Brodie.

Este clar că directoarea a considerat acest fapt ca pe un lucru urît din partea lui Sandy, și la momentul oportun nu a ezitat să-i spună domnișoarei Brodie :

— Să știi că una din fetele dumitale mi-a furnizat ideea, o fată din grupul dumitale, domnișoară Brodie.

Sandy urma să plece din Edinburgh la sfîrșitul anului și cînd se duse să-și ia la revedere de la familia Lloyd aruncă o privire de jur împrejurul atelierului, la pînzele în care Sandy nu reușise să potolească spiritul domnișoarei Brodie. L-a felicitat pe Teddy Lloyd pentru laconismul metodei sale, iar el a felicitat-o pentru laconismul metodei ei, în timp ce Deirdre se uita la ei încercînd să priceapă ce voiau să spună. Sandy gîndea : „Dacă el ar ști c-am potolit-o pe domnișoara Brodie, mi-ar considera metoda și mai laconică. Mintea ei era plină de morala creștină, mai plină decît a lui John Knox.

Domnișoara Brodie a fost obligată să se retragă la sfîrșitul trimestrului de vară al anului 1939, pe temeiul introducerii de idei fasciste în

timpul predării. La aflarea acestei vești, Sandy și-a adus aminte de trupele în cămăși negre mărșăluind în tablourile de pe pereți. Ea intrase între timp în biserica catolică în ale cărei rînduri a întîlnit mulți fasciști.

„Desigur", îi scria domnișoara Brodie lui Sandy, povestindu-i cum s-a pensionat, *„chestiunea politică a fost un simplu pretext. Au încercat de nenumărate ori să-mi dovedească imoralitatea, dar nu au reușit. Fetele mele au fost întotdeauna reticente în această chestiune. Ei au fost împotriva sistemului meu de educație, care ajunsese la maximum de perfecțiune cînd eu eram în floarea vîrstei. Tu știi că eu m-am dedicat fetelor. Dar ei au folosit pretextul politic ca pe o armă. Însă ce mă uimește și mă doare cel mai mult este faptul, dacă este să-i dau crezare domnișoarei Mackay, că una din fetele mele a fost cea care m-a trădat și a pus astfel, ancheta în mișcare.*

N-o să-ți vină să crezi. Îți scriu ție pentru că tu, dintre toate fetele, ești în afara oricărei bănuieli, nu aveai nici un motiv să mă trădezi. Mă gîndesc mai întîi la Mary Macgregor. Poate că, în prostia ei, Mary mă ura. Era o fată enervantă. Mă gîndesc la Rose, poate că lui Rose i-a displăcut cînd am venit prima oară cu domnul L. Să fi fost Eunice? Nu cred. Dar de multe ori a trebuit să intervin cu fermitate cînd își dezvăluia ideile vulgare. Ții minte, voia să devină cercetașă. Era atrasă de un oarecare spirit de echipă. Oare Eunice m-o fi urît? Și apoi mai e și Jenny. Ții minte cum a plecat? Nu a mai

fost niciodată aceeași ca înainte de a se hotărî să devină actriță. Devenise așa proastă. Crezi că s-a supărat pe mine pentru că i-am spus că nu va fi niciodată o actriță ca Fay Compton și cu atît mai puțin ca Sybil Thorndike? Și, în sfîrșit Monica. Pe jumătate înclin să cred că a fost Monica. Puțin Suflet a mai rămas în mintea aceea matematică, și poate că într-un acces de furie împotriva Frumuseții, Adevărului și Bunătății, lucruri pe care ea nu le putea înțelege, s-a întors și m-a trădat.

După cum vezi Sandy, tu ești în afara bănuielii mele, deoarece nu aveai nici un motiv să mă trădezi. Tu ai avut partea cea mai bună a confesiunilor mele cît și pe omul pe care-l iubesc. Gîndește-te dacă poți, cine o fi fost. Eu trebuie să știu care dintre voi m-a trădat."

Sandy răspunse enigmatic, ca și Pope: *„Dacă tu nu ne-ai trădat, e imposibil ca tu să fi fost trădată de noi. Cuvîntul trădare nu încape aici".*

Sandy a auzit din nou de domnișoara Brodie la moartea lui Mary Macgregor, cînd fata, fugind de colo pînă colo de focul din hotel, a fost pînă în cele din urmă cuprinsă de flăcări. „Dacă asta a fost o răsplată pentru faptul că Mary m-a trădat, numai asta n-aș fi dorit-o..."

„Mă tem", scria Jenny, „că domnișoara Brodie nu mai e în floarea vîrstei. Tot mai vrea să afle cine a trădat-o. Nu mai e domnișoara Brodie cea de odinioară, cea oricînd gata de luptă."

După moartea ei numele și amintirea zburau din gură în gură, ca rîndunelele vara, dar iarna

ca și ele dispăreau. Întotdeauna vara, fetele veneau s-o viziteze pe Sandy, deoarece mănăstirea era departe, la țară.

Cînd Jenny a venit la Sandy, care acum purta numele de Sora Elena a Schimbării la Față, îi povesti lui Sandy cum s-a îndrăgostit subit și iremediabil de un bărbat la Roma.

— Ce i-ar mai fi plăcut domnișoarei Brodie să-i povestesc, păcătoasă cum era.

— Într-un fel era o inocentă, răspunse Sandy ținîndu-se strîns de barele grilajului.

Cînd veni, Eunice îi povesti lui Sandy :

— Am fost anul trecut la festivalul de la Edinburgh. Am găsit mormîntul domnișoarei și am pus flori pe el. I-am povestit soțului meu toate întîmplările cu ea, cum stăteam sub ulm, și despre tot ; el zice că trebuie să fi fost grozavă.

— Da, dacă ne gîndim bine așa era.

— Da, era, cînd era în floarea vîrstei, spuse Eunice.

Monica o vizită din nou :

— Înainte de a muri, spuse Monica, domnișoara Brodie s-a gîndit că poate tu ai trădat-o.

— Nu poți trăda decît atunci cînd datorezi credință, răspunse Sandy.

— Și domnișoarei Brodie nu i se datora credință ?

— Da, dar numai pînă la un punct, răspunse Sandy.

În ziua aceea, cînd tînărul curios a venit s-o vadă pe Sandy din cauza ciudatului ei tratat de psihologie „Transfigurarea banalului", care-i

adusese atîția vizitatori, Sandy apucase barele grilajului cu mai multă disperare decît oricînd.

— Care au fost principalele influențe din timpul școlii, Soră Elena ? Au fost cumva influențe literare, politice sau personale ? A fost Calvinismul ?

Sandy răspunse :

— A fost o profesoară, domnişoara Jean Brodie care atunci se afla în floarea vîrstei.

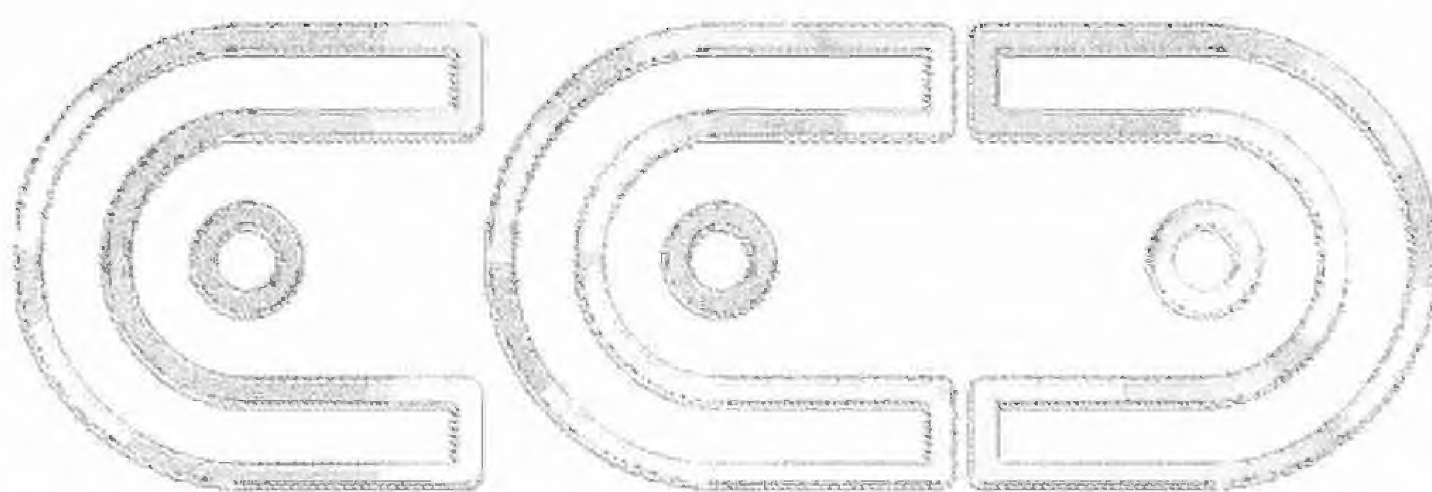
Lector: MARIANA BĂDAN
Tehnoredactor: VICTOR MAȘEK

*Bun de tipar: 15.01.1975. Tiraj 38 530 broșate.
Coli tipar 5,5.*

Tiparul executat sub comanda nr. 40 768 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1
București
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

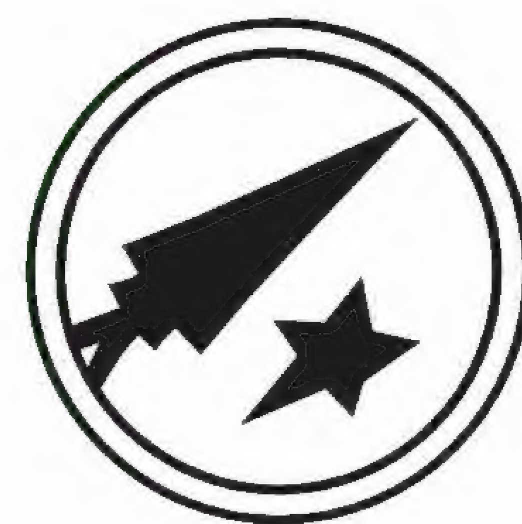

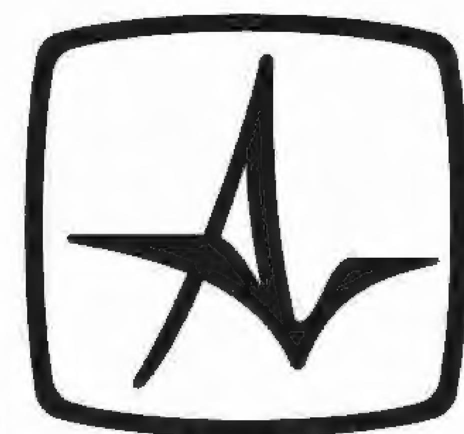
Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024